

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI

GÜRPINAR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
**AYAĞA KALK GÜZELSU (HOŞAP)
ALTINDA TARİH YATIYOR PROJESİ
FİZİBİLİTE RAPORU**

TRB2/19/FZD/0009

2020

GÜRPINAR BELEDİYE BAŞKANLIĞI

AYAĞA KALK GÜZELSU (HOŞAP) ALTINDA TARİH YATIYOR PROJESİ FİZİBİLİTE RAPORU

TRB2/19/FZD/0009

Mayıs 2020

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2019 Yılı Fizibilite Destek Programı kapsamında hazırlanan bu çalışma, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı-DAKA desteği ile OZAN Mühendislik Şirketi tarafından ARTOS Danışmanlık ve Dış Ticaret Şirketi-Yunus YETKİN Alt Yükleniciliği ile; “**Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor**” Fizibilite Raporu hazırlanmasına yönelik olarak 21.02.2020 tarihinde imzalanan Hizmet Alım Sözleşmesi ve Teknik Şartname kapsamında hazırlanmıştır.

PROJE EKİBİ

Yunus YETKİN, MBA, MSc.

Prof. Dr. A. Menaf TURAN

Prof. Dr. Reha SAYDAN

Dr. Öğr. Ü. Emine CİHANGİR

Ozan Özkan PINAR, İnşaat Mühendisi

Yasemin YETKİN, MSc.

KONTROL BİRİMİ

DAKA-İzleme ve Değerlendirme Birimi

Tamer KAMACI

Birim Başkanı

Günsu CANTÜRK

Birim Uzmanı

GÜRPINAR BELEDİYESİ PROJE EKİBİ

Garbi GÖRENTAŞ

İnşaat Yüksek Mühendisi

Erdem ÇELENK

Mimar

Murat AYŞİN

İnşaat Mühendisi

Sena GÜVEN

Peyzaj Mimarı

© Bu raporun tüm hakları saklıdır ve izinsiz kullanılamaz. T.C. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Gürpınar Belediye Başkanlığı'nın yazılı onayları olmadan raporun içeriği kısmen ya da tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya taksir edilemez, dağıtılamaz. İçerik ile ilgili tek sorumluluk Gürpınar Belediye Başkanlığı'na aittir ve T.C. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmaz.

ÖNSÖZ

Gürpınar ilçesini bugün olduğundan daha iyi bir konuma ulaştırmak için bütün gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. Belirlemiş olduğumuz bu hedef için bölgenin mevcut kaynaklarını, potansiyellerini ve dinamiklerini değerlendirmek; ilçemizin hızlı, sağlıklı, rasyonel ve sürdürülebilir gelişmesini sağlamak için özel bir çalışma başlattık.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen bu çalışma kapsamında Güzelsu (Hoşap) Mahallesi'nin bölge turizmi açısından değer kazanması kültür turizmi kapasitesinin harekete geçirilmesi, ilçemizin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmayı ana hedef olarak belirledik. Güzelsu (Hoşap) tarihin izlerini taşıyan birçok kültürel kaynağı bünyesinde barındırmasına rağmen bugüne kadar hak ettiği değeri bulamamıştır. Hoşab'ın doğal ve kültürel kaynaklarının tamamını analiz edip; turizm ürünü olarak ortaya çıkarmak için gerekli olan eylemleri planladık.

Belediye olarak göreve geldiğimiz günden itibaren amacımız Gürpınar ilçesini sadece bölgede değil tüm Türkiye'de çekim merkezi konumuna ulaştırmak olmuştur. Gürpınar ilçesinin; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını hızlandırarak ve rekabet gücünü artırarak ülke ekonomisine katkı sağlamak olmuştur. Gerek kurum içi, gerekse kamu, üniversite, sivil toplum ve özel sektör arasındaki işbirliğini güçlendirip bölgede tüm paydaşlar arasında ortak hareket etme kültürünü geliştirerek, katılımcı, şeffaf ve stratejik yaklaşımla tüm görev ve yetkilerimizi plan ve programlar çerçevesinde, etkililik ve verimlilik ilkelerini göz önüne alarak yerine getirmeyi amaçladık. Gürpınar'ın kalkınma vizyonunu gerçekleştirmesi; ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan etkili bir bölge olması için, verimliliği ve rekabet gücünü arttıran, toplumsal dayanışmayı güçlendiren, ekonomik ve sosyal etkileşimi kolaylaştıran bir yerleşim sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak, ilçemiz ekonomisi açısından büyük değere haiz olan turizm endüstrisinin sağlıklı bir şekilde planlamasını yapmak, makro, mezo ve mikro düzeyde stratejiler ile oyuncuları yönlendirmek ve sürdürülebilir uluslararası rekabet avantajı sağlamak amacı ile gerçekleştirilen bu çalışmanın, Gürpınar'a ve sektöre katkı sağlayacağını umuyor, saygılarımı sunuyorum.

Hayrullah TANIŞ
Gürpınar Belediye Başkanı

PROJE KOORDİNATÖRÜNDEN SUNUŞ

Gürpınar ilçesi tarih, kültür, doğa ve inanç turizmi bakımından halen keşfedilmeyi bekleyen nadide bölgelerden biridir.

Başlı başına kültür rotası olabilecek bir konumda bulunan ilçenin cazibesini arttırmak için tüm enerjimizi kalkınma olanaklarını harekete geçirmeye odaklanmış bulunuyoruz. 2019 yılı Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Fizibilite Destek Programına başvuru yapmamızın altında yatan en büyük sebep bölgenin sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış olması ve nüfusun

her geçen gün azalma eğiliminde olmasıyla birlikte; bölgenin başta Hoşap olmak üzere yeterince öneminin algılanılmaması olmuştur.

Marka kent olmaya aday olan Gürpınar tarihten beri stratejik konumu bakımından önemli bir merkez olmuştur. Projemizin hayata geçmesiyle birlikte özellikle genç beyin göçünün önüne geçmeyi planlıyoruz. Mahalle nüfusu 2000 yılından beri azalma eğilimindedir. Bunun ana sebepleri arasında sosyal ve ekonomik imkanların kısıtlı olması yatmaktadır.

Turizm sektörünün dolaylı olarak 54 sektörü etkilediği gerçeği ışığında ortalama yılda 200.000 kişinin geçtiği güzergah olan Hoşap'ta turizm sektörünün gelişmesi sadece mahallenin değil bölgenin turizmden gereken payı almasını ve rekabet gücünün artmasını sağlayacaktır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planındaki hedeflere ulaşabilmek için katma değer yaratıp yerelden hareketle turizmi canlandırabileceğimiz inancıyla herkese saygılarımı sunarım.

Garbi GÖRENTAŞ

Gürpınar Belediye Fen İşleri Müdürü
Proje Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
PROJE KOORDİNATÖRÜNDEN SUNUŞ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
TABLolar LİSTESİ	VII
GRAFİKLER LİSTESİ	VIII
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	VIII
1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	- 1 -
2. GİRİŞ	- 3 -
3. TANIM VE KAPSAM	- 7 -
4. ARKA PLAN	- 9 -
4.1. Sosyo-Ekonomik Durum	- 9 -
4.1.1. Rekabetçilik Faktörleri	- 11 -
4.2. Türkiye Turizm Sektörü.....	- 13 -
4.2.1. Türkiye Turizm Pazarı.....	- 15 -
4.2.2. Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi (TTCI)	- 17 -
4.3. Sektörel ve Bölgesel Politikalar ve Programlar	- 20 -
4.3.1. Turizm Geliştirme Stratejisi ve Politikası	- 20 -
4.3.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı	- 26 -
4.3.3. Turizm Çeşitlendirme Stratejisi.....	- 27 -
4.4. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat	- 29 -
4.4.1. Paydaş Analizi	- 29 -
4.4.2. Turizm Gelişimi ve Yatırımlarını Etkileyen İlgili Mevzuat	- 33 -
4.5. Projenin Diğer Kurum Projeleri ile İlişkisi	- 37 -
4.6. Proje ile Eşzamanlı Götürülmesi Gereken Diğer Kurum Projeleri.....	- 38 -
4.7. Projede Başka Kurum Projesi ile Fiziki Çakışma Oluşmamasına Yönelik Tedbirler	- 38 -
4.8. Projeye İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar	- 38 -
5. PROJENİN GEREKÇESİ	- 39 -
5.1. Turizm Arzı.....	- 40 -

5.1.1.	Turizm Bölgesinin Pazarlanmasında Turizm Arzı ve Turizm Talebi	- 40 -
5.2.	Turizmde Talep	- 42 -
5.3.	Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Talep Analizi	- 43 -
5.3.1.	Talebini Belirleyen Temel Nedenler ve Göstergeler	- 43 -
5.3.2.	Talebi Olumsuz Etkileyen Temel Unsurlar	- 44 -
5.3.3.	Talebin Geçmişteki Büyüme Eğilimi	- 45 -
5.3.4.	Mevcut Talep Düzeyi Hakkında Bilgiler	- 47 -
6.	PROJE YERİ ve UYGULAMA ALANI	- 49 -
6.1.	Güzelsu (Hoşap).....	- 49 -
6.1.1.	Hoşap Kalesi.....	- 50 -
6.1.2.	Evliya Bey Medresesi.....	- 53 -
6.1.3.	Hasan Bey Medresesi ve Türbesi	- 54 -
6.1.4.	Süleyman Bey Kümbeti.....	- 54 -
6.1.5.	Bey Hanı.....	- 55 -
6.1.6.	Evliya Bey Köprüsü	- 55 -
6.2.	Fiziksel ve Coğrafi Özellikler	- 56 -
6.3.	İklim Özellikleri.....	- 58 -
6.4.	Toprak ve Arazi Yapısı ile İlgili Bilgiler	- 61 -
6.4.1.	Toprak Yapısı ve Kabiliyeti	- 61 -
6.5.	Su Kaynakları.....	- 63 -
6.6.	Sosyal Altyapı	- 64 -
6.6.1.	Nüfus Değişimi.....	- 64 -
6.7.	Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri	- 66 -
6.7.1.	Nüfus Yoğunluğu	- 66 -
6.7.2.	Hanehalkı Büyüklüğü.....	- 66 -
6.7.3.	Yaş Gruplarına Göre Dağılım	- 67 -
7.	TEKNİK ANALİZ VE TASARIM	- 73 -
7.1.	Kapasite Analizi.....	- 73 -
7.2.	Teknik Tasarım	- 73 -
7.3.	Yatırım Maliyetleri	- 76 -
8.	PROJE GİRDİLERİ	- 77 -
8.1.	Girdi İhtiyacı.....	- 77 -
8.2.	Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini.....	- 77 -

9. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI	- 78 -
9.1. Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi	- 78 -
9.2. Organizasyon ve Yönetim Giderleri	- 78 -
9.3. İnsan gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler	- 78 -
10. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI	- 79 -
10.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş ve Kapasite	- 79 -
10.2. Organizasyon, Yönetim ve İnsan Kaynakları	- 80 -
10.3. Proje Uygulama Programı	- 81 -
11. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ	- 82 -
11.1. Hizmetin Fiyatlandırılması	- 82 -
11.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi	- 82 -
12. TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI	- 83 -
12.1. Toplam Yatırım Tutarı	- 83 -
12.1.1. Arazi Bedeli	- 83 -
12.1.2. Sabit Sermaye Yatırımı	- 83 -
12.1.3. Yatırım Dönemi Faizleri	- 84 -
12.1.4. İşletme Sermayesi	- 84 -
12.2. Yatırımın Yıllara Dağılımı	- 84 -
13. PROJE ANALİZİ	- 85 -
13.1. FİNANSAL ANALİZ	- 85 -
13.1.1. Finansal Tablolar ve Likidite Analizi	- 85 -
13.1.2. Finansal Fayda-Maliyet Analizi	- 87 -
13.2. EKONOMİK ANALİZ	- 90 -
13.2.1. Ekonomik Maliyetler	- 90 -
13.2.2. Ekonomik Faydalar	- 90 -
13.2.3. Ekonomik Fayda-Maliyet Analizi	- 90 -
13.3. SOSYAL ANALİZ	- 91 -
13.3.1. Sosyal Fayda-Maliyet Analizi	- 91 -
13.4. GZFT ANALİZİ	- 92 -
KAYNAKÇA	- 100 -
EKLER	- 101 -

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sistemi
AR-GE	Araştırma Geliştirme
BIT	Bilgi İletişim Teknolojileri
BM	Birleşmiş Milletler
CISOP	Competitiveness and Innovation Sector Operational Programme-Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Sektörü Operasyonel Programı
DAKA	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DTP	Devlet Planlama Teşkilatı
ESOB	Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği
GÖS	Geri Ödeme Süresi
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
ICT	Information and Communication Technologies- Bilişim ve İletişim Teknolojileri
IMF	International Monetary Fund- Uluslararası Para Fonu
IPA	Instrument for Pre-Accession – Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İKO	İç Karlılık Oranı
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
NBD	Net Bugünkü Değer
NUTS II	Nomenclature of Territorial Units for Statistics- İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
S&T	Seyehat ve Turizm
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TESK	Türkiye Esnaf Sanatkarları Konfederasyonu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTCİ	Seyahat ve Turizm Rekabetçilik Endeksi
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TURSAB	Türkiye Seyehat Acenteleri Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE SÜRECİ.....	- 5 -
ŞEKİL 2: SATIN ALMA GÜCÜ PARİTESİNDE GSYH'YA GÖRE DÜNYA EKONOMİLERİNİN SIRALAMASI.....	- 9 -
ŞEKİL 3: TÜRKİYE'NİN SEÇİLMİŞ AVRUPA ÜLKELERİNE VE AVRO BÖLGESİNE KIYASLA BÜYÜME ORANI.	- 10 -
ŞEKİL 4: TÜRKİYE 2020 YILI DEMOGRAFİK PROFİLİ KARŞILAŞTIRMASI.....	- 11 -
ŞEKİL 5: İŞ YAPMA KOLAYLIĞI ÖLÇEĞİNDE KARŞILAŞTIRMALI PUANLAMA.	- 11 -
ŞEKİL 6: TÜRKİYE EKONOMİSİNİN REKABET GÜCÜ FAKTÖRLERİ.....	- 12 -
ŞEKİL 7: TÜRKİYE 2005-2019 YILLARI AYLIK ZİYARETÇİ VARISLARI.....	- 13 -
ŞEKİL 8: TÜRKİYE'DE TURİSTLERİN AYLARA GÖRE MEVSİMSEL DAĞILIMI	- 17 -
ŞEKİL 9: SEYAHAT VE TURİZM REKABET ENDEKSİ (TTCI) ÖLÇÜMÜNDE DİKKATE ALINAN PARAMETRELER	- 18 -
ŞEKİL 10: TÜRKİYE SEYAHAT VE TURİZM REKABETÇİLİK ENDEKSİ 14 BİLEŞEN KARŞILAŞTIRMA	- 19 -
ŞEKİL 11: KÜLTÜR TURİZMİ'NİN PARÇASI OLDUĞU 'TÜRKİYE'NİN TURİZM STRATEJİSİ - 2023' ANA PLANI.....	- 26 -
ŞEKİL 12: GÜZELSU MAHALLESİ'NİN ÜLKEDEKİ VE BÖLGEDEKİ KONUMU	- 57 -
ŞEKİL 13: GÜRPINAR İLÇESİ YILLIK ORTALAMA SICAKLIK DAĞILIMI	- 59 -
ŞEKİL 14: GÜRPINAR İLÇESİ YILLIK ORTALAMA YAĞIŞ DAĞILIMI.....	- 60 -
ŞEKİL 15: GÜRPINAR İLÇESİ BÜYÜK TOPRAK GRUPLARI DAĞILIMI	- 61 -
ŞEKİL 16: GÜRPINAR İLÇESİ TOPRAK DERİNLİĞİ.....	- 62 -
ŞEKİL 17: GÜRPINAR İLÇESİ TOPRAK KABİLİYETİ SINIFLARININ DAĞILIMI.....	- 62 -
ŞEKİL 18: GÜRPINAR İLÇESİ TARIM ARAZİLERİNİN DAĞILIMI	- 63 -
ŞEKİL 19: GÜRPINAR İLÇESİ HİDROLOJİK YAPISI.....	- 64 -

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1: TURİST SAYISI BAKIMINDAN DÜNYADA İLK 10 ÜLKE.	- 14 -
TABLO 2: TURİZMDEN SAĞLANAN GELİR BAKIMINDAN DÜNYADA İLK 10 ÜLKE.	- 14 -
TABLO 3: VAN İLİ İŞLETME BELGELİ TURİSTİK TESİSLERİ.	- 41 -
TABLO 4: VAN İLİNİ ZİYARET EDEN TURİSTLERİN ŞİKAYETLERİ	- 43 -
TABLO 5: VAN İLİ YILLARA GÖRE GERÇEKLEŞEN YERLİ YABANCI TURİST SAYILARI	- 45 -
TABLO 6: TÜRKİYE'YE GELEN YABANCILARIN SINIR KAPI VE TAŞIT ARAÇLARINA GÖRE 2019 AYLIK DAĞILIMI	- 46 -
TABLO 7: TÜRKİYE TURİZMİ BÜYÜME HEDEFİ TAHMİNİ	- 46 -
TABLO 8: VAN İLİ TURİZM VARLIKLARI	- 48 -
TABLO 9: GÜZELSU MAHALLESİ ÇEVRE YERLEŞİMLERE VE ÖNEMLİ MERKEZLERE KARAYOLU UZAKLIKLARI	- 58 -
TABLO 10: GÜZELSU, GÜRPINAR, VAN VE TÜRKİYE GENELİ 1965-2019 YILLARI NÜFUS DEĞİŞİMLERİ	- 65 -
TABLO 11: ORTALAMA HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜ VERİLERİ	- 66 -
TABLO 12: GÜZELSU MAHALLESİ HANEHALKI SAYISI	- 67 -
TABLO 13: YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIM	- 67 -
TABLO 14: YAŞ BAĞIMLILIK ORANLARI	- 68 -
TABLO 15: GÜZELSU MAHALLESİ YAŞ GRUPLARI VE YAŞ BAĞIMLILIK ORANI	- 69 -
TABLO 16: 6 YAŞ ÜZERİ NÜFUSUN OKURYAZARLIK DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI	- 70 -
TABLO 17: 15 YAŞ VE ÜZERİ BİTİRİLEN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE NÜFUSUN DAĞILIMI	- 71 -
TABLO 18: GÜZELSU MAHALLESİ 6 YAŞ ÜZERİ NÜFUSUN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI	- 72 -
TABLO 19: FAALİYET ALANI - ÜRÜN/HİZMET LİSTESİ	- 79 -
TABLO 20: İNSAN KAYNAKLARI İHTİYACI	- 80 -
TABLO 21: PROJE TERMIN PLANI	- 81 -
TABLO 22: İŞLETME GİDER VE GELİR TAHMİNİ	- 82 -
TABLO 23: GÜZELSU(HOŞAP) PROJESİ YATIRIM GİDERLERİ	- 85 -
TABLO 24: GÜZELSU(HOŞAP) PROJESİ 1 YILLIK İŞLETME GİDERLERİ	- 85 -
TABLO 25: GÜZELSU(HOŞAP) PROJESİ YATIRIM GELİRİ	- 85 -
TABLO 26: GÜZELSU (HOŞAP) PROJESİ YATIRIM GELİR VE GİDERLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI	- 86 -
TABLO 27: GÜZELSU (HOŞAP) PROJESİ YATIRIM GERİ DÖNÜŞ HESAP TABLOSU	- 88 -

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK 1 GÜZELSU MAHALLESİ ORTALAMA SICAKLIK DEĞERLERİ	- 58 -
GRAFİK 2 GÜZELSU MAHALLESİ YAĞIŞ MİKTARI DEĞERLERİ	- 60 -
GRAFİK 3 GÜZELSU MAHALLESİ NÜFUS DEĞİŞİMİ	- 65 -

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

FOTOĞRAF 1: İÇ KALE, DOĞU BURCU, KUZEYDOĞU BURCU VE DOĞU SURLARI.....	- 51 -
FOTOĞRAF 2: KUZEYBATI BURCU VE KUZEY SURLARI	- 51 -
FOTOĞRAF 3: HOŞAP KALESİ İÇ KALE.....	- 51 -
FOTOĞRAF 4: EVLİYA BEY MEDRESESİ	- 53 -
FOTOĞRAF 5: HASAN BEY MEDRESESİ VE TÜRBEŞİ	- 54 -
FOTOĞRAF 6: SÜLEYMAN BEY KÜMBETİ	- 54 -
FOTOĞRAF 7: BEY HANI	- 55 -
FOTOĞRAF 8: EVLİYA BEY KÖPRÜSÜ	- 56 -
FOTOĞRAF 9: YATIRIM ALANI VAZİYET	- 73 -
FOTOĞRAF 10: YATIRIM ALANI KUŞ BAKIŞI 3B GÖRÜNÜM	- 74 -
FOTOĞRAF 11: CADDE DÜKKANLAR 3B GÖRÜNÜM.....	- 74 -
FOTOĞRAF 12: KALE ALTI DÜKKANLAR 3B GÖRÜNÜM	- 75 -
FOTOĞRAF 13: KALE ALTI YÜRÜŞ YOLU VE BÜFELER 3 B GÖRÜNÜM.....	- 75 -
FOTOĞRAF 14: KARŞILAMA MERKEZİ 3B GÖRÜNÜM	- 76 -
FOTOĞRAF 15: YATIRIM ALANI ÇEVRE DÜZENLEMESİ VE GÜZELSU DERE DÜZENLEME 3B GÖRÜNÜM	- 76 -

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Hazırlanan fizibilite çalışması Gürpınar Belediye Başkanlığı'nın Güzelsu(Hoşap) Mahallesi'nde yapmayı öngördüğü, dükkanların yenilenmesi, yerleşim unsurları dolayısıyla kaybolmuş tarihi eserlerin gün yüzüne çıkartılması, tarihi eserler için tehdit oluşturan yerleşim alanlarının planlanması gibi tasarımları içeren *"Ayağa Kalk Güzelsu(Hoşap) Altında Tarih Yatıyor"* projesine yönelik alanların fizibilitesini kapsamaktadır.

Gürpınar ilçesi tarihi varlıklar açısından önemli bir konuma sahip olmakla birlikte özelde Güzelsu(Hoşap) tarihin izlerini görkemli kalesi ile yansıtmaktadır. Kültürel varlık olarak turizm ürünü olarak kullanılıp kentin marka değerine katkıda bulunması amaçlanmaktadır. Böylece turizm sektörünün gelişmesine öncülük etmiş olacak ve dolaylı olarak diğer sektörleri beraberinde geliştirecektir.

Rapor içerisinde öncelikle Van'ın sosyo-ekonomik durumu analiz edilmiş ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında hazırlanan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması(SEGE-2017)" çalışması incelendiğinde Van'ın 77. sırada olduğu görülmektedir. Rapor kapsamında 52 değişken incelenerek sıralama yapılmıştır.

Raporda konu ile ilgili üst ölçek planlar da incelenmiştir. Turizm açısından temel doküman niteliğinde olan 2023 Türkiye Turizm Stratejisi ve Eylem planı 2013 incelenmiştir. Planda Van ilinin Urartu Gelişim Bölgesi ilan edildiği görülmektedir. Bölgede kültür turizminin gelişmesinin önemine vurgu yapılmaktadır.

Araştırma, verilerin sağlıklı bir şekilde analizinin yapılabilmesi ve pilot uygulamanın gerçekçi olarak uygulanabilmesi için alanyazın taraması ve saha çalışması şeklinde yürütülmüştür. Alanyazın taramasında; ilgili tüm kurum ve kuruluşların veri ve raporları derlenerek rapora işlenmiştir. Saha çalışmalarında ise; bölgedeki ilgili kurum ve kuruluşlar ziyaret edilerek öneri ve görüşleri alınmıştır.

Van ili, Gürpınar ilçesi, Hoşap Mahallesi sosyo-ekonomik analizi yapılmış, demografik yapı, temel sektörler, büyüme, dış ticaret ve ulaştırma alt yapısı incelenmiştir. Van ilinin uluslararası ve ulusal ulaştırma koridorları açısından değerlendirmesi yapılmış, özellikle İran üzerinden ticari hareketliliğin başlamasının en önemli tetikleyici faktör olacağı belirtilmiştir.

Hoşap Mahallesinin 2000 yılından itibaren nüfus oranında düşüş olduğu görülmüştür. Saha çalışması kapsamında öne çıkan temel nedenler sosyo-ekonomik durum olduğu ortaya çıkmaktadır.

Van ili ve ilçeleri incelendiğinde turizm sektörünün gelişme gösterdiğini söylemek mümkün olmaktadır.

Turizm, sektörü tüm dünyada ekonomik kalkınma ve iş yaratma için kritik önem taşıyan bir sektördür. Sadece 2018 yılında sektör, dünya çapında 2,57 trilyon ABD doları ve 118 milyon doğrudan istihdam yaratmıştır. Sektörün dolaylı ve diğer endirekt etkileri de hesaba katıldığında dünya ekonomisine 7,6 trilyon ABD doları katkıda bulunmuş ve 2018 yılında 313 milyon kişinin istihdamını desteklemiştir. Bu, dünya GSYH' sinin % 10,4'sine eşittir ve tüm dünyadaki istihdamın %9,9'dur.

Turizm, uluslararası ziyaretçilerin bir ülkede yabancı harcama yapmasını sağlayan, bir nevi ihracat sektörüdür. 2018'de küresel turistlerin ihracatı toplam dünya ihracatının % 6,5'ini (toplam 1,49 trilyon ABD doları) ve toplam dünya hizmet ihracatının yaklaşık % 30'unu oluşturmuştur.

Projenin sektörel ve/veya bölgesel kalkınma amaçlarına uygunluğu, mevzuatlara ilişkin bilgiler, yatırım avantajları, teşvik ve destek gibi diğer hususları incelenmiştir. Tüm bu sonuçların belirlenebilmesi için kapsamlı bir saha araştırması yapılmış ve gerekli olan veriler derlenmiştir. Saha çalışmasında, arazi ziyaretlerinin yanı sıra paydaş görüşleri de alınarak derinlemesine mülakat ve uzman görüşü yöntemi ile araştırma tamamlanmıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda da fizibilite raporu hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında hazırlanan fiziki ve sosyal çalışmalar bölgede tarihin canlanmasına destek olacak ve özellikle orta-yüksek gelir grubuna hitap eden kültür turizminin canlanması için tarihi yapının cazibesinin ortaya konması sosyo-ekonomik gelişmeyi beraberinde getireceği ön görülmektedir.

2. GİRİŞ

Bu rapor, Van ili Gürpınar ilçesi, Güzelsu(HOŞAP) Mahallesi'nde bulunan Hoşap Kalesi dış alanının turizme kazandırılması ve sürdürülebilir kalkınmasının sağlanmasına yönelik olarak başta çevre düzenlemesi olmak üzere yeniden yapılandırılmasını içeren fizibilite çalışması ve teknik projelerin hazırlanmasını içermektedir. Hoşap Kalesi ve çevresi için Nazım ve Uygulama Koruma Amaçlı İmar Planlarının yapılmasına yönelik çalışma kapsamında hazırlanmıştır.

Güzelsu(Hoşap) turizm açısından önemli kültür varlıkları arasında bulunmakla beraber günümüze kadar cazibesini korumuş ancak hak ettiği değeri bulamamıştır. Gürpınar Belediyesi olarak proje alanının turizme kazandırılması için bir takım faaliyetler yürütülmeye başlanmıştır. Güzelsu(Hoşap) Mahallesi'nin, başta Hoşap Kalesi çevresinin düzenlenerek gerekli görsel cazibeyi oluşturmak üzere turizmden gelir getiren bir mekanizmasının oluşması ile birlikte ticari olarak gelişmesinin önünde olan engeller kalkacaktır.

Güzelsu Mahallesi, Gürpınar ilçe merkezine 30 km, Van il merkezine ise 52 km uzaklıktadır. İlçe sınırları içindeki kentsel ve kırsal nitelik taşıyan alan bütününe yönelik nazım imar planı kararları, 1/100.000 ölçekli "Muş, Bitlis, Van Planlama Bölgesi Çevre Düzeni Planı" ile tanımlanmıştır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı "Türkiye Turizm Stratejisi 2023" de belirtilen eylem planının temel hedefleri arasında tarih ve kültür turizminin desteklenmesi ile Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının TRB2 2014-2023 Bölge Planının "Turizm" alt başlığında yer alan " tarihi ve turistik varlıkların bulundukları yerlerde çevre düzenlemelerinin yapılması ve planlanan çalışmalar ile ortaya çıkarılacak tarihi ve kültürel değerlerin koruma-kullanma dengesi gözetilerek tarih, kültür ve inanç turizminin ön plana çıkarılmasının önem arz ettiği ve bu kapsamda tarihsel, kültürel ve dini değer ve olguların değerlendirilerek, Bölgede turizme katkıda bulunması açısından kullanıma sunulmasının öncelikli olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada amaç yukarıda bahsi konu hususları temel alarak Van ili Gürpınar ilçesi Güzelsu (Hoşap)'da mevcut bulunan turizm odaklarının öncelikli olanlarının belirlenerek bu odaklarla ilgili genel bir tespit-çözüm raporlaması yapmaktır.

Tarihi boyunca, yerleşik hayatın en eski izlerini barındıran Van kenti, ev sahipliği yaptığı pek çok medeniyetin bıraktığı eşsiz kültürel ve tarihi değerler ile yaşayan birçok açık hava müzesi barındırmaktadır. Turizmin cazibe merkezi olarak ön plana çıktığı Van Gölü Havzası tarihi ile bu eşsiz kültürel mirası, oldukça önemli ve dünya çapında kabul gören bir turizm potansiyelidir.

Van ili, Türkiye topraklarının 1/5 'ini bünyesinde barındıran Doğu Anadolu Bölgesi'nin Van Bölümü'nde Van Gölü Kapalı Havzası içinde yer almaktadır. İl doğuda Türkiye-İran devlet sınırı ile çevrelenirken, batıdan Van Gölü ve Bitlis ili, Kuzeyden Ağrı ili ve Güneyden Hakkari, Şırnak ve Siirt illeriyle çevrelenmiştir.

Van ili, Van Gölü dahil toplam alanı 20,291 km² yüzölçümüyle Türkiye topraklarının yaklaşık % 2.68'inü oluşturur. Van Gölü hariç toplam alanı 17.877 km²'dir. Çevresi yüksek volkanik dağlarla çevrili olan Van ilinin denizden yüksekliği ortalama 1800 metre civarındadır.

Van ili denizlerden uzak ve yüksek dağlarla çevrili olması nedeniyle genel olarak karasal iklimin etkisi altındadır. Ancak Van Gölü'nün etkisi altına giren kesimlerde sıcaklık ortalaması biraz yükselmekte ve kışlar çevre illere göre daha ılıman geçmektedir.

Van ili, coğrafi konumundan dolayı, ülkemizin Kapıköy gümrüğü ile İran'a ve İran üzerinden Orta Asya Ülkelerine açılan sınır kapısı durumundadır. Türkiye'yi karayolu ve demiryolu ile Asya'ya bağlayan Van-Kotur güzergahı üzerinde olan Van ili, Türkiye'nin doğusundaki en son il olması nedeniyle de özellikle ulaşım açısından da önemli bir konumu sahiptir. Van ili; karayolu, demiryolu, havayolu ve göl ulaşım olanaklarına sahip bir ildir. Ülkenin en doğusunda yer alan Van ili, Türkiye ölçeğinde önemli olan belli merkezlere uzak olmasına karşın, hava yolu ulaşımı imkanına sahip olması nedeniyle, oldukça uzak mesafelere İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir ve daha birçok ile doğrudan hava ulaşımını kolayca sağlayabilmektedir. Ancak ulaşım konusunda Van'ın en önemli avantajlarından biri hiç şüphesiz ki, bugün kısıtlı olan ama yakın gelecekte artacağını umduğumuz İran ile yapılacak olan sınır ticaretidir. Bu sınır ticareti hem İran ile ticari ilişkileri artıracak hem de İran üzerinden Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine ve diğer ülkelerle olan ticari ilişkileri önemli ölçüde geliştirecektir.

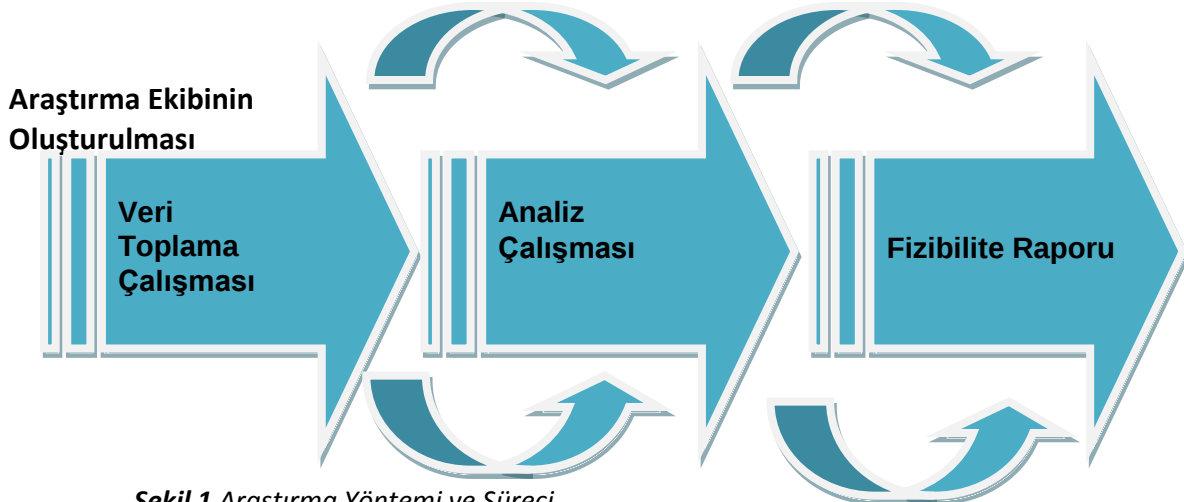
Van'daki turizm, olumlu tecrübelerine rağmen, planlı gelişen ve çeşitlenerek büyüyen bir yapıya sahip değildir. Van, batı orijinli Doğu turlarının bir durağı, konaklama merkezidir.

Kente gelen turistlerin geceleme sayısı kent merkezli olmuştur. İl genelindeki somut turistik değerlere ek olarak gelenek, adetler, günlük yaşam gibi soyut varlıklar turizm deneyiminin bir parçası olmaktadır. Turizm pazarında sunulmak üzere yörede üretilen ürünlerin kimlik ve kalite değeri ile rekabet gücü azdır. Kentin tanıtımına ilişkin pazarlama ve tanıtım faaliyetleri de çok azdır; olanlar ise dağınık şekilde gerçekleştirilmektedir; bu faaliyetler genellikle yetersiz kaynak sıkıntısı ile karşı karşıyadır ve etkili olabilecek kadar geniş alana yayılamamaktadır. Turizm sektörü insan kaynakları, yönetim yapısı, kentsel altyapı ve hizmetler alanında iyileştirmelere ihtiyaç duymaktadır. Tüm bu eksiklikler, Van ilinin turizmde markalaşmasına engel olmaktadır. Van'da turizm altyapısının iyileştirilmesi, yerel kapasitenin güçlendirilmesi ve turizm sektörünün geliştirilmesi hedeflenmeli ve tüm paydaşların ortak paydada birleşmesi ve ortak akıl ile hareket edilmesi sağlanmalıdır.

Van ili Gürpınar ilçesi turizm sektörünün rekabet gücünün iyileştirilmesi ve Van'ın sosyal ve ekonomik kalkınmasına destek sağlanması ana amaçlarıyla oluşturulan Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor fizibilite raporu uzmanların katkısıyla ve paydaş analizleri koordinasyon içerisinde yoğun sektör taraması ile hazırlanmıştır. Gürpınar ilçesinin turizm sektörünün rekabet gücünün iyileştirmesi ve Gürpınar'ın sosyal ve ekonomik kalkınmasına destek sağlanması ana amaçlarıyla oluşturulan raporun geliştirilmesi sürecinde çok yönlü analitik çalışmalar ve araştırmalar yapılmıştır.

Söz konusu analitik araştırmalardan elde edilen bulgular, sektör paydaşları ile yapılan paydaş analiz toplantılarında sektör temsilcileriyle paylaşılarak gelişim eksenli vizyon tasarımları elde edilmiş, aynı zamanda bireysel paydaş ziyaretlerinde paydaşların katkılarıyla geliştirilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi ve Süreci

Şekil 1 Araştırma Yöntemi ve Süreci

Van ili Gürpınar ilçesi Güzelsu (Hoşap)'ın daha rekabetçi şekilde konumlandırılması ve yapılacak stratejilerin bunun üzerine inşa edilebilmesi için; Van bölgesinin sosyo-ekonomik mevcut durum analizi yapılmıştır. Mevcut durum analizi ile bölgemizin kaynakları, temel yetkinlikler ve çekirdek yetenekleri (*corecompetence*) tespit edilmeye çalışılmıştır.

Diğer taraftan, analiz çalışması ile birlikte turizmin canlandırılması ve bölgesel kalkınma dinamiklerin devreye alınması için gerekli araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar masa başı çalışmaları ile birlikte fizibilite raporuna dönüştürülmüştür.

Tarihin en eski medeniyetlerine ev sahipliği yapmış Hoşap, özgün tarihi ve kültürel değerleriyle bir turizm cazibe odağı olarak Türkiye'de ve dünyada tanınmayı ve görülecek yerler arasında zihinlerde öncelik almayı hak etmektedir.

Hoşap, ekonomik ve sosyal gelişimi için turizm endüstrisini itici güç olarak vizyonunda belirlemiş ve bu vizyonda halkı tarafından benimsenmiştir.

Asırlar boyu medeniyetin başkenti, olarak nitelendirilmiş olan ve jeopolitik konumu sebebi ile her zaman en önemli merkezlerden biri olan Van ili halkının doğasında uyum, saygı, hoşgörü ve az görülür bir misafirperverlik fazileti vardır.

Bu çalışma kapsamında yürütülen tüm çalışmaların sonuçları göstermiştir ki; Hoşap, bir Dünya turizm markası olmak için sahip olduğu eşsiz kültürel mirasvarlıklarıyla, doğal güzellikleriyle, yaşayan çok kültürlü toplumsal yapısıyla sürdürülebilir turizm gelişmesi bakımından önemli fırsatlar taşımaktadır.

Sonuç olarak, sosyo ekonomik kalkınma ancak kaynakların etkin kullanılması ile gerçekleşebilecektir. Güzelsu(Hoşap) cazibesi arttığı sürece misafirleri tarafından tarihin canlanmasına fırsat verecek ve misafirlerin buna şahitlik etmesini geçmişten gelen kültürleri yansıtmayla destek olacaktır. Alanın projelendirilmesi ile birlikte gerek maliyetler gerekse görseller oluşturulmuş olup, güzergahtan geçiş yapan insanların bu bölgede zaman geçirme fırsatını yakalayarak turizm ve ticarete dahil olması sağlanabilecektir. Bölge halkı turizmden kaynak elde ettikçe mevcut kaynakların korunması aşamasında da doğal görev almış olacaktır. Rapora ilişkin sonuç ve bulgular raporun sonunda tekrar ele alınacaktır.

3. TANIM VE KAPSAM

Projenin Adı: Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor.

Projenin Genel Amacı: Yöre halkının hayat standartlarını turizm ve ticareti canlandırarak yükseltmek, bölgenin sahip olduğu doğal - kültürel varlıkları ön plana çıkarmak, bununla birlikte yerli ve yabancı turistlerin daha kaliteli vakit geçirmesini sağlamak projenin genel amacını içermektedir. Gürpınar ilçesi ve bölge için yapılması planlanan Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor projesi ile tarihi dokunun ön plana çıkartılması, sahip olduğu değerlerin farkındalığının artırılması, kültür ve turizmin gelişmesine yardımcı olmak gibi yapılacak olan iyileştirme çalışmaları hareketlenecek olan turizmin ekonomiye olan olumlu katkıları amaçlar arasındadır.

Van ilinin kalkınma stratejilerinde en önemli sektör(ler) tarım, hayvancılık ve turizmdir. Bu üç sektörün il bazında mekansal dağılımı heterojen bir dağılım göstermektedir. Tarım sektörü il'de genel bir dağılım gösterirken, turizm daha ziyade merkez ilçelerde yoğunlaşmıştır. Gürpınar ilçesi özellikle hayvancılık bakımından Van'ın önemli bir bölümüne hitap etmektedir. Aynı zamanda turizm açısından zengin olan ilçe için Güzelsu (Hoşap) Mahallesi, Seyyid Abdurrahman Arvası Türbesi, Molla Ömer Türbesi, Molla Ömer Camii, Hasanbey Medresesi, Evliyabey Medresesi, Evliyabey Köprüsü, Seyyithüseyin Mezarlığı, Hoşap Kalesi, Hanlar ve merkezi konumu açısından önemli bir yere sahiptir.

Güzelsu(Hoşap) bölgenin en önemli merkezi olabilecek potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin sosyal ve ekonomik faydaya dönüştürülerek, bölgenin yaşam kalitesini iyileştirmek, bununla birlikte konumu dolayısıyla mevcut potansiyelin, yerli-yabancı turistlerin kaliteli zaman geçirilmesi ve ihtiyaçlarını gidermesi için mekanların oluşturulması hedeflenmektedir.

Güzelsu (Hoşap) , Doğu Anadolu Bölgesinde Van ili, Gürpınar ilçesine bağlı merkezdir. Güneyde Hakkari, doğuda Başkale, batıda Çatak ve Gevaş, kuzeyde Van Merkez, Özalp ve Saray ilçesiyle çevrilidir. İranla bağlantılı Van-Hakkari karayolu üzerinde bulunan Güzelsu Hoşap, Vana 60 km, Gürpınar merkeze 39 km uzaklıktadır. Bölgenin henüz ekonomik değere dönüştürülmemiş önemli bir turizm potansiyeli vardır. Yerli kullanıcılar ve ulaşım aksı buranın birinci derece etki alanı içerisindedir. Bu mevcut olumlu faktörler planlı bir şekilde uygulanması halinde Güzelsu (Hoşap) bölgenin cazibe merkezi haline gelmesiyle birlikte turist potansiyelini arttıracaktır.

Projenin Özel Amacı: Gürpınar da ileri yıllarda faaliyete geçirilmesi planlanan Güzelsu (Hoşap) Mahallesi'ne ait Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor projelerinin ve iyileştirme çalışmalarına ait teknik projelerini de içeren fizibilitesinin hazırlanması projenin özel hedefini oluşturmaktadır.

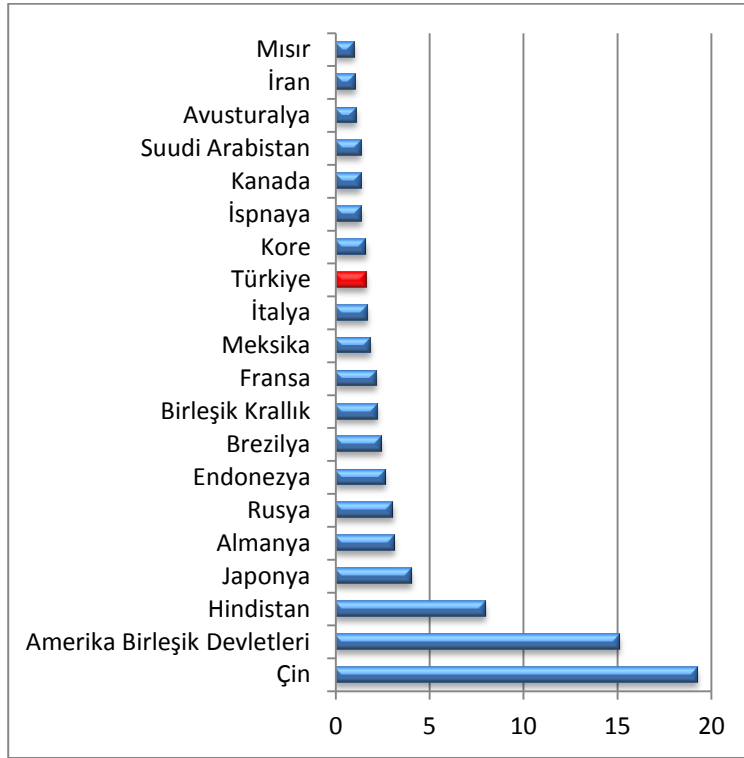
Güzelsu (Hoşap) tarihi köprü ve kale çevresindeki düzensiz yapılaşmayla birlikte sit alanı içerisindeki yerleşim yerlerinin alternatif bir bölge oluşturulduktan sonra kaldırılması planlanmaktadır. Bu yapılaşma Kale için tehdit unsuru oluşturmakla beraber güvenlik sıkıntısı da yaşatmaktadır. Arka planda kalması nedeniyle birçok ziyaretçinin farketmediği han, medrese gibi önemli değerler de mevcuttur. Ziyaretçilere bu değerleri en iyi şekilde aktarmak, kaçak yapı altında kalan ve birçok kişinin bilmediği hanları ortaya çıkarmak, ticari aksın yenilenmesiyle ekonominin canlanmasına sebep olacak yatırımlar planlanmaktadır. Böylece bölge yerli ve yabancı turist çekecektir. Bu turistlerin daha çok vakit geçirebilecekleri mekanlar tasarlanmaktadır. Tarihi alanların rotası Seyyid Abdurrahman Arvasi Türbesi, Molla Ömer Türbesi, Molla Ömer Camii, Hasanbey Medresesi, Evliyabey Medresesi, Evliyabey Köprüsü, Seyyid Hüseyin Mezarlığı, Hoşap Kalesi, Beyler Beyi Medresesi Hanlarla Güzelsu(Hoşap) tarihi-kültürü öne çıkarılarak önemli bir kültür varlığı olarak görülecektir.

Yapılan çalışma neticesinde, bölge ulaşım güzergahı üzerinde yer alması dolayısıyla yerli - yabancı turistlerin yoğun ilgisini çekmektedir. Bu nedenle, Belediye tarafından ileriki yıllarda yapılması planlanan, sit alanı içerisindeki yerleşim yerlerinin alternatif bir bölgeye taşınması, mevcut ticari aksın iyileştirilmesi ve yenilenmesi, yerli ve yabancı turistler için bilgilenebilecekleri bir karşılama merkeziyle birlikte çevre düzenlemesi, kaçak yapılar altında kalmış tarihi alanların gün yüzüne çıkarılması proje içerisinde planlanmıştır. Proje Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2019 yılı Fizibilite Destek Programı kapsamında Güzelsu (Hoşap) bölgesinin tarihinin canlandırılmasını hedef almış olup, hedef grup bölge halkı, ticari işletmeler, yerli ve yabancı turistlerdir. Proje sahibi Gürpınar Belediyesidir.

4. ARKA PLAN

4.1. Sosyo-Ekonomik Durum

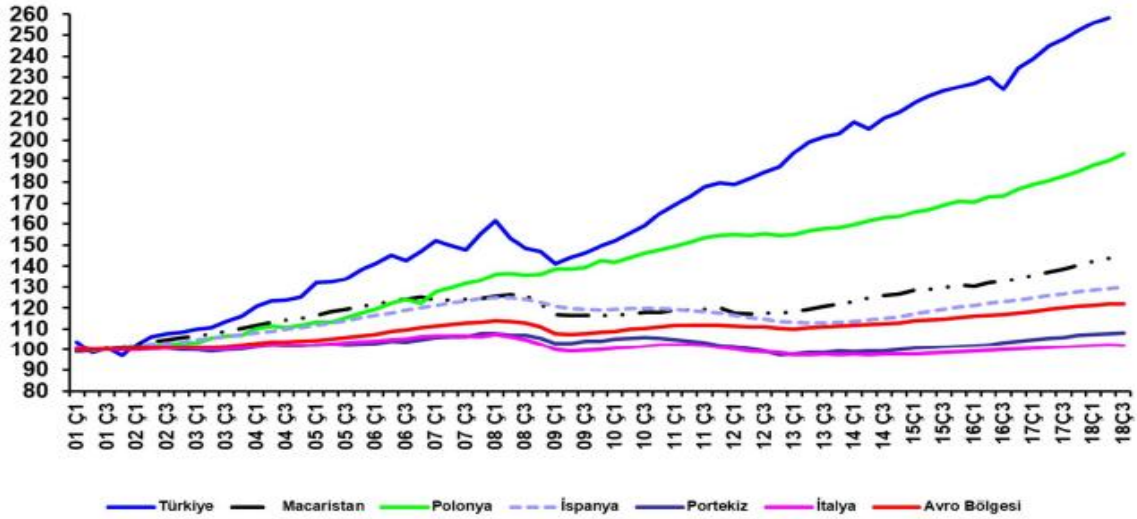
Türkiye dünyanın 13. büyük ekonomisidir ve son on yılda doğrudan rakiplerinden çok daha hızlı bir büyüme göstermiştir.

Şekil 2: Satın Alma Gücü Paritesinde GSYH'ya göre Dünya Ekonomilerinin Sıralaması, 2019. **Kaynak:** IMF, *Dünya Ekonomik Görünümü*, Şubat 2020.

Türkiye genç nüfusu, nispeten yüksek büyüme ve endüstriyel verimlilik artışı sayesinde önümüzdeki birkaç yıl içinde SAGP (Satın Alma Gücü Paritesi) sıralamasında daha da yükselbilecek bir eğilim göstermektedir.

2009'da keskin bir daralmaya ve 2012, 2014 ve 2018'de aralıklı yavaşlamalara rağmen, veriler Türkiye'nin son yirmi yılda G-20 arasında en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olmaya devam ettiğini göstermektedir.

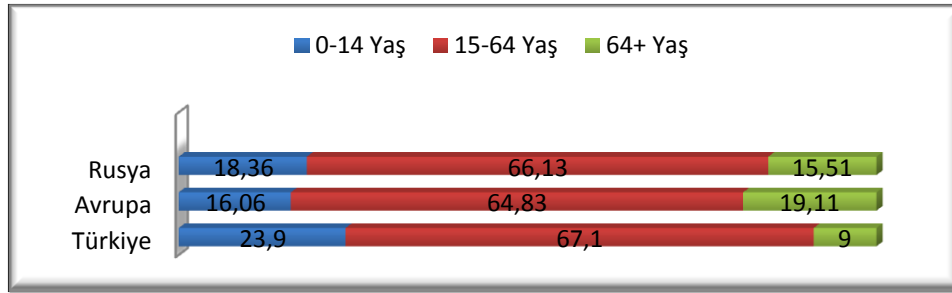
Şekil 3: Türkiye'nin Seçilmiş Avrupa ülkelerine ve Avro bölgesine kıyasla büyüme oranı - gerçekleşen GSYİH büyümesi. 2001-2018, Kaynak: OECD.

2000 yılından bu yana, Türkiye, istihdam ve gelirlerin artmasına neden olan ve Türkiye'yi yüksek gelirli bir ülke haline getiren birçok alanda iddialı reformların uygulanmasına uzun vadeli bir odaklanmayı sürdürmektedir. Bu süre zarfında ülke dramatik bir şekilde kentleşip, sağlam makro-ekonomik göstergeleri ve istikrarlı maliye politikasını sürdürüp, dış ticaret ve finansa açılıp ve birçok yasa ve düzenlemeyi AB standartlarıyla uyumlu hale getirmiştir. Hükümetin sosyal politikası kırılgan grupları ve dezavantajlı bölgeleri hedeflemektedir. Bu politika yoksulluğun ve özellikle aşırı yoksulluk oranlarının hızla azaltılmasına katkıda bulunmaktadır.

Bununla birlikte, reformlarda son zamanlarda yaşanan yavaşlamanın yanı sıra son derece zorlu bir küresel ve bölgesel çevre ortamı olduğu görülmektedir ve küresel tehditler bu başarıların bazılarını baltalamakla tehdit etmektedir. Ekonomik görünüm, artan enflasyon ve işsizlik, taahhütlü yatırım ve yüksek kurumsal ve finansal sektör kırılganlıkları nedeniyle daha yüksek düzeyde belirsizliğe maruz kalmaktadır.

Dış etkenler arasında bazı kilit ticaret ortakları ile ilişkilerin zayıflaması, alt bölgede süregelen jeopolitik gerilimler, küresel ticaret gerilimleri ve son zamanlarda Covid-19 pandemik tehdidi tarafından canlanan küresel durgunluk endişeleri yer almaktadır.

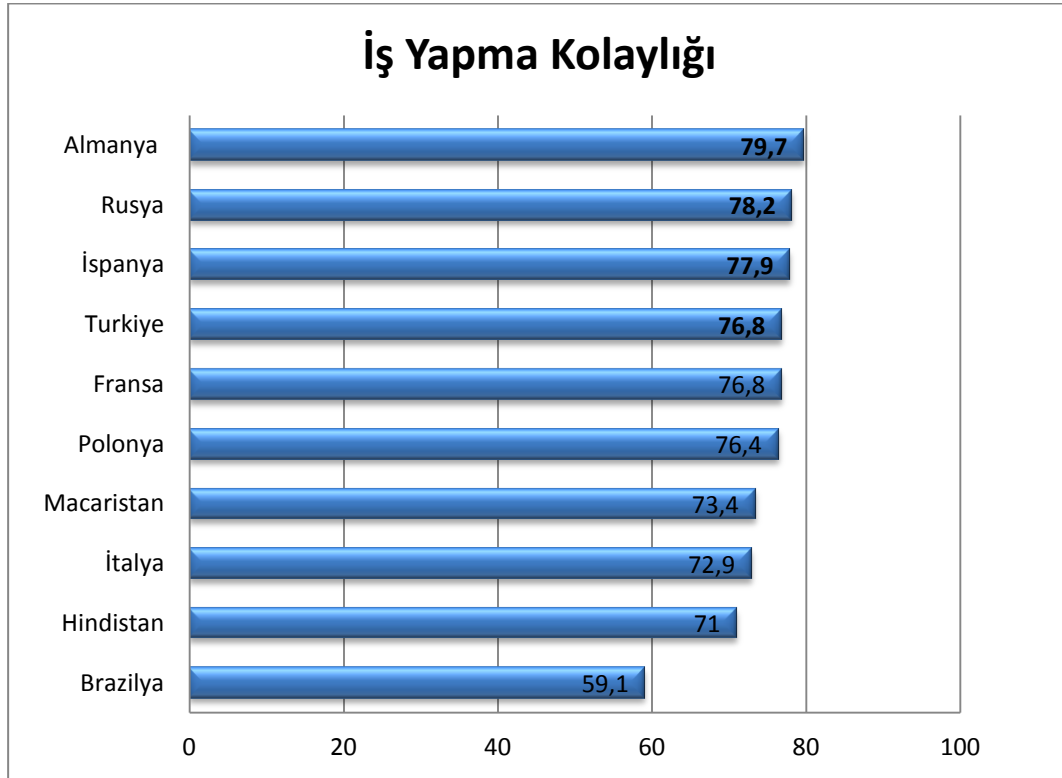
Türkiye genç nüfus yoğunluğu açısından avantajlı bir konumdadır. Genç nüfus yoğunluğu gerek hizmetler sektöründe gerekse üretim odaklı büyümede çok önemli bir etken olarak görülmektedir.

Şekil 4: Türkiye 2020 yılı demografik profili karşılaştırması. Kaynak: Birleşmiş Milletler.

4.1.1. Rekabetçilik Faktörleri

Dünya Bankası'nın "Doing Business 2020" raporuna göre, Türkiye 190 ülke arasında iş yapma kolaylığı konusunda 33. Sırada yer almaktadır.

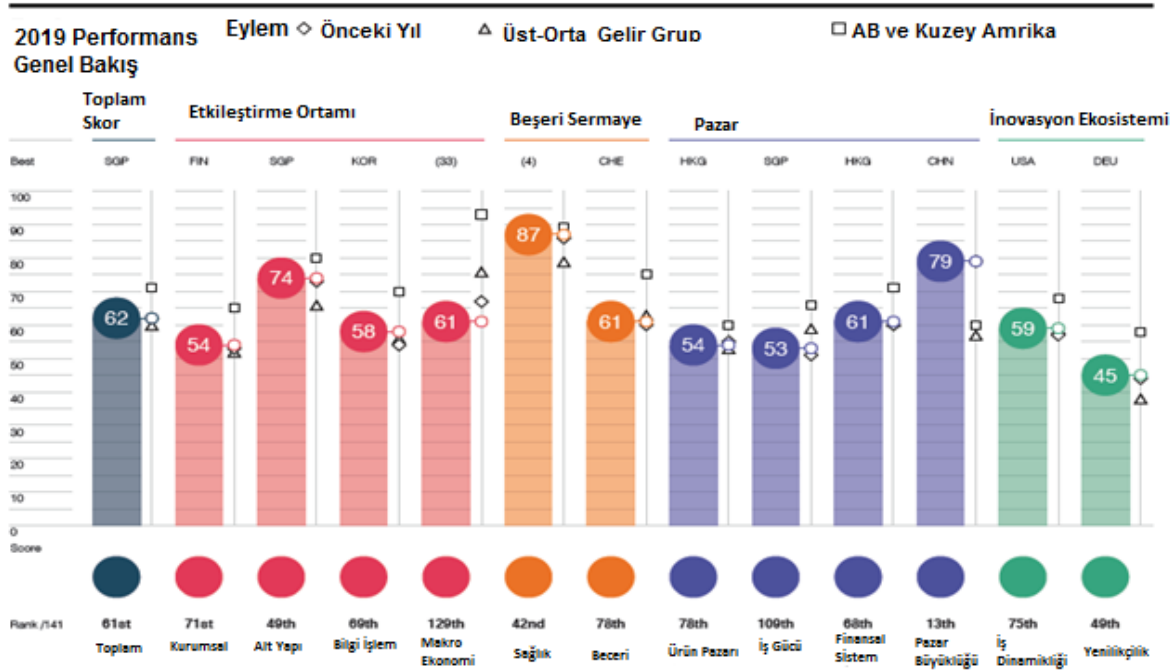

Şekil 5: İş Yapma Kolaylığı Ölçeğinde Karşılaştırmalı Puanlama. Kaynak: İş Yapma Kolaylığı 2020, Dünya Bankası.

2014'ten itibaren Türkiye, iş yapmak için en iyi ortamı olan ülkeler arasında 68. sıradan 33. sıraya etkileyici bir sıçrama yapmıştır.

Türkiye, yoğun yerel rekabet ve yeni iş yaratmanın önündeki engelleri kaldırıcı bir ülke olması sayesinde iş ortamı alanında AB ortalamasına yakın bir performans sergilemektedir; bu, az sayıda prosedür ve bir iş kurmak için gereken sürenin kısaltılması ile kanıtlanmıştır. Türkiye, 2010'dan bu yana dijital çevrimiçi gündeminde, Bilgi İletişim Teknolojileri'nin devlet öncelikli çevrimiçi hizmet önceliğinin artması nedeniyle, devlet çevrimiçi hizmetlerinin kullanımındaki ilerlemesine daha fazla yansıdığı dikkate değer bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır.

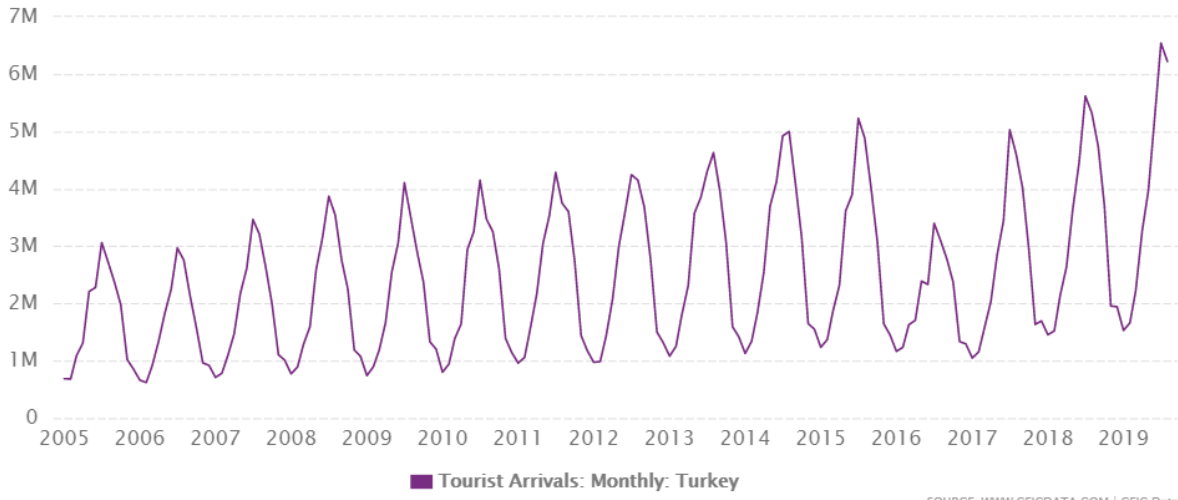
Ancak, AB'yi yakalamak için önemli adımlar atılmaya devam edilmektedir. Özellikle, Türkiye'nin eğitim ve öğretim sistemini geliştirerek insan kaynakları tabanını oluşturması, işgücü piyasası verimliliğini artırması ve vatandaşlarının işgücü piyasasına, özellikle kadınlar ve gençler için katılım fırsatlarını arttırması gerekmektedir. (OECD).

Şekil 6: Türkiye Ekonomisinin Rekabet Gücü Faktörleri. Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu 2019 Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu, 2019

4.2. Türkiye Turizm Sektörü

Turizm, Türkiye ekonomisinin kalkınma güçlerinden biridir. Türkiye turizmi'nin başarısı; "3S" turizmi (Deniz, Kum ve Güneş) gibi sunulan zengin seçenekler sayesinde eşsiz tarihi ve kültürel miras ile birlikte üstün hizmet kalitesi sürekli gelişme eğiliminde olmuştur.

Şekil 7: Türkiye 2005-2019 Yılları Aylık Ziyaretçi Varışları. Kaynak: CEIC

1990 yılında sadece 4,8 milyon ziyaretçiden Türkiye, 2019'da 52,2 milyon varış rekorunu kırmayı başarmıştır. (UNWTO Turizm Barometresi, Ocak 2020), Bu durum Türkiye'yi dünyanın 6. en popüler turizm destinasyonu haline getirdi.

2016 yılındaki daralmadan sonra, son üç yılda Türkiye turizm endüstrisi, elverişli bir döviz kuru ve tur operatörlerinin tüm Akdeniz destinasyonlarına olan ilgisinin artmasıyla güçlenerek artmaya başladı. Geçen yıl, Türkiye, ilk 10 ülke arasında en hızlı büyüyen (yıllık% + 14,0 geliş) ülke oldu.

2019 yılında Türkiye'de turizm gelirleri 34.5 milyar \$ 'a ulaştı(TÜİK). Bu yansıma 2018 yılına oranla %17'lik bir artışın olduğunu ortaya koymaktadır.

Son yirmi yılda etkileyici bir büyüme gerçekleşmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılı olan 2023 yılı için ortaya konulan hedefler doğrultusunda hazırlanan Türkiye 2023 turizm hedeflerindeki 50 milyon turist hedefi 2023 yılında 75 milyon turist hedefi olarak yeniden güncellendi. Bu hedef uluslararası turizmde yakın zamanda gerçekleşen tehditlerin (bölgesel istikrarsızlık ve pandemik korkular) hızla ortadan kaldırılması şartıyla, hala ulaşılması mümkün olabilecek son derece önemli bir hedeftir.

Tablo 1: Turist sayısı bakımından dünyada ilk 10 ülke.

SIRA	ÜLKELER	2019
1	FRANSA	90,2 MİLYON
2	İSPANYA	83,8 MİLYON
3	ABD	78,7 MİLYON
4	ÇİN	67,5 MİLYON
5	İTALYA	64,6 MİLYON
6	TÜRKİYE	52,2 MİLYON
7	MEKSİKA	44,9 MİLYON
8	TAYLAND	39,7 MİLYON
9	ALMANYA	39,4 MİLYON
10	İNGİLTERE	36,9 MİLYON

KAYNAK: DÜNYA TURİZM ÖRGÜTÜ, Mart 2020

Tablo 2: Turizmden sağlanan gelir bakımından dünyada ilk 10 ülke.

SIRA	ÜLKELER	2018
1	ABD	214.5 MİLYAR \$
2	İSPANYA	81.5 MİLYAR \$
3	FRANSA	65.5 MİLYAR \$
4	TAYLAND	63.0 MİLYAR \$
5	İNGİLTERE	51.9 MİLYAR \$
6	İTALYA	49.3 MİLYAR \$
7	AVUSTRALYA	45.0 MİLYAR \$
8	ALMANYA	43.0 MİLYAR \$
9	JAPONYA	42.1 MİLYAR \$
10	ÇİN	40.5 MİLYAR \$

KAYNAK: DÜNYA TURİZM ÖRGÜTÜ, Mart 2020

Tabloda 1 ve 2’de görüldüğü üzere Türkiye gelişmiş olan ülkelerin önemli bir çoğunluğundan daha fazla turistin ziyaret sayılarına sahiptir. Türkiye turist ziyaretçi sayıları sıralamasında dünyanın en önemli altıncı destinasyonu olmasına karşılık maalesef gelirler bakımından ilk on ülke arasında yer bulamamıştır. Bu da turizm odağının, gelir getirisi yüksek olan kültür ve tarih turizmi açısından düşük olduğunu göstermektedir. Kültür turizminin Türkiye’nin her tarafına yaygınlaştırılması ile birlikte daha fazla döviz bırakan turist profilinin ilgisini çekmek büyük önem arz etmektedir.

4.2.1. Türkiye Turizm Pazarı

Uluslararası turistler toplam varışların % 85'inden fazlasını temsil etmektedir. Yerli turistlerin geceleme sayısı ortalama iki gece iken yabancı turistlerin kalış süreleri ortalama 6.3 gece ile genellikle tatil köylerini kapsamaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin milliyetleri sırasıyla Rusya, Almanya ve İngiltere olarak gerçekleşmektedir. 2019 yılında Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin milliyetlerine göre; Rusya 7.1 milyon, Almanya 5.1 milyon, İngiltere 2.6 milyon olarak gerçekleşmiştir.

dünya şehri arasında sıralanmamaktadır.

Bu halde, İstanbul ve Antalya'nın Avrupa Turist Destinasyonları arasında Paris ve Londra'dan sonra üçüncü ve dördüncü sırayı almış olduklarını görebiliriz. Türkiye'yi takiben Roma beşinci ve Prag altıncı sırada yer almaktadır.

İstanbul'a 2019'da neredeyse 15 milyon ziyaretçi ve Antalya'ya 13 milyondan fazla gelen ziyaretçi ile sırasıyla dünyanın en çok ziyaret edilen 10. ve 12. şehirleri olan güçlü bir varış yoğunluğu oluşmuştur. Bu iki varış yeri birlikte, Türkiye'ye tüm varışların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Türkiye'deki diğer iller ilk 100

Türkiye turizmine baktığımızda varış milliyetlerine göre İstanbul'un başta kültür ve tarih turizmi ön plana çıkmaktadır. Türkiye'ye varışların yarısından fazlasının kültür turizmi olduğunu söylemek mümkündür.

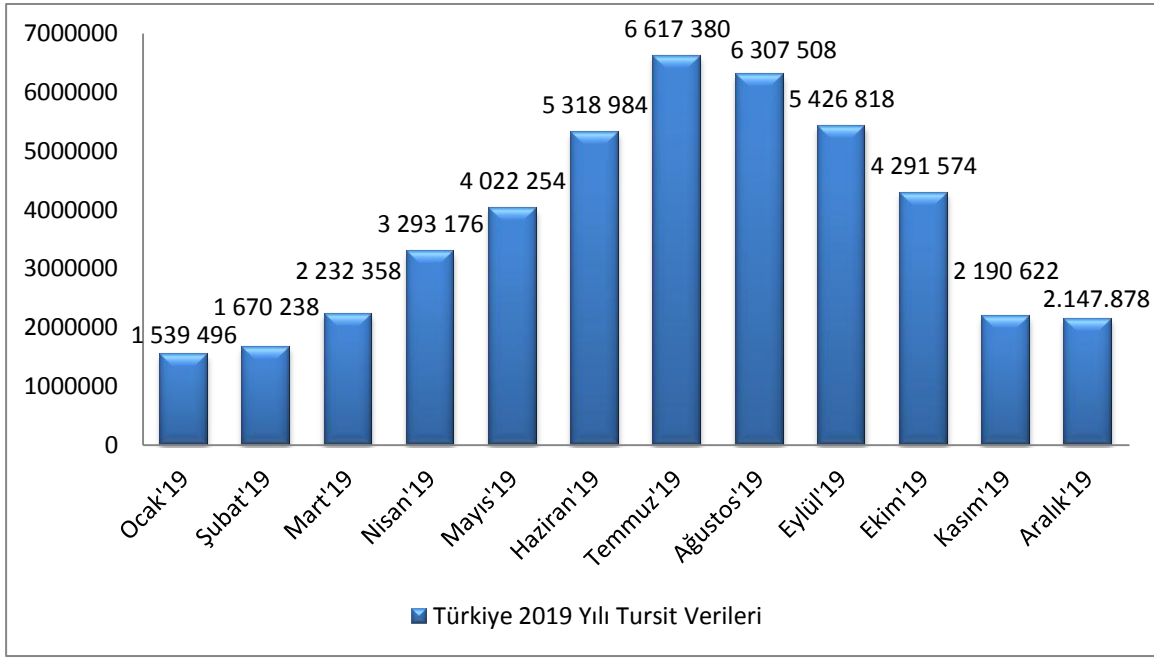
Türkiye'de şu an dünyadaki 10 büyük otel zincirinden 9'u faaliyet göstermektedir. Antalya, Ankara ve İzmir'in yanı sıra İstanbul'daki önde gelen iş ve turizm merkezlerinde yoğunlaşan Full Service (Beş Yıldız standardında otel) ve Focus Service (iş seyahatlerine odaklanan) otel işletmeleri her geçen gün artmaktadır.

Bazı uluslararası zincirler agresif bir şekilde Türkiye'deki açılımlarını genişletmektedirler. Dünyanın önde gelen Turizm yatırımcılarından olan "Hilton Worldwide" otel yatırımlarını son 5 yılda 30'dan 74'e çıkarmıştır. Yatırımlar sadece turist varışlarının yoğun olduğu bölgelere

değil ayrıca Van ve Hakkari gibi kültür turizminin gelişme potansiyeli olan destinasyonları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu uluslararası marka yatırımlar, özellikle yabancı turistler için seyahat kararı alırken önemli bir faktör olabilmektedir. Uluslararası yatırımlar güvenlik sorunu olmayan bölgelerde artmaktadır. Hilton Hotel zincirinin Hakkari Yüksekova'daki bir yatırımı (DoubleTree by Hilton Yüksekova) ve Van ilindeki iki yatırımı (DoubleTree by Hilton ve Hampton by Hilton) ile ayrıca Wyndham Hotel(Ramada) zincirinin yine Van ilindeki yatırımı Van ilinin güvenlik açısından sorunlu olmadığını ve yatırımlar için cazip olduğunu göstermektedir. Gürpınar ilçesi Güzelsu(Hoşap) Van ve Hakkari illeri arasında olması sebebiyle ulaşılabilirlik açısından ana yol güzergahında bulunması sebebiyle gerek yerli gerekse yabancı ziyaretçiler için cazip bir konuma sahip bulunmaktadır.

Türkiye'deki yabancı yatırımcılar dışında uluslararası ölçekte yatırımları olan yerli otel işletmeleri de mevcuttur. Doğu Grubu otel ve tur işletmeciliğinde; D Hotels ve AN Tur, Koç Grubu; Divan Otelleri ve Setur, Dedeman Otelleri, Rixos Otelleri, Elite World Otelleri vb. Bu ulusal markalar içinden de Elite World Hotels işletmesinin yine Van'da olması turizmin canlanması için büyük bir avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye turizminde yapılan yatırımlarda ulusal ve uluslararası yatırımcıların temel gösterge olarak dikkat ettiği yatak kapasitesi ve doluluk oranlarına bakacak olursak 2019 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre %59 yıllık doluluk oranı ile iyi bir performans sergilendiğini söyleyebiliriz. Temmuz ayındaki varış sayısı toplam 6.5 milyon varış ile en yüksek varışın olduğu ay olmuştur. (Kaynak; Kültür ve Turizm Bakanlığı).

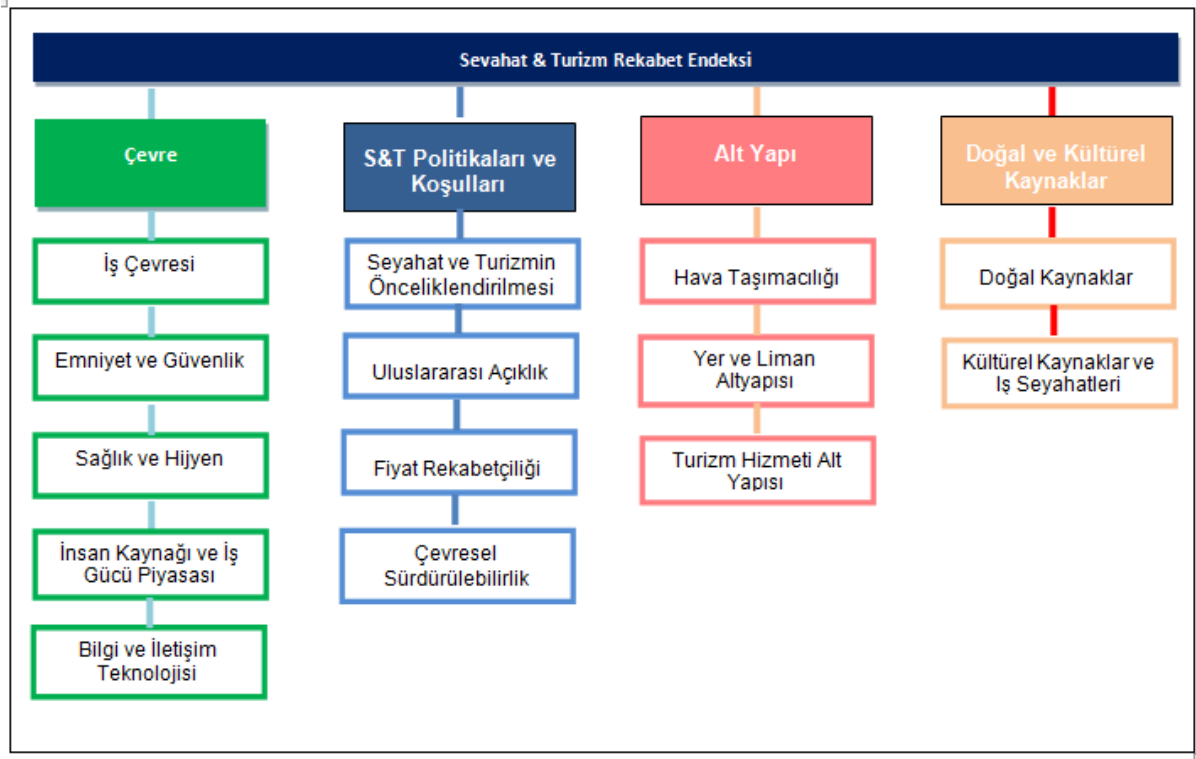
Şekil 8: Türkiye'de Turistlerin Aylara Göre Mevsimsel Dağılımı.
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Büyük otel zincirlerinin yanı sıra, Türk turizm endüstrisinin geri kalanı, turizm hizmetlerinin diğer tüm bölümlerinde KOBİ'lerden oluşmuş durumdadır. Bunlar İşletme Belgeli 3 Yıldızlı Oteller, Butik Oteller, Belediye Belgeli Oteller, Pansiyonlar, Motel, Hostel vb. işletmelerdir.

4.2.2. Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi (TTCI)

Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi (TTCI), tur operatörlerine hangi ülkelerin en rekabetçi turizm destinasyonu olduğunu söyler. Endeks dört ana faktörün değerlendirilmesine dayanmaktadır:

- (i) Çevrenin Etkinleştirilmesi;
- (ii) Seyahat ve Turizm Politikası ve Etkinleştirme Koşulları;
- (iii) Altyapı;
- (iv) Doğal ve Kültürel Kaynaklar ve on dört alt faktör (sütunlar olarak da bilinir).

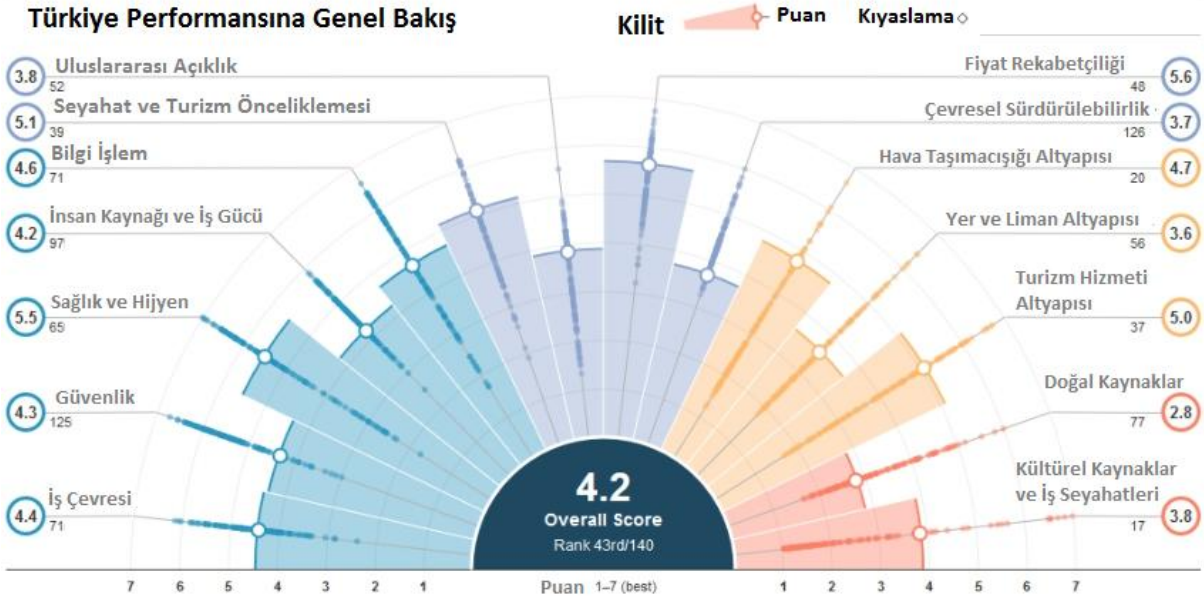
Şekil 9: Seyahat ve Turizm Rekabet Endeksi (TTCI) Ölçümünde Dikkate Alınan Parametreler. **Kaynak:** Dünya Ekonomik Forumu, 2019

Türkiye, 2019'da TTCI tarafından araştırılan 140 ülke içerisinde 43. sırada yer aldı. Bu göstergede hava taşımacılığı altyapısında ve destinasyonun kültürel çekiciliğinin iyi bir göstergesi olan 14.bileşen: "Kültürel Kaynaklar ve İş Seyahati" göstergesinde iyi performans gösterdiği görülmektedir. Ayrıca, hükümetin sektöre ne ölçüde öncelik verdiğini ölçen ve bu konuda güçlü bir politika ve kurumsal bağlılığı doğrulayan Seyahat ve Turizm Önceliklendirme kategorisinde büyük bir gelişme göstermiştir.

Türkiye

43./140

Seyahat ve Turizm Rekabetçilik Endeksi 2019

Şekil 10: Türkiye Seyahat ve Turizm Rekabetçilik Endeksi 14 Bileşen Karşılaştırma.
Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu, 2019

Emniyet & Güvenlik ve Çevresel Sürdürülebilirlik ile ilgili sütunlar, özellikle Akdeniz'deki rakip ülkelere karşı ölçüldüğünde, Türkiye için en kritik bileşenler olmaya devam etmektedir.

Kültür ve Tarih Turizmi

Kültür ve tarih turizmi; doğal ve tarihsel kültür varlıklarını, kültürel etkinlikleri ve güncel sanat eserlerinin yanı sıra, bazı sosyo-ekonomik olguları turistik bir formda ziyaretçilerin hizmetine sunan bir turizm türüdür. Bu sebeple sadece tarihsel olan olguları değil, aynı zamanda güncel değerleri de içeren bir turizm türüdür.

Uluslararası seviyede önem arz eden ve korunmaya değer doğal oluşumlar, anıtlar ve sit alanları "Dünya Mirası" olarak değerlendirilmektedir. Tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen değerleri ortak bir geçmiş olarak benimsemek, tanıtmak ve gelecek nesillere bu mirası aktarmak için UNESCO 1972 yılında Paris'te toplanan 16. Genel Konferansında "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme"yi kabul etmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 23 Mayıs 1982 tarihinde onaylamıştır. Günümüz itibarıyla UNESCO tarafından tanımlanmış 936 adet Dünya Mirası bulunmaktadır. UNESCO Dünya Mirası geçici listesinde Türkiye'den çok sayıda önemli yer bulunmakta olup bunlar arasında Efes, Karain Mağarası, Sümela Meryem Ana Manastırı, Alahan Manastırı, Aya Nikola Kilisesi, Harran ve Şanlıurfa, Van Urartu ve Osmanlı Kaleleri, Selçuklu Kervansarayları, Konya Selçuklu Uygarlığı başkenti,

Alanya Kalesi ve Tersanesi, Mardin Kültürel Peyzaj, İshak Paşa Sarayı, Kekova, Güllük Dağı, Afrodisyas Arkeolojik Ören Yeri, Çatalhöyük Neolitik Ören Yeri, Perge Arkeolojik Ören Yeri, Beyşehir, Hatay St. Pierre Kilisesi Arkeolojik Alanı bulunmaktadır.

4.3. Sektörel ve Bölgesel Politikalar ve Programlar

4.3.1. Turizm Geliştirme Stratejisi ve Politikası

Kültür ve Turizm Bakanlığı, turizmi daha etkili bir şekilde tanıtmak ve geliştirmek amacıyla 15 Temmuz 2019 tarihinde “Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı” nı kurmuştur. Ajansın amacı;

- ☐ Türkiye’nin Turizm hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak,
- ☐ Dünya çapında tanıtım faaliyetleri için destek ve kaynak sağlamak,
- ☐ Turizm potansiyelinin tüm yönleri ile değerlendirilerek ülke ekonomisine kazandırılmasına destek olmak,
- ☐ Turizm yatırımlarının, turizmin ülke ekonomisindeki payının ve turizm sektörünün hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak

Ulusal Turizm Stratejisi

Türkiye 2023 Turizm Stratejisi ve ilgili **Eylem Planı**, Türkiye’de turizm gelişimini destekleyen temel belgelerdir.

Kültür turizmi ulusal ve bölgesel diğer planlama belgelerinde de önemli bir rol oynamaktadır ve birçok ulusal programdan yatırım kaynaklarını çekebilecek cazibeye sahiptir.

Bir sonraki tabloda, Türkiye’de kültür turizminin gelişimini desteklemeye odaklanan politika ve stratejiler yer almaktadır.

Van ili ve ilçelerindeki turizm destinasyonlarının altyapı gelişimi için olası sinerjileri ve tamamlayıcı finans kaynaklarını araştırmak üzere gelişime hizmet edecek farklı fırsatların ön çalışmasını içermektedir.

4.3.1.1. Türkiye'de Sosyo-Ekonomik Kalkınma İçin Politika ve Strateji Çerçevesinin Matrisi

11^{nci} Kalkınma Planı (2019- 2023)

Kalkınma Planı, rekabet ve yenilikçilik, Ar-Ge, girişimcilik, KOBİ gelişimi, turizm ve sanayi dönüşümü dahil ve bunlarla sınırlı olmamak üzere 2019-2023 yılları arasındaki 5 yıllık dönem için Türkiye'nin hedeflerini bütünsel bir yaklaşımla ortaya koymaktadır. Plan, Proje ile ilgili aşağıdaki ifadeleri içermektedir:

Değişen tüketici eğilimleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon döneminin uzatılması, hizmet kalitesinin artırılması ve harcama eğilimi daha yüksek olan ziyaretçinin çekilmesi, kalış süresinin uzaması ve konaklama dışı harcamaların gerçekleştirilmesine odaklanmış bir yaklaşım çerçevesinde sektördeki dönüşüm ve koruma geliştirilmelidir.

Temel amaç; kullanım dengesini göz önünde bulundurarak ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkıda bulunmaktır.

- Daha fazla gelir getirici turizm türü geliştirerek, konaklama süresini uzatarak, konaklama dışı harcama alanları oluşturarak ve yüksek harcama yapan ziyaretçilere ulaşarak kişi başına harcama artırılabacaktır.
- Gastronomi, golf, sağlık, kruvaziyer, düğün, inanç, kongre ve alışveriş gibi daha fazla gelir elde eden turizm türlerine yüksek talep gören pazarlar belirlenecek ve bu ülkelerden ziyaretçi sayısını artırmak için çalışmalar yapılacaktır.
- Turizm değerleri varış noktasına göre gruplanarak tanıtılacaktır.
- Hedef bazında strateji, master plan ve fiziki planlar hazırlanacak ve projeler gerçekleştirilecektir.
- Turizm sektöründe işgücü kalitesini artırarak turizm hizmetlerini daha yüksek standartlarda sağlamak öncelikli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI 2020 Yıllık Programı

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı 2020 Yılı, Yıllık Programı turizm alanında aşağıdaki hedefleri içermektedir;

- Turizmin tanımı ve özel sektörün yatırımının artırılması ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı'nın kurulacağı karar alma süreçlerinde yer alması için finansman sağlanması.
- İçerdiği farklı kullanımlarla turizm çeşitliliği sunan, bütüncül planlanmış turizm kentleri hayata geçirilerek ziyaretçilerin konaklama süreleri artırılabacak, alışveriş, eğlence ve sportif faaliyetlerle konaklama dışı harcamaları artırılabacaktır.
- Turizm sektörüne ilişkin dağınık haldeki mevzuat günümüzün ihtiyaçlarına göre gözden geçirilmek suretiyle sektörü ilgilendiren tüm hususlara ilişkin Turizm Temel Yasası çıkarılacak; turizm hizmetlerinin çeşitlendirilmesi, yatırımların desteklenmesi, turizm işletmeciliğinin teşvik edilmesi ve sektör üzerindeki maliyetlerin azaltılması sağlanacaktır.
- Destinasyon bazında strateji, master plan ve fiziki planlar hazırlanacak ve projeler yürütülecektir. Koruma kullanma dengesi gözetilerek turizm alanlarının taşıma kapasiteleri tespit edilecek ve alanlar buna göre yönetilecektir.
- Sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde; çevreye duyarlı turizm

tesislerinin sayısının artırılması ve niteliklerinin geliştirilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.

- Teknoloji destekli olarak ziyaretçi deneyimini artırıcı projeler geliştirilecektir.
- Ülkemizin mevzuatının, özellikle uluslararası mobil ve internet uygulamalarına ilişkin mali konuların uyumlaştırılmasının turizm endüstrisinde kullanılması sağlanacaktır.
- Yerel yönetimin sağlık, eğitim, kültür, sosyal refah, turizm, çevre ve kırsal hizmetler, tarım, inşaat ve ulaşım hizmetleri için yerel tercihleri dikkate alarak verimliliğini artırmak.
- Kültür turizmine katkı sağlayacak çalışmalara devam edilmesi.
- Her il için ekonomi, kültür, kültürel miras ve turizmde illerin teşvik edilmesi konusundaki uzun vadeli vizyonun belirlenmesi.
- Dünyadaki yeni turizm trendlerine uygun olarak spor turizmi, kongre turizmi ve kültür turizmi gibi alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi.

Yeni Ekonomi Programı Orta Vadeli Program (2018- 2020)

Orta Vadeli Programın temel amaçları, işletmelerin rekabet gücünü artırmak, bölgesel kalkınmayı sağlamak ve eşitsizlikleri azaltmaktır. OVP döneminde cari açığı azaltmak için büyüme kalitesini artırmak, ithalat bağımlılığını azaltmak için politikalar ve tedbirler getirmek ve özellikle turizm başta olmak üzere hizmet ticaretindeki ihracatın payının daha da geliştirilmesi ana hedeflerdir. Turizm ile ilgili aşağıdaki açıklamalar Orta Vadeli Programda yer almaktadır:

- Turizmde dönüşümün sağlanması için, turizm stratejisi menşe ülke çeşitliliğini ve turizm çeşitlerini artıracak şekilde yenilenecektir.
- Turizm sektöründe, hizmet kalitesini artıran, koruma ve kullanımı dengelemeyi amaçlayan pazarlama kanallarını çeşitlendirerek yüksek gelir gruplarını hedefleyen ve karşılaştırmalı üstünlüğe sahip turizm türlerini vurgulayan bir yapı oluşturulacaktır.

Türkiye 2023 Turizm Stratejisi ve Eylem Planı

Türkiye'nin Turizm Stratejisi ve katılımcı planlama fikri ile geliştirilen ilgili Eylem Planı ile temel amaç, bir yol haritası koymak ve üretim, yönetim ve uygulama süreçlerinde sektöre yön vermek olarak tanımlanmıştır. Türkiye 2023 Turizm Stratejisi'nin temelinde yer alan bu yaklaşım, bir yere özgü değil, bölgesel olan, zorunlu değil, direktifli ve statik değil dinamik bir çerçevede gelişmeyi mümkün kılmaktadır. Bu şekilde, sadece kıyı şeridini değil, aynı zamanda iç alanları ve hatta bir bütün olarak yerleşimleri geliştirmek ve mevcut yerleşimleri iyileştirmek ve dönüştürmek mümkün olacaktır. Bu politikalar turizm sektörünün sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemlidir. Bir sonraki bölümde yer alan Türkiye 2023 Turizm Turizmi Stratejisi bölümünde detaylı açıklama yapılmıştır.

Türkiye Rekabetçilik ve Yenilik Sektör Operasyonel Programı Eylem Planı (IPA II) 2014- 2020

Bu program 2014 yılında Avrupa Komisyonu tarafından onaylanmıştır. Eylem planına göre, “Rekabetçilik ve Yenilik Sektörü Operasyonel Programı (CISOP)” hazırlanmış ve Türkiye'deki ekonomik ve sosyal durumun doğru bir analizine dayanmıştır.

Program, imalat ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'ler, bilgi toplumu, araştırma ve geliştirme ve inovasyon üzerine yoğunlaşmaktadır.

CISOP'un Özel Sektör Geliştirme Eylemi iki faaliyetten oluşmaktadır: (a) imalat sanayinin dönüşümü ve (b) hizmetler ve yaratıcı endüstriler.

Hizmetlerin ve yaratıcı endüstrilerin faaliyetleri esas olarak turizm sektörünü ve yaratıcı endüstrileri hedeflemektedir. CISOP politikaları (yani turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, sürdürülebilir turizm) ve önceliklere (yani kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi, kültür turizmi ve özellikle sağlık turizmi) katkıda bulunacaktır.

Turizm kalkınma faaliyetleri, bölge ekonomisine katkısı, diğer hizmet sektörleri ve özellikle imalat sanayii ile olan ileri ve geçmiş bağlantıları dikkate alınarak desteklenecektir.

IPA II kapsamındaki Kırsal Kalkınma Programı, mikro ve küçük işletmelere odaklanan kırsal ekonominin, kırsal turizme özel vurgularla çeşitlendirilmesine destek sağlayacaktır. Öte yandan, kırsal yerleşimlerde bulunmayan ve Turizm Bilgi Merkezlerinin kurulması olmayan turizm çekim alanlarının yeniden canlandırılması ve çevre düzenlemesi, tanıtımı ve pazarlaması, CISOP tarafından turizm sektörü destekleme faaliyetleri kapsamında desteklenecektir.

Van İli Doğa Turizmi Master Planı (2013-2023)

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 14. Bölge Müdürlüğü tarafından doğa ve orman kaynaklarının belirlenmesi amacıyla hazırlanan belge. Van coğrafyasında turizm açısından sürdürülebilir kullanıma uygun doğal turizm ürünleri belirlenmiş ve turizm cazibe merkezlerinin arttırılması için kapasitenin artırılmasına yönelik hedefler belirlenmiştir. Belirlenen ana stratejiler:

- Trekking parkurlarının belirlenmesi
- Kamp-karavan alanlarının oluşturulması
- Kuş Gözlemleme Alanlarının Yaygınlaştırılması
- Ziyaretçi bilgi merkezlerinin oluşturulması
- Av turizmi alanlarının sayısının artırılması
- Kültürel envanter ürünlerini sunum için hazır hale getirme.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2014- 2023)

Türkiye'deki bölgesel kalkınma için temel stratejileri belirleyen bir çerçeve belgedir. Mevcut planlar ve programlar arasındaki entegrasyonun güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Amacı, tüm bölgelerin rekabet gücünü ve potansiyellerinden tam olarak yararlanarak sosyo-ekonomik kalkınmayı teşvik etmektir.

Turizm sektörünün harekete geçirilmesi ve bölgesel turizm ürünlerinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bölgelerin rekabet gücünü artırmak ve sosyo-ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmak için en güçlü araçlardan biri olarak gösterilmektedir.

Bu projenin hedef bölgesine atıfta bulunarak, Kültür Turizmi destinasyonları ve gelişme bölgeleri sektör için bir öncelik olarak belirlenmiştir. Bölgenin tüm illeri köklü bir kültürel mirasa ve inanç turizmi için yüksek bir potansiyele sahiptir.

Kültür turizmi için ana varlıklar, Urartu kültür ve turizm gelişim bölgesi -Van, Bitlis öncülük etmektedir.

Bölgede turizmin gelişmesi için ana öneriler:

- Kültür turizmine yönelik potansiyel kazı, restorasyon, alan düzenlemeleri gibi çalışmalar yapılmak suretiyle ortaya çıkarılacaktır.

-Ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi ve çeşitlendirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.

- Tarihi eski yolların canlandırılması ve mevcut kalıntıların restorasyonunun yapılması sağlanacaktır.

- Tarihi ve doğal yapı içerisinde gelişmiş özgün kentsel dokular, el sanatları ve gurme turizmi gibi potansiyelin sürdürülebilir turizm gelişmesi anlayışı çerçevesinde pazarlanması sağlanacaktır.

DAP Eylem Planı (2014- 2018)

DAP'ın ana planının amacı, bölgenin potansiyelini harekete geçirmek için ortam sağlamaktır. Eylem Planında ekonomik, sosyal ve çevresel hedef alanlar belirlenmiştir. Belirlenen stratejiler:

- Kalkınma sürecinde, kaynakların bölgenin sahip olduğu karşılaştırmalı avantaj faaliyetlerine yönlendirilmesi

- Bölgedeki mevcut üretim ve hizmet kapasitelerinin verimli kullanımını sağlayacak düzenlemelerin yapılması

- Bölgedeki ekonomik, teknik ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesine özel sektörün ve STK'ların katılımının sağlanması.

Planın genel çerçevesinde bölgenin ekonomik, sosyal ve çevresel durum değerlendirmeleri yapılmış ve kurumsal kapasite incelenmiştir.

Bölge zengin bir potansiyele sahiptir, ancak ulaşım zorlukları, pazarlama sorunları, kaliteli turizm altyapısı eksikliği ve eğitimli personel bulunmaktadır. Bu nedenle potansiyelini yeterince değerlendiremez. Planda; kış turizmi, eko-turizm, su sporları, dağ ve doğal turizm geliştirilebilir. Ayrıca; kültür turizmi alanının güçlü tarafı mevcut ve desteklenmelidir ifadelerine yer verilmiştir.

Van-Bitlis Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Eylem Planı (2018)

Eylem Planı Bölge'nin kültürel miras özgünlüğünü ve tekliğini vurgulamak, bölgeye özel bir turizm markası veya markalarını oluşturmak, bölgenin ulusal ve uluslararası kamuoyuna tanıtımını yapmak amacıyla bütüncül bir bakış açısı oluşturmak üzere DAKA tarafından hazırlanmıştır. Planda projeye ilişkin alan ile ilgili olarak belirlenen eylem:

Gürpınar- Hoşap Kalesi: Çevre düzenlemesinin yapılması (dükkanların restorasyonu, kaldırım düzenleme çalışmaları, yazıtların çevirisi, kale içi güvenlik korkulukları, medresenin ziyaretçi merkezine çevrilmesi, kale manzarasını bozan elektrik hatlarının yer altına alınması ve karşı tepeye fotoğraf terası) fizibilite projesi ile doğrudan ilişki kurulmuştur.

Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023

Esnek iş koşullarını arttırarak, nitelikli işgücü ihtiyacını karşılayarak istihdam olanaklarının artırılması hedeflenmektedir. Strateji, Türkiye'nin belirlenen politika direkleri ve kalkınma hedefleri doğrultusunda sektörel istihdam stratejilerini tanımlamaktadır. Turizm, inşaat, finans, bilişim ve sağlık sektörleri yüksek istihdam potansiyeline sahipken, yüksek istihdam esnekliği gerektirmektedir.

Turizm sektöründe istihdama ilişkin belirlenen hedefler:

- Turizm becerilerinin geliştirilmesi ve nitelikleri için yenilikçi programlar geliştirmek
- 400.000 turizm çalışanına mesleki eğitim verilecek,
- 2023 yılına kadar 500.000 kişiye iş başında eğitim verilecek,
- Yeni istihdam olanakları teşvik edilecek ve çalışanların çalışma koşulları teşvik edilecektir.
- Gelişmiş sektörün işgücü kalitesi artırılacaktır
- Kayıt dışı istihdam ve yabancı kaçak işler önlenecektir.

KOSGEB Stratejik Planı (2016- 2020)

Stratejik Plan, KOSGEB'in vizyonunu, misyonunu ve stratejik amaçlarını ve hedeflerini tanımlar. Planın üç stratejik amacı ve bağlı alt hedefleri vardır:

1. Üretim ve Yönetim Becerilerini ve Yenilikçi Katma Değerli Ürünü Geliştirme /KOBİ'lerin Hizmet Üretim Kapasiteleri ve Küresel Pazarda Rekabet Gücünü Artırma

- Ar-Ge / İnovasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi ve Ekonomik Değerlere dönüştürülmesi,
- Finansmana daha iyi erişimi sağlamak,
- KOBİ'lerin, işbirlikçi kültürlerinin üretim ve yönetim becerilerini artırmak, ekonomideki payları ve verimlilik düzeylerini arttırmak,
- Dış pazarlara erişim için fırsatlar geliştirerek KOBİ'lerin uluslararasılaşmasının sağlanması,
- Ulusal Politika Belgeleri'nde önceliklendirilen eylemler için destek.

2. Girişimcilik Kültürünü Teşvik Etmek, Girişimciliği Geliştirmek ve Sürdürülebilirliğini Sağlamak

İşletmeler:

- Girişimcilik Kültürünün yaygınlaştırılması, daha iyi hayatta kalma şansı ve büyüme potansiyeli daha yüksek olan Yeni Girişimleri desteklemek ve İstihdam Yaratma,
- Özel Hedef Gruplara destek
- Girişimcileri destekleyecek mekanizmaların geliştirilmesi.

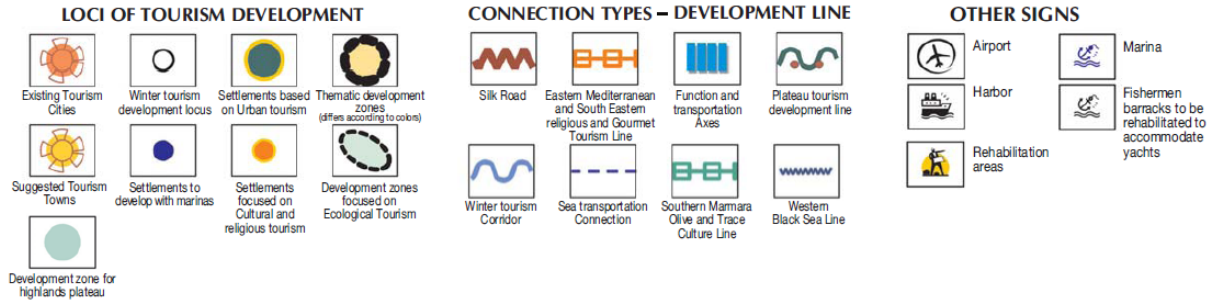
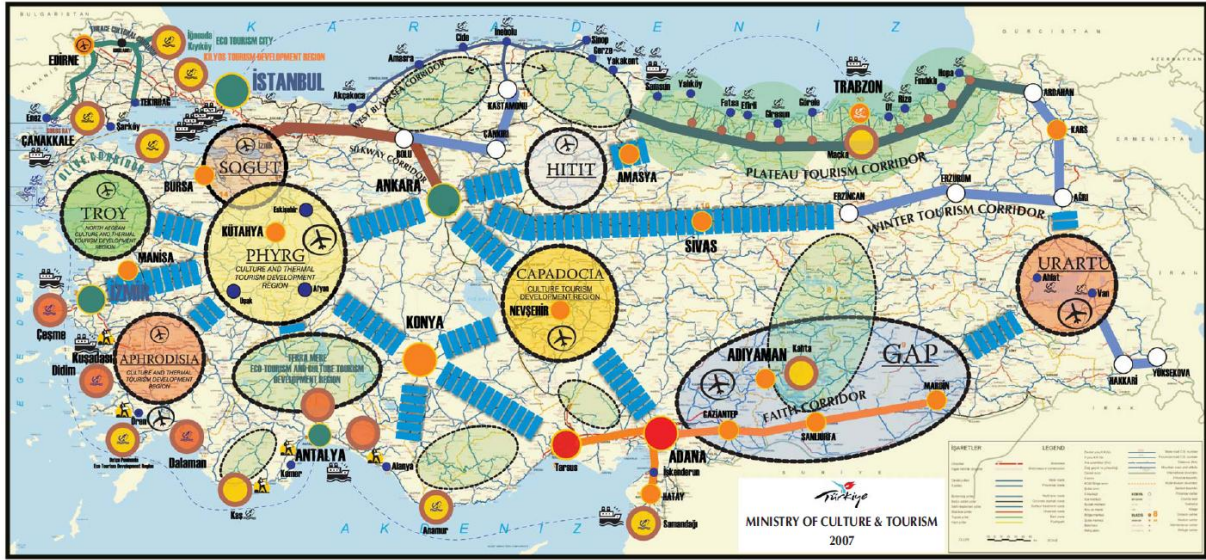
3. Kurumsal Yapının ve Nitelikli Hizmet Sunumunu Artırma Algısının Güçlendirilmesi

- İş süreçlerinin sürekli iyileştirilmesi
- Teknik ve fiziksel iş destek altyapısını güçlendirmek,
- KOBİ'lerde etkili insan kaynakları yönetimi prosedürlerini teşvik etmek.

4.3.2. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye 2023 Turizm Stratejisi, çeşitli uzun vadeli girişimler ve yatırımlardan oluşmaktadır:

- ☐ Türkiye'nin seyahat ve turizm altyapısının güçlendirilmesi
- ☐ Turizm ürün ve hizmetlerinin tanıtımının ve pazarlamasının artırılması
- ☐ Turizm ürünlerini çeşitlendirmek
- ☐ Hedef marka bilinci oluşturma

Şekil 11: Kültür Turizmi'nin Parçası Olduğu 'Türkiye'nin Turizm Stratejisi - 2023' Ana Planı. Kaynak: Türkiye Turizm Stratejisi 2023

URARTU Kültür Turizm Gelişim Bölgesi Olarak Van ...

'Türkiye Turizm Stratejisi - 2023' Planında Dokuz **Tematik Turizm Gelişim Bölgesi** tanımlanmıştır. Van ili, Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi olarak tanımlanan iki ilden biridir.

URARTU Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi: Van ve Bitlis illerini kapsayan bölgede kültürel ve tarihsel öğeler esas alınarak, bölgede kültür turizmin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, bölgede kıyı turizmi ve kış turizminin geliştirilmesi ile birlikte Van gölü ve çevresi ulusal ve uluslararası ölçekte kültürel bir varış noktası olarak öne çıkarılacaktır. Bölgenin, diğer turizm türleri ile entegrasyonu sağlanacak ve büyük çaplı “Urartu Varış noktası” geliştirilecek, gerçekleştirilecek arazi tahsis ve yapılacak yeni yatırımlar ile nitelikli tesis sayısının ve yatak kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.

Planda;

- ✓ *Turizmde ihtisaslaşan yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yarışan marka turizm bölgelerinin tespiti yapılacak ve bu alanlar Turizm Merkezi ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilecektir.*
- ✓ *İlan edilen alanlarda planlı bir gelişim gerçekleştirilmesi için fiziki planlar tamamlanacak ve bu planlarda alternatif turizm türlerinin nitelikli bir biçimde geliştirilmesi hedeflenecektir.*

İfadelerine yer verilerek eylemler oluşturulmuştur. Eylem planının gerçekleşmesi için sorumlu kuruluşlar ise Yerel Yönetimler ve Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak belirlenmiştir. Özelde Güzelsu (Hoşap) Mahallesi’nde bulunan tarihi yapı alanı içerisindeki fizibilite çalışmasına konu olan proje fiziki planlarının hazırlanarak Urartu Tarihini yansıtan yapı gün yüzüne çıkarılacaktır.

4.3.3. Turizm Çeşitlendirme Stratejisi

Çeşitlendirme, Ulusal Turizm Stratejisinin ana temasıdır. Hedefleri arasında aşağıdakileri geliştirmek vardır:

“... Özellikle sağlık, termal, kış, golf, deniz turizmi, eko-turizm ve kültür turizmi, konferans ve fuar turizm faaliyetleri tarafından yönlendirilen alternatif turizm türleri anlamına gelmektedir.”

[...]

“... Kültürel turizmin korunması ve özellikle tematik turizm türleri için sürdürülebilir turizm

ürünleri oluşturmak için bölgesel master planların geliştirilmesi anlamına gelmektedir"

[...]

"Turizm sezonunu yıl boyuna yayma hedefi, turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesine bağlıdır. Bu amaçla, öncelikli olarak tanımlanan turizm tipolojilerinin gelişimini desteklemek ve düzenlemek için öncelik verilecektir. "

4.3.3.1. Van Bölgesi için Turizm Kalkınma Politikası

Turizm Stratejisi 2023 ayrıca aşağıdaki geliştirme hedeflerini belirlemiştir:

- ☐ *"... Belli temalar üzerinde turizm rotası, tarihi ve doğal dokuların iyileştirilmesi."*
- ☐ *[...] "Turizm eylemi başından sonuna kadar toplumsal bir harekettir. Bu toplumsal hareket ulaşım ile sağlanmaktadır. Ülkemizde, doğal, tarihi ve kültürel değerler bakımından zenginlikleri nedeniyle turizm açısından göz önünde bulundurulması gereken bazı yollar bulunmaktadır. Bu güzergâhların turizm potansiyeli planlı bir şekilde kullanılacak.."*
- ☐ *[...] kalkınma alanlarında turizmi çeşitlendirme çalışmaları yapılacaktır.*
- ☐ *Söz konusu alanlar tercihen ilgili yerel yönetimler ve Valiliklerle işbirliği içinde yürütülecek planlama çabaları, arazi tahsis teşvikleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanacak altyapı çalışmaları.*

4.3.3.2. Turizm Gelişim Bölgesi İdari Yapılanması

Turizm stratejisinde belirtilen öngörüler:

"...Turizm Gelişim Bölgelerinin kendi başına varış noktası oluşturacak şekilde geliştirilebilmesi, yapılacak yatırımların ve uygulanacak projelerin bütünlük sağlayabilmesi için; kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektör temsilcilerinden oluşan "Altyapı Birlikleri"nin kurulması için; gerekli yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır."

Stratejinin başka bir bölümünde ayrıca:

“...kamu kurum ve kuruluşlarının, iş dünyasının ve sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra tüm halkın stratejiyi benimsemesi ve ortak hedeflere uygun hareket etmesi önemlidir”.

Turizm Stratejisi'nin bu açıklamaları, URARTU Turizm Gelişim Bölgesi destinasyonunun en etkin yönetimi için kamu-özel sektör ortaklığını ayrıcalıklı kılan yönetim çözümlerinin önünü açmaktadır.

4.4. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat

4.4.1. Paydaş Analizi

Van turizm sektörü ile ilgili olan ulusal, bölgesel ve yerel paydaşların ön haritalaması mevcuttur.

KURUMLAR	GENEL MÜDÜRLÜK / BÖLÜM / BİRİM	FAALİYETLER
Kültür ve Turizm Bakanlığı	Bakanlık Merkezi	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 16/04/2003 tarihli ve 4848 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Türkiye'deki kültür ve turizm işlerinden sorumludur. Bakanlığın temel sorumlulukları; ulusal, ahlaki, tarihi, kültürel ve turistik değerlerin araştırılması, korunması ve geliştirilmesi, tarihi ve kültürel varlıkların korunmasıdır. Bakanlık ayrıca turizmin geliştirilmesi, pazarlanması ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Bakanlığın görevleri şunlardır: - Ulusal, manevi, tarihi, kültürel ve turistik değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, değerlendirmek, yaymak, teşvik etmek ve uyarlamak ve böylece ulusal bütünlüğü güçlendirmek ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak, -Kültür ve turizm ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla, yerel yönetimlerle, STK'larla işbirliği yapmak ve iletişimi geliştirmek ve kamu sektörleriyle işbirliği yapmak, - Tarihi ve kültürel varlıkları korumak, - Ülkede üretken bir sektör haline gelmek için turizmin fırsatlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak, -Kültür ve turizm yatırımları konusunda taşınmaz sağlamak, -Kültür ve turizme ilişkin tanıtım hizmetlerini her türlü fırsat ve araçla gerçekleştirmek, -Türkiye'nin turistik varlıkları için tüm alanlarda tanıtım faaliyetleri yürütmek. Hoşap Kalesi Kültürel Varlık olarak tescillenmiş ve Bakanlığın izni ile faaliyetler gerçekleştirilebilir. Bakanlık yapılacak çalışmalarda kilit paydaşlar arasındadır.

Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor Fizibilite Raporu

	Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü	Genel Müdürlüğün temel görevleri, turizm politikalarının oluşturulması ve turizm taleplerinde meydana gelen değişiklik ve gelişmeler doğrultusunda elverişli yatırımların yönlendirilmesi, istatistik verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi, sektörün faydası, ülkedeki turizme tahsis edilebilecek kaynakları araştırmak ve öncelikleri belirlemek. Projenin uygulama faaliyetleri ve elde edilen sonuçlar Genel Müdürlük ile görüşülerek değerlendirilebilir.
	Tanıtım Genel Müdürlüğü	Genel Müdürlük, Türkiye'nin doğal, kültürel ve tarihi değerlerini yurtiçinde ve yurtdışında tanıtmak amacıyla faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu çabalar, Türkiye'nin dünya turizm pazarındaki imajını geliştirmeyi ve Türkiye'yi uluslararası alanda bir marka olarak tanıtmayı ve aynı zamanda toplumun Türkiye'nin kültürel ve turistik değerleri hakkında farkındalığını artırmayı hedeflemektedir. Bu amaca ulaşmak için, Türkiye'nin güçlü yönleri vurgulanmakta ve dünya çapında 50'ye yakın tanıtım ofisi ile yurtdışında gerçekleştirilen tanıtım kampanyalarında Türkiye'nin nefes kesici kültür ve turizm çeşitliliğine vurgu yapan Türkiye; rekabetçi ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır. Yurtdışı tanıtım faaliyetleri bu ofisler tarafından yürütülmektedir. Genel Müdürlüğün katkısı ve işbirliği, Hoşap kalesinin tanıtımını içeren tüm faaliyetlerde yapılacak projeler için önemlidir.
	Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Başkanlığı	Ana Görevler: - Ülkenin dış politikasına uygun olarak çeşitli ülkeler ve uluslararası örgütlerle kültür ve turizm ilişkilerini düzenlemek ve geliştirmek, - Bakanlık misyonu kapsamında Avrupa Birliği ile ilgili konularda koordinasyonu sağlamak.
	Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı	Ajans, Temmuz 2019'da kurulmuştur: a) Türkiye'nin turizm hedeflerine ulaşmasına ve turizm olanaklarının dünyada tanıtılmasına ve pazarlanmasına ilişkin strateji geliştirir ve tanıtım faaliyetlerini yürütür. b) Turizm sektörü ve pazarının ihtiyaçlarını ve eğilimlerini belirleyerek ilgililere tavsiyelerde bulunur. c) Turizm potansiyelinin tüm yönleri ile değerlendirilerek ülke ekonomisine kazandırılmasına, turizm yatırımlarının ve turizmin ülke ekonomisindeki payının artırılmasına yönelik çalışmaları yapar. ç) Turizm sektörünün hizmet kalitesinin ve niteliğinin artırılması amacıyla gerekli tüm çalışmaları yürütür. d) Turizmin ülke ekonomisindeki payının artırılması amacıyla bu Kanunda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere diğer her türlü faaliyet, iş ve işlemleri yapabilir, destek ve kaynak sağlayabilir.

Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor Fizibilite Raporu

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi	DAP 8 Haziran 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş ve idarenin işleyişine ilişkin usuller 17.08.2011 tarihli 649 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenmiştir. Doğu Anadolu Projesi'nin genel amacı uygulandığı illerdeki yatırımların gerektirdiği araştırma, planlama, programlama, projelendirme, izleme, değerlendirme ve koordinasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi suretiyle Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınmasını hızlandırmaktır.
	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı(DAKA)	Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, (DAKA) 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun"a dayanarak 22.11.2008 tarih ve 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuştur. DAKA, Bitlis, Hakkari, Muş ve Van (TRB2) illerinde kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, bölgedeki kaynakların yerinde ve etkin kullanımı sağlayarak ve yerel potansiyeli harekete geçirerek ulusal kalkınma plan ve programlarında öngörülen ilke ve politikalar ile uyumlu bir şekilde bölgesel gelişmeyi hızlandırmak ve bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak ve bölgeler arası ve bölge içi kalkınmışlık farklılıklarını azaltmak için faaliyet gösteren bir kurumdur.
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü	Bakanlık, Resmi Gazetede yayınlanan 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 04.07.2011 tarihinde kurulmuştur. Bakanlığın görevleri şunlardır: a) Yerleşim, çevre ve inşaat ile ilgili master plan, çevre, bina ve inşaat mevzuatını hazırlamak, uygulamayı izlemek ve denetlemek, b) Koruma ve iyileştirme ilke ve politikalarını belirlemek ve çevre kirliliğinin önlenmesi, c) Her tür ve büyüklükteki fiziksel planlara yönelik temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve bunların uygulanmasını sağlamak.
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Bölge Müdürlüğü	9 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 703 No'lu Kanun Hükmünde Kararname ile Bakanlığımız teşkilat yapısı değişmiş olup Bakanlık "Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı" adını almıştır. Bakanlığın görevleri şunlardır: a) Gerektiğinde ulaştırma, denizcilik, iletişim konularında ulusal politika, strateji ve hedeflerin belirlenmesi, uygulanması ve güncellenmesi, b) Gerektiğinde ulusal havacılık endüstrisinin belirlenmesi, uygulanması ve güncellenmesi ve uzay teknolojisi politikaları, havacılık endüstrisinin ve uzay teknolojilerinin iyileştirilmesi konularındaki stratejiler ve hedefler, c) Ulaştırma ve denizcilik işleri ve hizmetleriyle ilgili altyapı, ağ, sistem ve hizmetleri planlamak, kurmak, yönetmek, başkalarına yönetmek ve geliştirmek. Ulaşım, turisti odak noktası olarak hizmet veren turizm merkezlerine bağlayan bir köprüdür.
	Karayolları Bölge Müdürlüğü	Otoyol, Devlet ve İl yolları ağını tespit etmek ve bu ağdaki değişiklikleri hazırlamak, Yol ağı üzerindeki yol ve köprüleri inşa ve ıslah etmek, onarmak ve emniyetle kullanmalarını sağlayacak şekilde sürekli bakım

Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor Fizibilite Raporu

		altında bulundurmak ve bu konularda gerekli eğitim yapmak, Projelendirme, yapım, onarım, bakım ve diğer hususlar hakkında standartlar tespit etmek, teknik şartnameler hazırlamak, Yolların kullanılması, yol ve trafik güvenliği ve bakımına ait esas ve kaideleri tespit etmek, yürütmek ve uygun göreceği yol işaretlerini tesis etmek, Görevi ile ilgili işler için lüzumlu harita, etüd ve proje işlerini yapmak ve yaptırmak,
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)	İl Koordinatörlüğü	Kurum 2007 yılında 5648 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Kurumun görevi, uluslararası bağışçılardan sağlanan hedef gruplara fonları etkin bir şekilde ulaştırmak suretiyle ulusal kalkınmaya katkıda bulunmaktır. Proje illerinde kırsal turizmin gelişmesini desteklemek amacıyla IPA'nın Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında hibe teklif çağrıları başlatılmıştır. Kırsal turizmin amacı, küçük yatılı evlerin, oda & kahvaltı odalarının ve yemek servisi tesislerinin gelişimini desteklemek, çiftlikte konaklama tesislerinin oluşturulmasını ve geliştirilmesini desteklemek ve turistik eğlence faaliyetlerinin (spor faaliyetleri, doğa keşfi, miras keşfi) mikro kırsal girişimciler veya seçilen öncelikli illerdeki çiftçiler tarafından yapılacak faaliyetlere destek olarak turizmin gelişmesine katkı sunmak.
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	Van Ticaret ve Sanayi Odası	TOBB, Türkiye'de özel sektörü temsil eden en yüksek tüzel kişiliktir. TOBB, ülkenin ticari ve sosyal yaşamında rol oynamaktadır ve katılımcısı olduğu resmi, sosyal ve ticari kurum ve kuruluşların çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. TOBB'un yerel ticaret, sanayi, ticaret ve sanayi odaları, deniz ticareti ve emtia borsaları şeklinde 363 üyesi bulunmaktadır. TOBB, odalar ve emtia borsaları arasında birlik ve dayanışma sağlamayı, girişimcilere rehberlik etmeyi, genel çıkarlara uygun olarak mesleklerin gelişimini arttırmayı, üyelerin profesyonel çalışmalarını kolaylaştırmayı, üyelere özel fikir ve ideallerini genişletmeye çalışmayı, üyelerine gerekli hizmetleri sunmayı amaçlamaktadır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip ederek, kalkınma düzeyindeki bölgeler arası farklılıkların giderilmesi ve sosyal dengenin mevcut gereksinimlere uygun olarak yeniden yapılandırılması için çaba göstermektedir. Proje bölgesinde turizmin canlanması ile işletme sayıları da artabilecektir.
Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)	Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	En önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olarak TESK, 13 Sektör Meslek Federasyonu, 82 Esnaf ve Sanatkarlar Birliği ile ülke çapında bir organizasyon yapısına sahip olup; esnaf ve sanatkarları temsil etmektedir. Van ilinde 19 meslek odası ESOB olarak faaliyet yürütmektedir. Gürpınar ilçesindeki ticari işletmelerin birçoğu ESOB'a üye olup faaliyetlerini yürütmektedirler. Turizmin gelişmesine destek olabilecek kurumlardan biridir.

Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB)	Doğu Anadolu Bölge Temsil Kurulu	TÜRSAB, 1972 yılında 1618 sayılı Kanunla kurulan tüzel kişi statüsüne sahip profesyonel bir organizasyondur. Seyahat acenteleri uluslararası kara, deniz ve hava taşımacılığı ve turları için bilet satmakta, Türk vatandaşları için yurt içi turlar düzenlemekte ve satmaktadır. Ajanslar pazarın herhangi bir segmentinin talebini karşılamak için geniş ürün yelpazesi sunar; çoğu seyahat acentesi faaliyet alanlarını ve ürünlerini çeşitlendirirken, bazıları ise belirli alanlarda uzmanlaşmıştır. Seyahat acenteleri turizmin ana itici güçlerinden biri olarak kabul edilmektedir. TÜRSAB'ın sorumlulukları arasında, işlevi kapsamına giren uluslararası ilişkiler ve tanıtım faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. TÜRSAB, Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Evrensel Seyahat Acenteleri Birliği (UFTAA), Ulusal Seyahat Acenteleri Grubu ve Avrupa Birliği içindeki Tur Operatörleri Dernekleri (ECTAA) gibi önemli uluslararası kuruluşların üyesidir. Bölgesel turizmin gelişmesinde büyük rol oynayan bir kurumdur.
Belediyeler	Van Büyükşehir ve Gürpınar İlçe Belediyesi	Van ilinde Van Büyükşehir Belediyesi 2012 yılında Büyükşehir statüsü kazanması il birlikte daha güçlü bir yapıya sahip olmuştur. İl belediyeleri projenin önemli paydaşları olabileceklerdir. İlin gelişimi için kültür turizmi fırsatlarının önemini ciddiye almak gerekmektedir. Gürpınar Belediyesi projenin ana paydaşı olmakla birlikte proje alanının bünyesinde bulunmasından kaynaklı kültürel kaynakların korunmasına ve hak ettiği önemi kazanmasına yönelik çabalar harcamaktadır. Projenin hayata geçirilmesinde kilit rol üstlenmektedir.
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Hoşap kalesinin tarihinin canlandırılmasında çok büyük rol oynamıştır. Sanat Tarihi bölümünün devam eden çalışmaları tarihi ortaya koymaktadır. Turizm fakültesi 2019 yılında kurulmuş olup turizmin geliştirilmesi için çaba gösterme isteği mevcuttur.
Basın	Ulusal ve Bölgesel	Medyanın rolü bu proje için oldukça önemlidir. Medya desteği il düzeyinde hedef kitleye ulaşma ve farkındalık yaratma fırsatları sağlayacaktır. Uygulayıcı kuruluş yerel ve ulusal düzeyde proje faaliyetlerini teşvik etmek için tüm medya kanallarını kullanmalıdır.

4.4.2. Turizm Gelişimi ve Yatırımlarını Etkileyen İlgili Mevzuat

Kurumsal çerçevenin yanı sıra, yasal çerçevede de sektörel olarak yetkinliğe sahip birçok farklı organ nedeniyle uygulanan mevzuatlar bulunmaktadır. Aşağıda, hedef bölgenin gelişimi için yönetim çerçevesinin analiz etmesi gereken tüm yasal kaynakların bir ön haritası yer almaktadır.

Mevzuat	Açıklama
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 2709 sayılı Kanun (1982, 17.03.2011 değişiklikleriyle)	Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndaki “Tarihi, kültürel ve doğal varlıkların korunması (Anayasanın 63. Maddesi) Devlet, tarihi, kültürel ve doğal varlıkların ve zenginliğin korunmasını sağlayacak ve bu amaç doğrultusunda destekleyici ve teşvik edici önlemler alacaktır.
4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (onay tarihi: 16.04.2003)	Kanun, Kültür ve Turizm Bakanlığının organizasyon yapısını, sorumluluklarını ve görevlerini düzenler. Kanun maddelerine uygun olarak Bakanlık turizmin geliştirilmesi, pazarlanması ve desteklenmesi için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Kanun, Bakanlığın diğer görevlerini; ülkede üretken bir sektör haline gelmek için turizmin iyileştirilmesi, kültür ve turizm yatırımlarının işlenmesi, kültür ve turizm varlıkları ile ilgili tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi görevlerini içermektedir. Proje faaliyetleri bu Yasayı yasal dayanak olarak alır.
2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu (onay tarihi: 1982)	Kanun, turizm yatırımlarının teşvik edilmesini ve planlanmasını amaçlamakta, turizm arazilerinin ve merkezlerinin beyan ve tahsis süreçlerini düzenlemekte ve turizm tesislerinin sınıflandırılması için önlemler oluşturmaktadır. Türkiye’de turizmin gelişmesine yönelik ilk yasal çerçeveyi oluşturan, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri gibi kavramları tanıtan ve Bakanlık tarafından turizme yönelik uygulama imar planlarının onaylanmasını ve planlamanın, arazinin yürütülmesini sağlayan Kanun 1982’de yürürlüğe girmiştir. Bakanlığın gözetiminde turizm yatırımlarının tahsisi ve teftiş aşamalarını içermekle birlikte; kanun uyarınca, kamu şirketlerine ve özel yatırımcılara turistik amaçlı önemli miktarda kamu arazisi tahsis edilmiştir. Bu Kanunun amacı, gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır. Turizm sektörünün düzenlenmesi ve gelişmesi ile bu sektöre dinamik bir yapı ve çalışma şekli kazandırmak için gerekli önlemler alınmaktadır. Bu yasa, kültürel, turizmin korunması, kalkınma bölgeleri, turizm bölgeleri, turizm merkezleri ve bu tür bölgelerin geliştirilmesi, alanlar, merkezler, teşvik, düzenleme, turizm yatırımları ve tesislerinin teftişi gibi turizm sektörünü yöneten hükümleri içermektedir. Kanun hükümlerine uygun olarak, turizm sektöründe faaliyet gösteren yatırımcı ve kuruluşlara Bakanlıkça “Turizm Yatırım Belgesi” ve “Turizm İşletme Belgesi” verilmektedir. Kanun uyarınca, kamu şirketlerine ve özel yatırımcılara turistik amaçlı önemli miktarda kamu arazisi tahsis edilmiştir. Turizm sektöründeki yatırımlar için Kanun kapsamında sunulan hükümet tanıtımlarının bir özeti; • Turizm yatırımı için Arazi Tahsisi: Hükümet, 49 yıl boyunca turizm amaçlı tesislere kamu arazilerini nispeten düşük maliyetlerle sağlamaktadır. • Telekomünikasyon tesisleri: Telefon ve teleks talepleri ile ilgili her türlü işlem ve tahsis önceliği verilmiştir. • İhracatçılara verilen imtiyazlar: Gerekli sertifikaya sahip işletmeler arasında, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen para birimini sağlayan işletmeler ihracatçıların durumuna göre değerlendirilir. • Yabancı Personel İstihdamı: Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı’nın görüşlerine göre, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın izni ile bu işletmelerde yabancı nitelikli personel ve zanaatkarlar istihdam edilebilir. Türk vatandaşları için yasaların uyguladığı bazı yükümlülükler yabancı personel için uygulanmaz. Bu kapsamda istihdam edilebilecek yabancı personel miktarı toplam personelin% 10’undan fazla olamaz (Bakanlık kararı ile bu oran% 20’ye çıkarılabilir). Bu personel, işletme faaliyete başlamadan 3 ay önce çalışmaya başlayabilir. • Turizm kredileri: Türk Turizm Bankası (tüm varlık ve yükümlülükleri olan Banka Türk Kalkınma Bankası’na devredilmiştir) turizm merkezlerinde ve kültür-turizm koruma

ve kalkınma bölgelerinde yapılacak yatırımlara tahsis edilecek yabancı kaynaklardan döviz kredisi vermektedir.

4957 Sayılı Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (onay tarihi: 2003)

Kanun, turizm yatırımlarını ve işletmelerini kolaylaştırmak amacıyla yürürlüğe girmiştir. Kanun, özellikle turizm alanlarının planlanmasında ve Türkiye'de turizme kamu arazilerinin tahsisinde önemli kazanımlar sağlamıştır.

Bu değişiklikte birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı ilan edilen turizm bölgelerinde münhasır otorite haline gelmiştir. Buna göre, turizm alanlarına sektörel bazda değil, tüm sektörleri kapsayacak ve yeni bir planlama yaklaşımı ile koruma ilkelerine uyulacak bir şekilde bakılmaktadır. Bu yapısal değişikliğin nedenleri şu şekilde özetlenmiştir: turizm sektörünün planlı ve kontrollü gelişimini sağlamak; Turizm Merkezlerini kontrol etmek; çevrenin korunmasına bütüncül bir yaklaşım benimsemek; biyolojik çeşitliliğin korunmasını desteklemek; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamak; turizm ile yöre halkı için gelir yaratmak; bu tür turizm alanlarında yaşamsal kentsel hizmetlerin ve altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak; ve yatırım teşviklerini kolaylaştırmak.

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (onay tarihi: 2006)

Bu yasanın amacı; bölgesel kalkınmayı hızlandırmak, sürdürülebilirliği sağlamak ve bölgeler arası eşitsizlikleri azaltmak amacıyla örgütlenecek Kalkınma Ajanslarının kurulması, görevleri, yetkileri ve koordinasyonuna ilişkin usul ve esasları ortaya koymaktır. Kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini artırarak, kaynakların verimli ve uygun kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli teşvik etmek suretiyle Ulusal Kalkınma Planı ve Programlarında belirlenen ilke ve politikalara uygun kalkınmayı sağlamak.

Ajansın bazı görevleri şunlardır:

- Yerel yönetimlerin planlama çalışmalarına teknik destek sağlamak,
- Bölgesel plan ve programların uygulanmasını sağlayan faaliyet ve projeleri desteklemek, bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek ve değerlendirmek
- Bölge plan ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınmaya ilişkin kapasitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamda projeleri desteklemek,
- Bölgesel kalkınma hedeflerine ulaşmak için kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek,
- Bölgenin kaynak ve fırsatlarının belirlenmesi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın hızlandırılması ve rekabet gücünün artırılması ile ilgili araştırmalar yapmak veya yürütmek, diğer kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen diğer araştırmaları desteklemek ,
- Bölgenin ulusal ve uluslararası düzeyde iş ve yatırım tesislerini diğer ilgili kurumlarla yakın işbirliği içinde teşvik etmek,
- Diğer ilgili kurumlarla işbirliğini sağlayarak yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, organizasyon ve işgücü eğitimi gibi alanlarda küçük ve orta ölçekli işletmeleri ve yeni girişimcileri desteklemek,

Türk Ticaret Kanunu 222 Sayılı Kanun (2011)

Ticaret şirketleri ile ilgili çeşitli hükümler bu Kanun kapsamında düzenlenmiştir. Bunlar: tek kişilik şirket, öz sermaye şirketleri (anonim şirket, limited şirket) dahil olmak üzere ticaret şirketlerinin tanımı, kuruluşu, denetimi, yükümlülükleri, fesih, tasfiye vb.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının Kurulmasına İlişkin 3624 sayılı Kanun (1990)

Kanuna uygun olarak, imalat sanayi alanında KOBİ olarak tanımlanan işletmelere destek sağlamak amacıyla KOSGEB kurulmuştur. İmalat sanayi dışındaki sektörlerde KOBİ'lerin gelişimi 2009 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile KOSGEB'e tahsis edilmiştir. Bu çerçevede turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler KOSGEB desteklerinden yararlanabilir. Mevzuata uygun olarak, KOSGEB'in sorumlulukları kaliteli hizmet sunarak KOBİ ve girişimcilik politikalarını belirlemek ve KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını arttırmaktır.

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI

Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor Fizibilite Raporu

5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2007)

Bu Kanunun amacı, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun organizasyonunu, prosedürlerini ve sorumluluklarını düzenlemektir. Kanun uyarınca, Ajans, program ve stratejilerin öngörülen ilke ve hedefleri çerçevesinde uluslararası kuruluşlar ve AB tarafından sağlanan kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri yürütmekten sorumludur.

6001 sayılı Karayolları Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun (onay tarihi: 2010)

Kanun, Karayolları Genel Müdürlüğü'nün görev, sorumluluk ve uygulama yapısını düzenler. Kanunun amacı, diğer ilgili sezgilerle işbirliği içinde kalkınma planı, ulaştırma ana planı, stratejik plan ve programlar kapsamında karayolu ağını geliştirmek ve yaymak, karayolu ve karayolları ile ilgili altyapı ve hizmetleri gereksinimlere uygun hale getirmek ekonomik ve sosyal kalkınmaya ve çevreye karşı sorumlu bir şekilde diğer ulaştırma sistemlerine uygunluk sağlamak.

5393 Sayılı Belediye Kanunu (onay tarihi: 2005)

Belediyeler Kanun uyarınca ortak bir amaca hizmet etmek için aşağıdaki çalışmaları yapabilirler:

Bölgenin gelişimi, su ve kanalizasyon sistemi ile ulaşım gibi kentsel altyapı hizmetlerinin sağlanması; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, şehir trafiği; parklar ve yeşil alanlar; konut, kültür ve sanat eserleri, turizm ve tanıtım, ekonomi ve ticaretin gelişimine yönelik gençlik ve spor faaliyetleri.

Büyük şehir belediyeleri, herhangi bir faiz ödemedi, on yıl boyunca, turizm, sağlık, endüstriyel ve ticari yatırımların ve eğitim kurumlarının altyapı işlerini, ücretsiz olarak veya ödemeye karşı üstlenebilir; veya bu hizmetleri vermek için başkalarını atayabilir; veya İçişleri Bakanlığı'nın onayına tabi sağlık, eğitim, sosyal ve turizm hizmetlerini teşvik etmeyi amaçlayan projeler için arsaları ücretsiz olarak veya düşük bir fiyata tahsis edebilir.

1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu (onay tarihi: 1972)

Kanunun 1'inci maddesi seyahat acentelerini "turizm, ulaşım, konaklama, gezi, spor ve eğlence tesisleri sunan ticari işletmelerin yanı sıra turizmle ilgili her türlü hizmet hakkında turistlere kâr amaçlı katkıda bulunarak özellikle turizm ekonomisi ve genel olarak ödemeler dengesine katkıda bulunmalarını sağlamaktır. Seyahat acenteleri, verdikleri hizmetlere bağlı olarak üç grupta sınıflandırılmaktadır:

A) Kategori (A) 'ya giren seyahat acenteleri - Bu tür acenteler, Madde 1'de belirtilen tüm seyahat acentesi hizmetlerini sağlayabilir.

B) (B) Kategorisine giren seyahat acenteleri - bu tür acenteler, (A) kategorisine göre düzenlenebilecek tur biletlerini uluslararası kara, deniz ve hava taşıma araçları ile yapar ve satar.

C) (C) Kategorisine giren seyahat acenteleri - sadece Türk vatandaşları için yurt içi turlar düzenler.

Türkiye'de seyahat acentesi olarak faaliyet göstermek için Bakanlıktan işletme ruhsatı alınması zorunludur. İşletme ruhsatları münhasıran tek bir tüzel kişiye veya tüzel kişilere verilir. İşletme lisansları devredilemez veya atanamaz.

1973 yılında Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinin ardından TÜRİSAB kurulmuştur. Yönetmeliğe uygun olarak Dernek kısaltması TÜRİSAB'dır. Bu düzenleme ile seyahat acentelerinin seyahat acentesi işlerine katılabilmeleri için derneğe üye olmaları gerekmektedir. Seyahat acenteleri, kanunun gerektirdiği bilgi ve belgeleri ve daha sonra adres, isim vb. değişikliklerini ilk etapta TÜRİSAB'a sunar. TÜRİSAB, belgeler üzerinde gerekli inceleme ve değerlendirmeyi yapar ve bunları Kültür ve Turizm Bakanlığına bir dosya olarak gönderir. Dosyanın içeriği Bakanlık tarafından bir kez daha incelenir ve eksik belge yoksa seyahat acentesi işletmesi sertifikası verilir.

6326 sayılı Turist Rehberliği Mesleği

Bu Kanunun amacı; turist rehberi mesleğine giriş, icra ve turist rehberi mesleği, mesleki kuruluşların kurulması ve işleyişi ile ilgili temel kural ve düzenlemelerdir.

Kanunu (onay tarihi: 2012)

Kanun, turist rehberliğinin “Mesleğe Kabul Edilmesi”, mesleğin icrası ve turist rehberi profesyonel organizasyonlarının kurulması ve işletilmesi ile ilgili hükümleri düzenlemektedir. Turist rehberinin kaydı Turist Rehberleri Odası için zorunludur. Proje alanının rehberler tarafından tanıtılması profesyonelce olacaktır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Odalar ve Borsalar Kanunu (onay tarihi: 2004)

Kanun, ticaret ve sanayi odalarının kurulması, ticaret odalarının, Türkiye sanayi odalarının ve organlarındaki özellik ve seçim usullerinin, bu organların görev, yetki ve çalışma esaslarına ilişkin şartlar ve usullerin esaslarını belirler. .

TOBB'un görevleri şunlardır: Türk girişimcilere liderlik etmek ve rehberlik etmek, özel sektörün gerekleri doğrultusunda siyasi iktidara görüş ve yorumlarda bulunmak, özel sektörün fikir ve ideallerini genişletmek için çaba göstermek, bilgi ve danışmanlık sunmak KOBİ'lerin operasyonel sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, uluslararası pazarlardaki başarılarını kısıtlayan sorunları araştırmak ve böylelikle ulusal bir KOBİ politikasının belirlenmesine katkıda bulunmak için odalar ve borsalar aracılığıyla hizmet vermektedir.

Yasaya göre, tüm ticaret şirketlerinin tescili, bulundukları Odaların ticaret siciline kaydı zorunludur. Meslek gruplarına ilişkin üye kayıtları Bakanlık ve Birlik bünyesinde oluşturulan ortak elektronik veri tabanında güncel tutulur. Proje alandaki işletmelerden bazıları TSO ya bağlıdır.

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Örgütleri Kanunu (onay tarihi: 2005)

Bu Kanun, Odalar, Birlikler, Federasyonlar ve esnaf ve sanatkarlar Konfederasyonu'nun kuruluş ilkelerini, çalışma usul sorumluluklarını ve görevlerini düzenler. Yasaya göre, tüm esnaf ve sanatkarların kaydı, Birlikler'de kurulan Esnaf ve Sanatkarlar Birimi olarak zorunludur. Kanun, TESK ve bağlı kuruluşlarına esnaf ve sanatkarları geliştirmek için önlemler alma görevi vermektedir. Proje alanında 50 işletme mevcut ve büyük çoğunluğu ESOB bağlı odalara kayıtlıdır.

4.5. Projenin diğer kurum projeleri ile ilişkisi

Güzelsu (Hoşap) Mahallesi'nin çevre düzenlemesi ve eski yapıların bakım onarımı ile birlikte yeni oluşturulacak kale yapısına ve turizme uygun yapılar; turizmin bölgedeki çekim merkezi haline gelebilecektir. Bu kapsamda turizm geliştirenken beraberinde birçok yapıyı değiştirecektir.

Akdeniz Üniversitesi ve TÜİK tarafından yayınlanan bir rapora göre; Turizmde meydana gelen bir birimlik gelişme ekonomide iki birimlik canlanma yaratmaktadır. Turizm girdi alımları ile 54 sektörü beraberinde etkilemektedir.

Proje doğrudan diğer kurumların mevcutta olan projeleri ile ilişkili değil ancak uygulamaya başlanması ile birlikte Karayolları, DSİ, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Çevre Şehircilik, Büyükşehir Belediyesi gibi kurumlar ile birlikte çalışmak gerekecektir.

4.6. Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken diğer kurum projeleri

Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken herhangi bir kurum projesi bulunmamaktadır.

4.7. Projede başka kurum projesi ile fiziki çakışma oluşmamasına yönelik tedbirler

Proje uygulayıcısı Gürpınar Belediyesi olduğundan Güzelsu(Hoşap) mevkiinde yapılacak hertürlü çalışma için Belediyenin izni ve bilgisi gerekmektedir. Bu kapsamda herhangi bir ek tedbir almak gerekmemektedir.

4.8. Projeye İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar

Van Büyükşehir Belediyesi, tarihi yerlerin ve eserlerin korunması kapsamında çalışmalar yürütmektedir. Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'na bağlı Mekansal Planlama Şube Müdürlüğü ve Koruma Uygulama Denetim Büroları (KUDEB) Şube Müdürlüğü tarafından Gürpınar ilçesi Güzelsu Mahallesi'nde bulunan tarihi Hoşap Kalesi'ni koruma amaçlı imar planı için çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışma kapsamında, turizmi canlandırmak ve mevcut potansiyelin gün yüzüne çıkarılması amacıyla nazım imar planı hazırlıklarını sürdürmüştür. Plan yaklaşık 157 hektarlık alanı kapsamaktadır. Jeolojik etüt raporu ve halihazır çalışmaları tamamlanmış olup 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planı çalışmaları da tamamlanmıştır.

5. PROJENİN GEREKÇESİ

Van ili ve ilçeleri birçok medeniyete ev sahipliği yaptığından halen keşfedilmeyi bekleyen tarihi ve turistik varlıkları bünyesinde barındırmaktadır. Cazibe beraberinde talep artışını sağladığı gibi turizm için büyük bir potansiyele sahip bölge keşfedilmeyi bekleyen merkez haline gelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan Türkiye tarihi dokuları ile turizmden büyük bir beklenti içerisinde girmiştir.

Türkiye, dünyanın dört bir yanından gelen turistler için popüler bir destinasyondur. Sadece doğal güzellikler ve yaz turizmi değil, aynı zamanda kültürel ve tarihi zenginliği Türkiye'yi her yıl milyonlarca yabancı turistin ziyaret etmesini sağlamaktadır. 2019 yılında Türkiye, toplam 52.5 milyon turist varışıyla Dünya Turizm Örgütü'nün en iyi destinasyonlar listesinde 6. sırada yer almıştır. Ayrıca, 1984 yılında Türkiye'nin turizm gelirleri 840 milyon ABD doları olarak kaydedilmişken; 2019 yılında 34 milyar 520 milyon 332 bin ABD dolarına yükselmiştir. Uluslararası turizm gelirleri açısından Türkiye, 2019 yılında dünya ülkeleri arasında turizm gelirleri bakımından 13. sıraya yükselmiştir.

Türkiye turizmi ve turizm talebi her geçen gün kültür turizmine odaklanmakta bu da Türkiye turizmi ve ilgili bölgeler için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Kültür turizmi transit turizm şekli olmadığından ziyaretçiler gittikleri bölgelerde daha fazla vakit geçirip daha fazla girdi yaratarak kalkınmaya katkı sunmaktadırlar. Van ili turizm bakımında bölgesel konumda olup tek başına değil bölgesel olarak değerlendirilmesi gereken bir konuma sahiptir; çevresinde kültür turizmine konu olan birçok rotaya sahiptir; Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Bitlis, Kars gibi iller ile bir bütün paket turları içerisinde barındırmakta ve tur programları bölgesel olarak sayılan illeri kapsamaktadır. Her il programdan maksimum geliri elde etmek için alternatif turizm ürünleri hazırlamaya çalışmakta ve geceleme sayısını arttırmaya çalışmaktadır.

Van ili uçtan uca tüm ilçelerinde tarih kokan bir yapıya sahiptir. Gürpınar ilçesinde yer alan Hoşap Kalesi tarihten beri konumu bakımından stratejik olarak kullanılmıştır. Günümüzde ziyaretçilerine tarihi yansıtan bir kale olarak sunulmaya çalışılmakta ancak altyapı bakımından yetersiz kalmaktadır. Gürpınar Belediyesi tarihi ve turizmi canlandırıp bölgesel kalkınma dinamiklerinden olan turizmi harekete geçirmek üzere paydaşların da katkıları ile fizibilite çalışmasını yapıp gerekli altyapı yatırımlarını ve tarihi dokuyu korumak için gerekli adımları atmayı hedeflemektedir.

5.1. Turizm Arzı

5.1.1. Turizm Bölgesinin Pazarlanmasında Turizm Arzı ve Turizm Talebi

Turistik bölgenin pazarlanmasında, bölgenin kaynaklarının durumu ve bu kaynakların kullanımı önemlidir. Turistik bölgenin kaynakları ve sunulan hizmetler turizm arzını oluşturan unsurlardır. Bir bölgenin pazarlanabilmesi, turistik arzın turistlere etkin bir şekilde sunulabilmesi ile mümkün olup, her ülkenin turizm arzı da fiziksel özelliklerine ve sunulan hizmetlerin çeşitliliğine göre farklılıklar gösterecektir.

Turistik arzın kısa dönem içerisinde değiştirilmesinin mümkün olmaması, turizmin çok yönlü özelliği nedeniyle ülkelere ve bölgelere göre arzın farklılık göstermesi, turistik arz verilerinin doğru bir şekilde kullanımını gerektirmektedir. Günümüz turizm anlayışında turistlerin beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmakta, turistlerin turizm olayına katılmalarındaki beklentileri ve turizm bölgesindeki arz potansiyelinin bu beklentileri ne ölçüde karşılayabileceğinin belirlenmesi gereken bir durumdur.

Turizm Arzı: “ Bir ülkenin turistik işletmeleri ve kurumları kanalı ile turistlere sunduğu maddi ve manevi hizmetlerin bütünü” şeklinde tanımlanabileceği gibi; “Bir ülkenin, bölgenin veya bir çekim merkezinin seyahat edenlerin ihtiyacını karşılamada sahip olduğu varlık, değer ve olanakların tümü ile belli bir zaman içindeki yolculuk ve konaklamaya dönük ve belli bir fiyata satılmaya hazır mal ve hizmetler akımı” olarak da tanımlanabilir. Turizm arzı genel olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bir, bir ülke veya bölgenin sahip olduğu tüm doğal, tarihi ve turistik kaynakların oluşturduğu arzıdır.

Diğeri ise, turistlerin yer değiştirmelerine ve tatil yapmalarına olanak veren tüm turistik hizmetlerin tamamıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda turizm arzının üç temel özelliği aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- ☐ **Çekicilik:** Bir ülke, bölge, yöre ya da turistik işletmeye olan talebi yönlendiren, turist akışını sağlayan etkidir. Yer ve olay çekiciliği olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır.
- ☐ **Yararlılık:** Çekicilik unsurunu tamamlayan unsurlardır. Konaklama işletmeleri, yeme-içme işletmeleri, eğlence işletmeleri ve benzeri işletmeler.
- ☐ **Kolay Elde Edilebilirlik:** Zaman ve fiyat bakımından kolay gidilebilecek yerleri belirten unsurlardır.

Bununla birlikte turistik işletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için üç arz unsurunun varlığı gerekmektedir. Bunlar; mal, hizmet ve sermaye arzıdır. Faaliyetler için mal vazgeçilmez unsurdur, hizmet ise malın sunumunda önemli olup, sermaye ise diğer unsurları

tamamlayıcı niteliktedir

Pazarlama amaçları, turistik bir talebin oluşabilmesi için seyahat yapan kişilerin gerekli satın alma gücüne sahip olmalarını istemektedir. Bir turizm bölgesinin talebi genel olarak fiili ve potansiyel tüketicilerden oluşmaktadır. Pazarlama faaliyetleri insanların daha az seyahat ettikleri dönemlerde sadece fiili turistlerle ilgilenirken, günümüz pazarlama anlayışı hem fiili hem de potansiyel tüketicilerle ilgilenmektedir. Turizm arz ve talebi, pazarlama amaç ve hedeflerinin doğru bir şekilde belirlenebilmesi ve yönetilmesi bakımından önemle incelenmesi gereken bir konudur. Turistik bir bölgenin pazarlanma başarısı, arz kaynaklarının etkin kullanımını ve doğru bir şekilde anlaşılması ile mümkün olacaktır.

TRB2 bölgesi turizm arzı açısından talebe cevap verebilecek bir konumdadır. Arz-talep doğru ilişkili olacağı bilinen bir gerçektir. Talep arttıkça arz yukarı doğru bir eğilim gösterecektir. Van ilinde bu durumu açıkça görmek mümkündür. Geçmiş yıllardaki artan turizm talebi konaklama işletmesi sayısını arttırdığı gibi seyahat acentaları, yeme içme işletmeleri, turistik ürün satıcıları, doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı tüm işletmelerin artışında pozitif bir etki yaratmıştır. Van ili turizm konaklama arzı 2019 yılı verilerine göre aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: Van İli İşletme Belgeli Turistik Tesisleri.

Tesis Adı	Sınıfı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Elite World Van Hotel	5	230	460
Double Tree By Hilton Van Hotel	5	94	190
Büyük Urartu Otel	4	75	150
Haldi Otel	4	75	156
Tamara Otel	4	68	136
Şahmaran Otel	4	89	180
Fuat Otel	4	53	106
Akdamar Otel	3	66	147
Rönesans Life Otel	3	64	128
Grand Hotel Van	3	44	88
Özalp Grand Otel	3	22	52
Dimet Park Otel	3	49	98
Büyük Asur Otel	2	48	108

Kaynak: Kültür Turizm Van İl Müdürlüğü

5.2. Turizmde Talep

Turizm talebi, turizme ilişkin tüm ticari kararların nihayetinde dinlendiği temeldir. Havayolları, tur operatörleri, oteller, kruvaziyer gemi hatları ve birçok eğlence tesisi sağlayıcısı ve işletmeler, ürünlerinin turistler tarafından talep edilmesiyle ilgilenmektedir. Birçok işletmenin başarısı büyük ölçüde veya tamamen turizm talebinin durumuna bağlıdır ve nihai yönetim başarısızlığı genellikle pazar talebini karşılayamama nedeniyledir. İş karlılığının belirleyicisi olarak talebin kilit rolü nedeniyle, beklenen gelecek talebi tahminleri tüm planlama faaliyetlerinde çok önemli bir unsurdur. Özellikle turizm ürününün dayanıksızlığı göz önüne alındığında, turizmle ilgili işletmeler tarafından verimli planlama için turizm talebinin doğru tahminlerinin gerekli olduğu açıktır.

Turizm talebi analizleri turistlerin ihtiyaçlarının, tutum ve davranışlarının, fikirlerinin, satın alma davranışlarının ve ne istediklerinin yanıtlarını aramaktadır. Bir turizm bölgesinin talebinin artırılması ve sürekliliğinin sağlanması etkin bir turizm talebi analizi ile mümkün olabilir. Bunun için öncelikle turizm talebinin açık bir şekilde anlaşılması gerekmektedir.

Toplumsal açıdan turizm talebi, yeterli satın alma gücüne ve boş zamana sahip olan insanların turistik mal ve hizmetlerden, belirli bir piyasada belirli bir fiyata rasyonel ve irrasyonel sebeplerle belirli bir dönemde kendi konaklama yeri dışında satın alma isteğinde bulunmalarıdır. Bir ülke açısından turizm talebini ülke içi ve dışı olmak üzere iki gruba ayırmak mümkündür. Ülke içi turizm talebi; ülke vatandaşlarının kendi ülkelerinde turistik ihtiyaçlarını karşılamaları durumudur. Ülke dışı turizm talebi; vatandaşların ülkeleri dışında turistik ihtiyaçlarını karşılamaları sonucu oluşmaktadır.

Turizm talebini turist sayısı belirlemektedir. Ancak, turizmde talep turizme katılanlar ve gelecekte turizm faaliyetine katılacaklar açısından farklılıklar göstermektedir. Turizm faaliyetine katılanlar fiili talebi, gelecekte katılacak olanlar ise potansiyel talebi oluşturmaktadır. Ayrıca, turizm bölgelerinde yeterli turistik ürününün bulunmaması veya arzın yetersiz kalması nedeniyle tatmin edilemeyen talep ise gizli talep olarak değerlendirilmektedir. Gizli talep potansiyel talep anlamına da gelmektedir.

Turizm talebiyle, turizm pazarına yönelmiş ve satın alma gücüyle desteklenmiş seyahat ve tatil istemini anlatmaktadır. Seyahat ve tatil isteminde olup da, bunun için zaman, yasal, fiziksel, tıbbi v.b. herhangi bir kısıtlılığı olmayan ve bu istemi gerçekleştirecek kadar ekonomik güce sahip olan her insan turizm talebini oluşturmaktadır. Kişi başına düşen

gelirleri fazla olan ekonomilerde turizm talebinin arttığı ve insanların daha çok seyahat ettikleri görülmektedir. Turistlerin seyahat amaçlarının ne olduğu, ne istedikleri, ihtiyaçları, davranış biçimleri ve fikirleri talebin şekillenmesi açısından önemlidir.

Turizmde bölgesel talep incelendiğinde talebe ihtiyaç duyan kitlenin talep kullanımı ardından gerçekleşen şikayetler temel alınarak düzenlemeler gerçekleştirilebilir. Van'a gelen yerli turistlerin temel şikayetleri, yaş ve cinsiyet olarak değişiklik gösterse de, genel olarak aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: Van ilini ziyaret eden turistlerin şikayetleri

Şikayet Konuları	Yüzde (%)
Yeni binalar/yapılaşmalar	20
Hijyen	18
Otopark alanlarının eksikliği	14
Yollar	11
Çevre Temizliği Sorunu	8
Trafik-Yönlendirme İşaretlerinin Eksikliği	8
Trafik	7
Pahalılık	7
Diğer	7

2018 yılında yapılan araştırmaya göre turistlerin yukarıda belirtilen ziyaretlerinden doğan gözlemlerine ek olarak; Turistler tarafından ayrıca belirtilen ve rahatsızlık veren hususlar ise aşağıda belirtilmiştir:

- Yetersiz altyapı,
- Turizm danışma bürosunun kapalı olması,
- Restoranların az ve yeterli kalitede olmaması,
- Yiyecek alternatiflerinin çok kısıtlı olması,
- Tur otobüsleri için park yerinin olmayışı,
- Genel anlamda turizm sektöründeki yönetim eksikliği

5.3. Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Talep Analizi

5.3.1. Talebini Belirleyen Temel Nedenler ve Göstergeler

Van ve DAP bölgesine yapılan turistik ziyaretlerin en temel motivasyonu “kültür” olarak ortaya çıkmaktadır. Bu “kültür” motivasyonunun alt bileşenleri arasında tarih, arkeoloji, folklorik gösteriler, müzeler, dini merkezler ve yöresel mutfaklar ön plana çıkmaktadır.

Van özelinde bakıldığında ise;

- Özgün mimari yapı (Kaleler, Tarihi medeniyetlerden kalan varlıklar, kiliseler, camiler vb.),
- Otantik atmosfer,
- Dinsel Turizm (Akdamar Adası Ayin vb.),
- Sosyal-etnik çeşitlilik,
- Alışveriş (özellikle gümüş, halı ve kilim),
- Eş-dost, arkadaşlarca Van bölgesine daha önce yapılan ziyaretler, yapılan tavsiyeler,
- Van'ın birçok medeniyetin başkenti olması,
- Van Gölü,
- Van Kedisi,
- Dağ Turizmi imkanlarının geniş olması,

gibi unsurlar, Van'a yapılan turistik ziyaretlerin en önemli motivasyonlarını oluşturmaktadır. DAP bölgesi içerisinde Van mutfağı yeteri ölçüde bilindik ve popülerdir.

5.3.2. Talebi Olumsuz Etkileyen Temel Unsurlar

Gerek yerli/yabancı tur operatörleri ile yapılan görüşmelerde, gerekse paydaş görüşmelerinde ortaya çıkan ve Van'a olan turistik talebi olumsuz etkileyen en önemli unsur **"güvenlik"** olarak ortaya çıkmaktadır.

Turistlerin ziyaret ettikleri yerde kendilerini güvende hissetmeleri, turizm açısından en temel faktördür. Yerli tur operatörleri ile yapılan görüşmelerde, yerli turistler için Van tek başına tehlikeli bir destinasyon olarak görülmemekle birlikte, bölgesel düzeyde Güneydoğu ve Doğu ile ilgili güvenlik kaygıları bulunmaktadır. Özellikle Türkiye'nin batısında bu kaygı daha fazla hissedilmektedir. Van içinde/dışında yaşanan her türlü bölgesel kriz/olumsuzluk, Van'a olan turistik ziyaretleri (seyahat zamanlaması, konaklama, kalış süreleri dahil) olumsuz yönde etkilemektedir. Suriye krizi sırasında yaşanan rezervasyon iptalleri buna iyi bir örnektir.

Tur rehberleri ile yapılan görüşmelerde, özellikle Van'daki turlar sırasında yerli turistlerin güvenlik kaygılarının bir süre sonra ortadan kalktığı ve turistlerin kendilerini güvende hissettikleri ifade edilmiştir.

Yabancı turistler açısından bakıldığında, durum çok da farklı değildir. Yabancı tur operatörleri ile yapılan görüşmelerde, her ne kadar Van ve bölgesi çok iyi bilinmemekle birlikte, güvenlik kaygıları baskın bir şekilde ifade edilmiştir. Hatta bazı ülkelerde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu bölgesi riskli bölge ilan edildiği için turların düzenlenemediği belirtilmiştir.

Yabancı tur operatörleri tarafından ifade edilen diğer bir önemli husus ise, Türkiye'nin daha çok "kitle turizmi" ile anılması, Van için de çok önemli bir potansiyel olan "kültür turizmi" gibi daha niş turizm alanlarının yeterince tanınmamasının, Van'a olan talebi olumsuz etkilediğidir. Güvenlik dışında, Van'a olan turistik talebi etkilenen diğer önemli bir husus ise **"erişilebilirlik"** olarak ortaya çıkmaktadır. Van'a gelen yerli turistlerin büyük bir çoğunluğu Ankara, İstanbul, İzmir gibi Van'a uzak büyük kentlerden gelmektedirler. Her ne kadar Van'a havayolu erişimi mevcut olsa da, uçak sefer saatlerinin uygunsuzluğu, bilet fiyatlarının yüksekliği, Uçakların erken saatte veya uçak olmaması gibi unsurlar, Van'a olan bağımsız turistik ziyaretleri etkilemektedir. Ayrıca Van'ın bu kentler ile mesafenin çok olması, kısa süreli hafta sonu ziyaretlerini cazip kılmamaktadır. Bu sebeple, genelde bayramlar, resmi tatiller ve bağlanan hafta sonları tercih edilmektedir.

5.3.3. Talebin Geçmişteki Büyüme Eğilimi

Turizm Van ilinin lokomotif sektörlerinden biridir. Son yıllarda Van ili turizm cazibesi artmış ve birçok yeni yatırımlara ev sahipliği yapmıştır. Özellikle kırsal turizm ve agro turizm yatırımlardan bazılarıdır.

Tablo 5: Van İli Yıllara Göre Gerçekleşen Yerli Yabancı Turist Sayıları

YILLARA GÖRE GERÇEKLEŞEN YERLİ VE YABANCI TURİST SAYILARI			
YILLAR	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
2008	214.691	43.908	283.542
2009	475.041	75.951	515.403
2010	583.697	83.219	666.916
2011	431.622	93.795	525.514
2012	179.312	25.945	205.257
2013	545.677	65.345	611.022
2014	660.394	186.981	847.375
2015	709.742	202.868	912.610
2016	736.083	276.514	1.012.597
2017	615.344	400.373	1.015.717
2018	652.374	330.031	982.405
2019	470.203	336.038	806.241

Kaynak: KTB, 2020

Yukarıda verilen turist sayıları, sadece sınırlı sayıdaki konaklama tesislerinden elde edilen veriler olup, yerli ve yabancı olmak üzere yalnızca iki tür turist profili ortaya koymaktadır. Yapılan derinlemesine analizlerde, otellerde konaklamayan, ancak Van'a gelenlerin içinde en önemli payı oluşturan yerli ve yabancı dost-akraba ziyaretçiler ile hiçbir resmi kaynaktan

belirtilmeyen ve yine önemli bir pay oluşturan günübirlik/transit ziyaretçilere ilişkin turist profilleri'nin varlığıda mevcuttur.

Tablo 6: Türkiye'ye Gelen Yabancıların Sınır Kapı ve Taşıt Araçlarına Göre 2019 Aylık Dağılımı

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Kapıköy(T)	112	83	295	111	98	209	854	1.881	2.178	1.834	909	1.109
Kapıköy(K)	6.168	12.593	29.951	8.331	11.424	26.742	37.926	62.535	56.857	31.601	22.467	11.955
Esendere	2.399	3.483	10.789	4.198	4.982	6.710	9.318	14.142	13.705	7.960	5.847	4.416
Çukurca	576	868	1.533	1.464	1.046	3.082	3.650	4.512	4.653	2.871	1.975	1.845
Van Hava	6	11	7	5	21	8	20	1	-	6	6	12

Kaynak: KTB, Mayıs 2020

Yukarıdaki tablo incelendiğinde hedef bölge olan Gürpınar ilçesi Güzelsu(Hoşap) güzergahından doğrudan geçen potansiyel ziyaretçiler Esendere ve Çukurca sınır kapılarından Van ili istikametinde giden ziyaretçilerdir. Bazı dönemlerde aylık 20 bin yabancı ziyaretçinin güzargahı kullandığı ve doğrudan Hoşap Mahallesi'nden geçtikleri istatistiklere dayanarak söylenebilir. Projenin ne denli önemli olduğunun bir göstergesi olarak bölgesel kalkınmanın en dinamik aracı olabilecek turizmin bölge için çok önemli olduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin turizm hedefleri incelendiğinde ziyaretçi sayısında yüzde 43 gelirlerde ise yüzde 89'luk bir artışı 2023 yılında beklendiği Kültür Turizm Bakanlığının istatistiklerinde mevcuttur. Bu göstergeden yola çıkarak Güzelsu(Hoşap) güzergahını kullanabilecek ziyaretçilerinde bu oranda artacağını söyleyebiliriz.

Tablo 7: Türkiye Turizmi Büyüme Hedefi Tahmini

Gösterge	2019	2023	Büyüme Hedefi
Ziyaretçi Sayısı	52.700.000	75.000.000	% 43
Toplam Dış Turizm Geliri (\$)	34.520.332.000	65.000.000.000	% 89

Kaynak: KTB, Mayıs 2020

5.3.4. Mevcut Talep Düzeyi Hakkında Bilgiler

Bitlis, Hakkari, Muş ve Van illerinden oluşan TRB2 Bölgesi, göz alıcı manzaraları ve muhteşem doğal güzellikleri, coğrafi özellikleriyle beraber endemik flora ve ornitolojisi, bölgede yaşamış olan farklı medeniyetlerin kültürel izlerini taşıyan mirası ve geleneksel yaşam biçimlerine sahip insanların yaşantısıyla dünya genelinde trend haline gelmiş birçok turizm çeşitlerinin potansiyelini bünyesinde barındıran bir bölge niteliğindedir. Bölgenin bu potansiyelleri göz önünde bulundurularak, kültürel ve tarihsel öğeler esas alınarak, Bölgedeki şehirlerde kültür turizmin geliştirilmesi yoluyla Van ili **“Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi”** olarak ilan edilmiştir. Ayrıca, Ahlat ve yakın çevresindeki Selçuklu tarihi ve kültürel mirasının korunup geliştirilmesi temelinde **“Kuzey Van Gölü Selçuklu Bölgesi Kültürel Temalı Gelişme ve Eylem Planı”**da Cumhurbaşkanlığı himayesinde, bakanlıklar arası bir komite tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı sekretaryası aracılığıyla yürütülmektedir.

TRB2 Bölgesi, kültür turizmin yanı sıra birçok turizm türü potansiyelini de taşımaktadır. Turizm türlerinin geliştirilmesi için buralara gerekli yatırımların yapılması halinde turizm sektörü, bölge ve Türkiye ekonomisine önemli miktarlarda girdi sağlayacaktır.

Van ili Gürpınar ilçesi güçlü bir tarihi yapıyı içinde barındırmasının yanında aynı zamanda içinde bulunduğu rota; turizmin cazibesinin yüksek olduğu kültür rotasını içermektedir. Ayrıca hali hazırda Yüksekova sınır kapısı olan Esendere sınır kapısı İran ile olan bağlantının ana noktalarından birdir. Güzelsu(Hoşap) Mahallesi’nin ve kültür varlıklarının bu güzergahta olması ziyaretçilerde merak uyandırmakta ve ziyaret isteğinin ana motivasyonunu sağlamaktadır. Ancak yetersiz olan altyapı ve üstyapı eksikliğinden kaynaklı bölgeye seyahat eden turistlerin sadece kısa süreli fotoğraf çekimleri için mola vermelerinden öteye gitmemektedir. Güzelsu(Hoşap) Mahallesi’nin nüfus oranları son 10 yıldır gerileme eğilimindedir. Bunun ana göstergesi geçim kaynaklarının kısıtlı olması ve alım gücü paritesine göre hane halkı gelirlerinin düşük olmasıdır.

Tarihi zenginliklerle dolu olan Van ilinde kültür turizminin yanı sıra Van ili ve Gürpınar ilçesi yakınlarında alternatif birçok turizm çeşidi ziyaretçilere sunulmaktadır.

Aşağıda turizm varlıkları listesi mevcuttur.

Tablo 8: Van İli Turizm Varlıkları

VAN İLİNİN TURİZM VARLIKLARI	
TARİH VE KÜLTÜR TURİZMİ Van Kalesi Hoşap Kalesi Ayanis Çavuştepe Kalesi Selçuklu Mezarlıkları Eski Van evleri Bend-İ Mahi Köprüsü Şeytan Köprüsü Meher Kapı	KIŞ TURİZMİ Karabek Dağı (Kirapet Dağı) Abalı Kayak Merkezi Mevzi Dağı Kurubaş Geçidi İsabey Dağı.
MÜZELER Van Arkeoloji Müzesi(Urartu Müzesi) Van Kedisi Evi	İNANÇ TURİZMİ Akdamar Adası ve Akdamar Kilisesi Aziz Bartholomeus Manastırı(Başkale) Halime Hatun Kümbeti (Gevaş) Anonim (Zortul) Kümbet (Erciş) İkiz Kümbet (Eski Van) Hüsrev Paşa Kümbeti (Eski Van) Kaya Çelebi Cami (Eski Van) Süleyman Han Cami (Van İç Kalesi) İzzeddin Şir Cami (Gevaş) Hamurkesen Cami (Gürpınar) Horhor Cami (Eski Van) Ulu Cami (Eski Van) Kızıl Cami (Eski Van) Adır Kilisesi (Lim Manastırı; St. Georges kilisesi, St. Sion Şapeli)(Adır Adası) Çarpanak Kilisesi (Çarpanak Adası) Alştınsaç (Kanzak) Kilisesi Yedi Kilise (Warak Wank Manastırı)(Yukarı Bakraçlı Köyü) Çifte Kilise (Eski Van) Yanal (Soradir)Kilisesi (Başkale) Salmanağa Kilisesi (Erciş) St. Etienne Kilisesi(Muradiye) Kırmızı Kilise (Gevaş) St.Thomas Manastırı(Altınsaç (Kanzak) Manastırı) (Gevaş) Deveboynu Manastırı (Gevaş) Aparank Manastırı, (Bahçesaray) Dire Gele (St. Georges Kilisesi) (Bahçesaray) St. Jacques Kilisesi(Bahçesaray) Andzghousts Kilisesi(Bahçesaray)
GASTRONOMİ Van kahvaltısı Otlı Peynir Hellim Aşı Eydek Tatlısı Ciriş Kavurması Keledoş Kengerli Bulgur Pilavı Lorlu Çılbır Çingirtm, Cevizli Çörek Kavut	
EL SANATLARI Gümüş Savat Gümüş Telkari_ Van Kilimleri	
FESTİVALLER Van-Erçek Flamingo Festivali Van Gölü Film Festivali Bahçesaray Ceviz şenliği	
EKOTURİZM Sulak Alanlar, Kuş Gözlemciliği, Trekking, Foto Safari, Zirve Tırmanışı, Rafting, Manzara Gözlem Rafting Trekking, Yüksek İrtifa Spor Turizmi, Van Lalesi, Ters Lale, Uşkun, Muradiye Şelalesi, Van Kedisi, Travertenler,	
KUŞ GÖZLEMİ Van gölü ve sazlıklarda;Yaz Ördeği, Ak Kanatlı Sumru, Flamingo ve Van Gölü Martısı, Erçek Gölü Kuş Cenneti	SAĞLIK TURİZMİ Van Gölü Muradiye Kaplıcaları Başkale Kaplıcaları Erciş Kaplıcaları Bolbülük Maden Suyu Hasanabdal Kaplıcası
BALIK GÖÇÜ Tatlı Sulara İnci Kefali Göçü	
TREKKİNG Artos Dağı Süphan Dağı Krater Gölü. Erek Dağı	

6. PROJE YERİ ve UYGULAMA ALANI

6.1. Güzelsu (Hoşap)

Hoşap, Van Gölü'nün güneydoğusunda yüksek dağlarla çevrili bir plato üzerinde, aynı adı taşıyan suyun kenarında kurulmuştur. Bugün Van'ın Gürpınar ilçesi'nin nahiye merkezlerinden biri durumundaki Hoşap'ın adı "Güzelsu" olarak değiştirilmiştir. Eski ihtişamını kaybetmesine rağmen geçmişteki canlılığını kale ve diğer eserler sayesinde bir nebze olsa yaşatan Hoşap, Urartu'dan beri Van-İran arasında ulaşımı sağlayan ana yol üzerinde yer alması nedeniyle daima önemini korumuştur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bir takım yerel beylerin Türk Devletleri ve özellikle Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altında yönetimde bulundukları bilinmektedir. Bunlardan biri olan ve Osmanlı lehine, İran'a karşı büyük yararlılıklar gösteren Mahmudi Beyleri de "Mahmudi Hükümeti" adı altında Van Beylerbeyi'ne bağlı olarak Hoşap ve çevresini yönetmişlerdir.

Mahmudi Beyleri'nin merkezi durumunda olan Hoşap; bunlardan kalma birçok eseri üzerinde barındırarak Van Gölü çevresindeki önemli tarihi yerleşimlerden biri olma özelliğini taşımaktadır. Bu eserlerin başında, uzaktan görenleri hayrete düşüren ve büyüleyen "kartal yuvası" gibi kayalıklara kondurulmuş kalesi gelmektedir.

Van ve çevresinde XIX. yüzyıl sonlarında başlayan ve halen devam eden arkeolojik kazı ve bilimsel araştırmalar, belirli kültürlerin tanıtımını sağlarken, özellikle Türk ve İslam dönemine ait kültürel varlıkların kazı, yenileme ve araştırılmalarının ihmal edildiği açıkça görülmektedir. Buna yönelik, son yıllarda yapılan kazı ve araştırmalar sevindirici bir gelişme kaydetmesine karşın, yeterli düzeyde olduğu söylemek mümkün görülmemektedir.

Yavuz Sultan Selim'in 1514'deki Çaldıran Zaferi'nden sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kurmaya çalıştığı birliği, 1548'de Kanuni Sultan Süleyman II. İran seferi sırasında sağlamıştır. Bu sırada Osmanlı Devletine tabi olan, aşiretlere dayalı mahalli beylikler, yeni kurulan Van ve Diyarbakır Eyaletlerine bağlanarak bulundukları yerleri birer sancak merkezi olarak yönetmeye devam etmişlerdir.

Osmanlı Devlet yönetimindeki bazı prensipler gereği, Hoşap, yine Mahmudi Beyleri'nin idaresine bırakılmıştır. 1548'den sonra Osmanlı Devletine tabi olan Mahmudi Hükümeti ve beyleri İran'la yapılan savaşlarda büyük yararlılıklar göstermişlerdir. XVI. yüzyıl ortalarına kadar Yezidi olan Mahmud aşireti mensuplarının daha sonra Sünni ve Şafii mezhebini kabul

etmeleriyle dini ve sosyal yapılara ihtiyaç duyulmuştur. Bunun sonucunda Mahmudi Beyleri cami, medrese, köprü, han gibi eserler yaptırmışlardır.

Hoşap'ta Mahmudi Beyleri'nden kalma başta kale olmak üzere, medrese, türbe, han ve köprü gibi mimari ve tarihi önem taşıyan eserler yer almaktadır.

Osmanlı Devleti'nin bu beylere siyasi, ekonomik ve idari bakımdan önem ve imtiyazlar vermesi neticesinde bu eserler, XVI. yüzyıl II. yarısı ile XVII. yüzyıl içerisinde yaptırılmıştır. Bu eserler üzerinde yeterli araştırma yapılmaması Osmanlı sanatı ile bağlantılarını ortaya koyamamıştır.

6.1.1. Hoşap Kalesi

Hoşap (Güzelsu)'ın merkezinde Van-Hakkari karayolunun kuzeyinde, aynı adla anılan suyun kuzey doğusunda kurulmuştur. Bu sebeple "Hoşap Kalesi" adıyla tanınmaktadır. (E. Çelebi, a.g.e., s.624; N. Sevgen, a.g.e., Ank., 1959, s.137.)

Hoşap suyunun yanında yükselen sarp bir kayalık üstüne kurulan bir iç kale ile kuzeyinde üç taraftan surlarla çevrili dış kaleden meydana gelmektedir. Kale-i Mahmudi, Mahmudi Kalesi ve Narin Kale olarak da adlandırılmıştır. Osmanlı Devleti'ne tabi Mahmudi Beyleri tarafından yaptırıldığı şekliyle günümüze ulaşmıştır ve bu nedenle bahsi geçen isimlerle de anılmaktadır. İç kale giriş kapısı üzerindeki Farsça kitabesinde Mahmudi Süleyman Bey'in ismi ve hicri 1052 (miladi olarak 1643 yılına tekabül etmektedir) tarihi geçmektedir. Urartu döneminde askeri bir tesis olarak inşa edildiği söylenen kale, Matrakçı Nasuh'un 1548-49 tarihinde Kale-i Mahmudi olarak adından söz etmesi, kalenin 1643'ten önceki mevcudiyetini ortaya koymaktadır.

Dış kale surları arazinin yapısına göre şekillenmiş ve doğu, kuzey ve batı yönlerinden surlarla çevrelenmiştir. Doğu surları kısmen, batı surları ise büyük ölçüde yıkılmıştır. Kuzey yönünde suru destekleyen burçlar günümüze kadar ulaşabilmiştir. Dış kale kalıntıları ile iç kale arasında bugün eski bir cami kalıntısı ve eski köy evleri bulunmaktadır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Fotoğraf 1: İç Kale, Doğu Burcu, Kuzeydoğu Burcu ve Doğu Surları

Fotoğraf 2: Kuzeybatı Burcu ve Kuzey Surları

İç kale, güneyi sarp, kuzeyi eğimli, kayalık bir tepe üzerinde kurulmuştur. Kale beden duvarlarının kuzey, doğu ve batı cepheleri burç ve kulelerle güçlendirilmiştir. Kaleye kuzey tarafında bulunan bir kapı tarafından girilmektedir. İç kale içerisinde güney tarafında, Mahmudi Sarayı olarak nitelendirilen yapılar yer almaktadır. Bu yapılar seyir köşkü, harem ve selamlık olarak sıralanmıştır. Bunların yanında mescit, zindan, fırın ve sarnıç iç kalenin diğer yapılarıdır. Kale 19. Yüzyılda terkedilmiş ancak günümüze büyük ölçüde sağlam olarak ulaşmıştır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Fotoğraf 3: Hoşap Kalesi İç Kale

Hoşap Kalesi Anıtlar Yüksek Kurulu Tarafından, 08.06.1979 tarihi A-1673 sayılı kararı ile eski eser olarak tescillenmiştir. Daha sonra Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından 4.7.2002 tarihli 2918 sayılı karar ile Van Gürpınar Tarihi Hoşap Kalesi 1. Derece

Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir. 2006 yılında restorasyon için çalışmalar başlatılmış, 2007 yılında ise Dr.Öğr. Ü. Mehmet Top başkanlığında Yüzüncü Yıl Üniversitesi tarafından arkeolojik kazı çalışmaları başlamıştır. Van Gürpınar Tarihi Hoşap Kalesi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı'nın sınırları, Van Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından yeniden değerlendirilmiştir. 27.11.2018 tarihli 2168 sayılı Kurul Kararı ile 1. Derece arkeolojik sit alanının bir kısmı 3. Derece arkeolojik sit olarak değiştirilmiştir. Raporda belirtilen plan sınırları ile etkileşim geçiş sahası sınırı Kurul tarafından uygun görülmüştür.

6.1.1.1. Hoşap Kalesi Tarihçesi

Bugünkü kalenin kurulduğu yerde önceleri bir Urartu askeri tesisinin bulunduğu kabul edilmektedir. Tesisin, Van'dan başlayıp, Gürpınar Ovası ve Çavuştepe Kalesi önlerinden geçip, Hoşap Suyu Vadisi'ni takip ederek Zab Başı ve Kelişin üzerinden Urmiye Gölü'nün güney kıyılarına ulaşan Urartu güneydoğu ordu yolunu korumak amacıyla kurulduğu sanılmaktadır (T. Tarhan-V. Sevin, "*Van Bölgesinde Urartu Araştırmaları*", **A.A.**, C.IV-V, Ist., 1977, s.287.).

Kale'nin Urartu'dan sonraki Bizans, Vaspurakan, Abbasi, Selçuklu, İlhanlı, Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Safevi dönemlerindeki durumu tarihi kaynaklardaki bilgilerin yetersiz olması nedeniyle tam olarak bilinmemektedir.

Bu tesise ait günümüze hiçbir temel ve yapı kalıntısı ulaşmamıştır. Yalnız Urartu dönemi özellikleri gösteren kayaya oyulmuş basamak şeklinde duvar temel yuvaları ile kalenin giriş kapısında kullanılmış bazalt taş blokları ve kör pencere bulunmaktadır. Kale, Osmanlı Devleti'ne tabi Mahmudi Beyleri tarafından yaptırılan şekliyle günümüze ulaşmıştır. İçkale giriş üzerinde kalenin yapım tarihini veren kitabesi bulunmaktadır. Bu kitabeden kalenin Mahmudi Süleyman Bey tarafından 1052 (1643)tarihinde yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Hoşap Kalesi'nden, Matrakçı Nasuh'un 1548-1549 yılı Kanuni Sultan Süleyman'ın II.İran Seferinden dönüşte "Kale-i Mahmudi"olarak uğradığı yerler arasında adından söz etmesi;1643'den önce bir kale yapısının mevcut olduğunu göstermektedir. Evliya Çelebi'nin kaleyi Süleyman Bey'in büyüttüğünü ve yeni binalar yaptırdığını belirtmesi; bunu doğrulamaktadır. Buna rağmen kalenin 1643'den önce mevcut olan kısımlarını belirlemek güç görünmektedir. İçkaledeki harem ve selamlıkta yeralan ve XVII. yüzyıl özellikleri gösteren süslemelerle inşa kitabesi bir paralellik göstermektedir.

Hoşap kalesini ve yapılarını -giriş burcu hariç- Ermenilere maleden görüşler bulunmaktadır. Fakat kalede gerek süslemeleri ve gerekse mimari durumları ile Ermenilere ait olabilecek herhangi bir yapı veya kalıntı mevcut değildir.

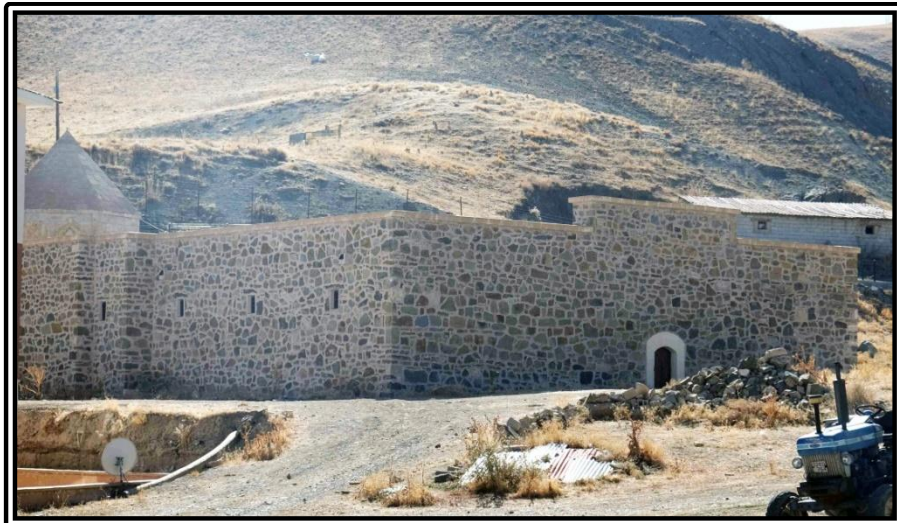
Mahmudi Hükümeti'nin merkezi olan Hoşap'taki kalede Mahmudi Beyleri XIX.yüzyıl ortalarına kadar oturmuşlardır. Kale, birisi Mehmet Emin Paşa tarafından 1650 tarihinde diğeri Müşir Osman Paşa tarafından 1839 tarihinde olmak üzere iki defa muhasara edilmiştir. Müşir Osman Paşa'nın kalenin askeri ehemmiyeti hakkında padişaha sunduğu raporu bulunmaktadır.

Hoşap kalesi, XIX. Yüzyıl ortalarında terk edilmiştir. Bundan sonra eşkiyalar tarafından soyulmuş ve özellikle köylüler tarafından ahşap kısımları sökülerek götürülmüştür.

Kültür Bakanlığı tarafından biri 1970-73, diğeri 1986 yılında restore çalışmaları yapılan kale, bu haliyle koruma altındadır. Bugün ören yeri olarak ziyaret edilebilmektedir.

6.1.2. Evliya Bey Medresesi

Evliya Bey Medresesi, Güzelsu Mahallesi'nin güneyinde Gevirhan Mezarlığı'nın doğu tarafında yer almaktadır. Bugüne ulaşmamış bir kitabe dışında, yapının tarihini belirlemede yardımcı başka bir tarihi belge ve vakfiye bulunamamıştır. Kitabe tarih içermez ancak medreseyi Mahmudi Evliya Bey'in yaptırdığı geçmektedir. Evliya Bey'in yaşadığı dönem bakarak medresenin 17. yüzyılın yarısından sonra yaptırıldığı düşünülmektedir. Yapı içerisinde, hücreler, mescit, odalar ve avludan oluşmaktadır. Yapının geneli moloz taş duvar örgüsünden yapılmıştır. Medrese yıkılmış iken 1992 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından içi ve çevresi temizletirilerek mevcut kısımları ortaya çıkarılmıştır. Restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Fotoğraf 4: Evliya Bey Medresesi

6.1.3. Hasan Bey Medresesi ve Türbesi

Güzelsu Mahallesi'nin batısında, mezarlığın içinde yer alan medrese, yapımına ilişkin bir kitabeye sahiptir. Kitabeye göre Medrese, İvaz Bey'in oğlu Hasan Bey tarafından 1563 yılında yaptırılmıştır. Medrese güneybatısından türbe eklenmiş bir yapı kompleksidir. Avlunun kuzey cephesi kesme taştan yapılmıştır ve medresenin girişi bu cephede yer almaktadır. Avlunun güney bölümünde mescit, doğusunda ise hücreler yer almaktadır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011). 2011 yılında restorasyon çalışmaları başlayan medresenin restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır.

Fotoğraf 5: Hasan Bey Medresesi ve Türbesi

6.1.4. Süleyman Bey Kümbeti

Fotoğraf 6: Süleyman Bey Kümbeti

Evliya Bey Medresesi'nin güneyinde yer alan türbe, Hoşap Kalesi'ni yaptıran Süleyman Bey için 17. yüzyıl ortalarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Eğimli bir araziye inşa edilmiş yapı, kare bir kaide üzerine tek katlı, dıştan sekizgen içten ise daire planla inşa edilmiştir. Üst örtüyü oluşturan külah şeklindeki kubbenin tamamı yıkılmıştır. Evliya Bey Medresesi ile birlikte 2014 yılında restorasyonu tamamlanmıştır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

6.1.5. Bey Hanı

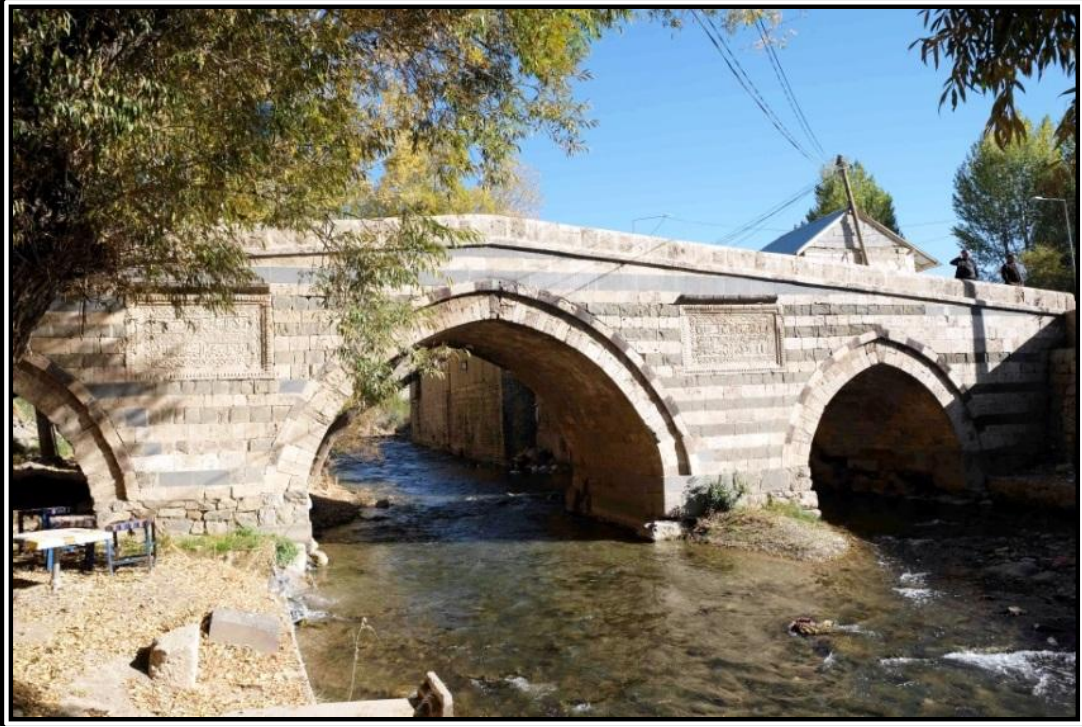
Güzelsu Mahallesi'nde Van-Hakkâri yolunun güneyindeki yapıların gerisinde yer alan hanın, Mahmudi Beyleri tarafından 16.-17. Yüzyıllar arasında yapıldığı düşünölmektedir. Güneyden dükkânlarla cephesi kapatılmış olan hanın, diğör kısımları da büyük ölçüde toprak altında kalmıştır. Dikdörtgen planlı yapı, kuzey-güney istikametinde uzanan dört sahandan meydana gelmiştir. Sahanlar birbirinden sivri kemerlerle ayrılmış olup, üzerleri beşik tonozlarla örtölmüştür. Dıştan düz toprak dam kaplı han, günümüzde özel mülkiyet olup, ahır olarak kullanılmaktadır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Fotoğraf 7: Bey Hanı

6.1.6. Evliya Bey Köprüsü

Van-Hakkâri karayolunun hemen kuzeyinde, Hoşap çayının üzerinde, kalenin güneyinde yer almaktadır. Üzerindeki iki kitabede köprü'nün 1671'de Evliya Bey tarafından yaptırıldığı yazmaktadır. Kuzey-güney istikametinde uzanan köprü, 3 gözlü, yolun düz olduğı köprülerdendir. Köprü'nün gözleri çift merkezli sivri uçlu kemer açıklığı çeklinde düzenlenmiş olup, ortadaki kemerin açıklığı daha geniş tutulmuştur. Köprü günümüzde yayalara açık olarak kullanılmaktadır (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Fotoğraf 8: Evliya Bey Köprüsü

6.2. Fiziksel ve Coğrafi Özellikler

Proje alanını içinde barındıran Hoşap (Güzelsu), Doğu Anadolu Bölgesinde Van ili, Gürpınar ilçesine bağlı bir bucak merkezidir. Mahalle, 38°39'3.51"-38°39'25.01" kuzey enlemleri ile 43°59'11.15"- 43°59'51.77" doğu boylamları arasında yer almaktadır. Denizden yüksekliği yaklaşık 1991 metredir.

Güneyden Hakkari, doğudan Başkale, batıdan Çatak ve Gevaş, kuzeyden Van (Merkez), Özalp ve Saray ilçeleriyle çevrilmiştir. İran'la bağlantılı Van-Hakkari karayolu üzerinde bulunan Hoşap, Van'a 63 km. Gürpınar'a 40 km. uzaklıktadır. (Van İl Yıllığı Ist., 1973, s.69,73).

Güzelsu Mahallesi Van Gölü'nün ve Erçek Gölü'nün güneybatısında yer almaktadır. Mahallenin komşularına bakıldığında, kuzeyinde Altınboğa, Özalp, Mehmetalan mahalleleri, doğusunda Tepedam Mahallesi, güneyinde Boyaldı, Emek ve Sarıköy mahalleleri, batısında ise Aşağımollahasan Mahallesi yer almaktadır.

Bölge Hoşap suyunun içinden geçtiği Kuh Dağı, Başet Dağı, Kapir Dağı ve Norduz Yaylası'nın bir kısmı ile çevrili geniş düzlükleri bulunan bir platodan oluşmaktadır. Gürpınar ilçesinin güney kesimleri oldukça engebeli kuzey kesimleri ise daha düzdür. Güzelsu Mahallesi ilçenin kuzeyinde Güzelsu deresinin ve devamında Dönemeç çayının oluşturduğu platoda yer

almaktadır.

Platonun genişliği 180 km²'yi bulmakta yüksekliği ise 2000 - 3500 m. arasında değişmektedir.

Hoşap ve çevresinde kara iklimi görülmektedir. Bu yüzden yaz ve kış ayları arasında sıcaklık farkı çoktur. Kışları kar yağışlı ve soğuk, yazları ise sıcak geçmektedir. Arazi genelde çıplak olup, ormandan yoksundur. Sadece akarsu kıyılarında kavak ağaçları bulunmaktadır.

Hoşap'ın yerleşim alanı, kalenin etrafına yayılmış vaziyettedir. İçerisinden Van-Hakkari-İran karayolu geçmesine rağmen idari teşkilatlanmasını gerçekleştirememesi yüzünden gelişme gösterememektedir. Halkın geçim kaynağını tarım, hayvancılık ve ticaret oluşturmaktadır. Tarihi eserlerin bulunması turizm potansiyelini artırmakta; fakat yeterince değerlendirilememektedir.

Şekil 12: Güzelsu Mahallesi'nin Ülkedeki ve Bölgedeki Konumu

Hoşap İlk Çağ, Orta Çağ ve Osmanlı Döneminde Mahmudi Bey dönemlerine ait kalıntılar barındırmaktadır.

Geçmişten günümüze kesintisiz yerleşime devam edilmiş Güzelsu Mahallesi, günümüzde Van'dan Hakkâri'ye giden karayolu üzerinde bir durak noktası niteliğindedir. Anadolu'dan İran'a giden yol üzerinde bulunması ile tarihten beri stratejik bir öneme sahiptir.

Tablo 9: Güzelsu Mahallesi Çevre Yerleşimlere ve Önemli Merkezlere Karayolu Uzaklıkları

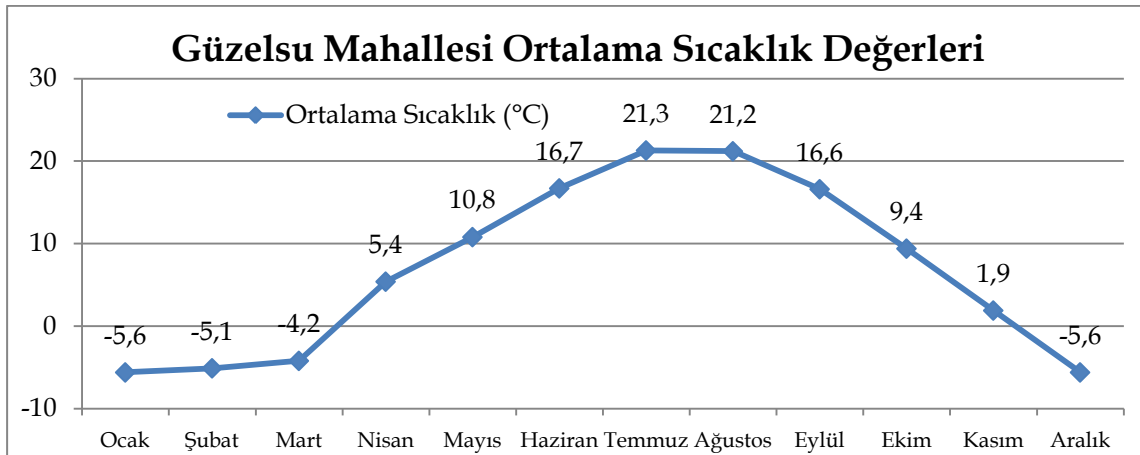
İl/İlçe	Uzaklık (km.)	İl/İlçe	Uzaklık (km.)
Gürpınar	40	İzmir	1768
Başkale	56	Bursa	1619
Van	63	Gaziantep	703
Hakkâri	144	Diyarbakır	395
Ankara	1245	Adana	921
İstanbul	1690	Şanlıurfa	571

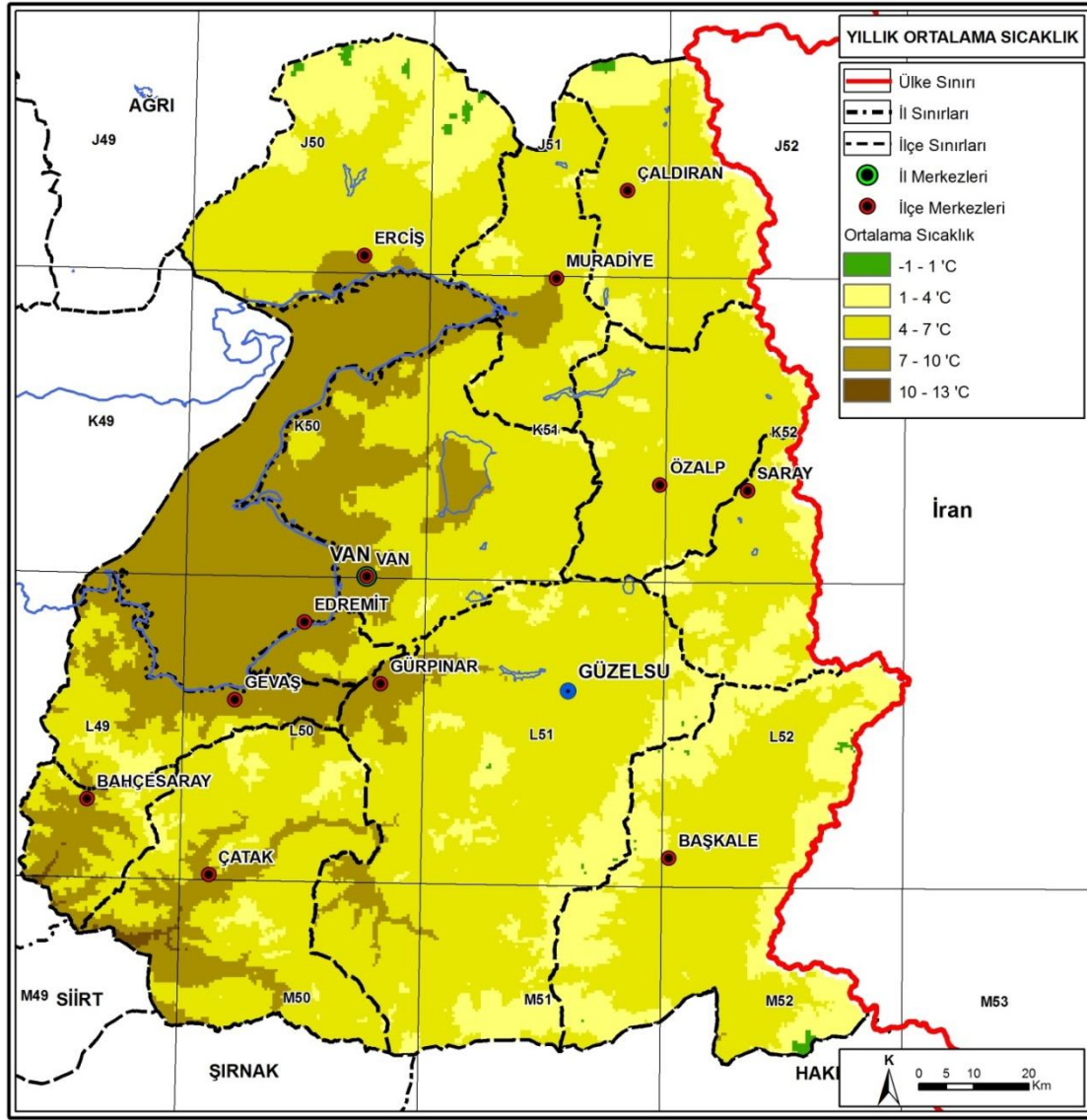
6.3. İklim Özellikleri

Güzelsu Mahallesi'nin bulunduğu Van ilinin 1981-2010 yılları arasında ortalama sıcaklık değeri 9,5°C, ortalama en yüksek sıcaklık değeri 14,9°C ve ortalama en düşük sıcaklık değeri 4,4°C olarak ölçülmüştür (Meteoroloji Genel Müdürlüğü).

Güzelsu Mahallesi'nin çevresindeki su kaynakları ve coğrafi yapısı iklim özellikleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Güzelsu Çayı'nın oluşturduğu platoda yer alan mahalle yazları kurak ve sıcak, kışları ise çok soğuk bir iklim yapısına sahiptir.

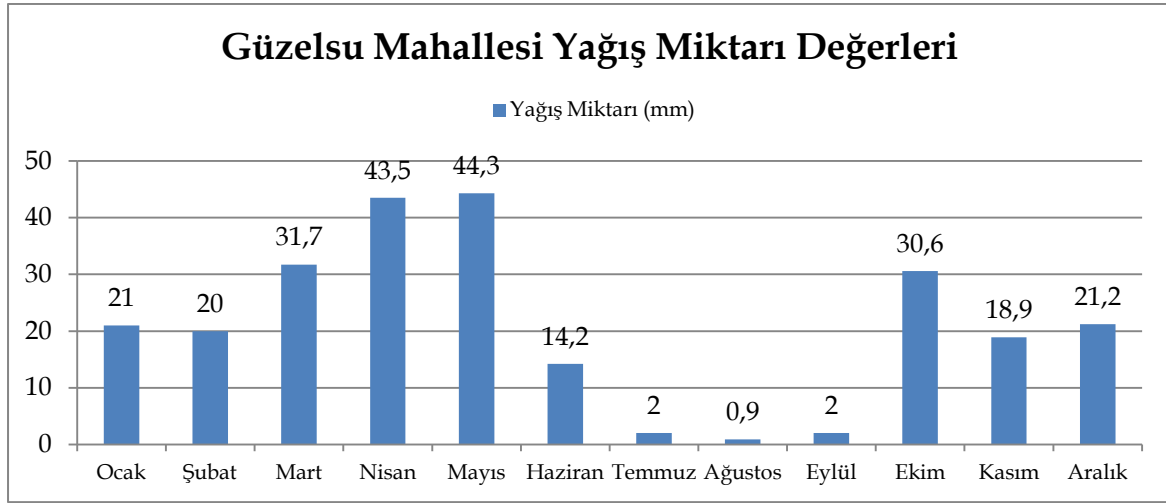
Güzelsu Mahallesi'nin yıllık ortalama sıcaklık değeri 6,9°C'dir. Temmuz ve Ocak aylarında kaydedilen ortalama aylık en yüksek ve en düşük sıcaklık değerlerine göre Güzelsu'da ortalama aylık en yüksek sıcaklık 30°C ve en düşük sıcaklık -9,4°C olarak ölçülmüştür. Şimdiye kadar ölçülen en yüksek sıcaklık değeri ise Temmuz ayında 35°C ve en düşük sıcaklık değeri ise Ocak ayında -27°C'dir (Adanaş, 2014; Demir, 2009). Güzelsu Mahallesi'nin aylık ortalama sıcaklık değerleri aşağıdaki grafikte aktarılmıştır.

Grafik 1 Güzelsu Mahallesi Ortalama Sıcaklık Değerleri

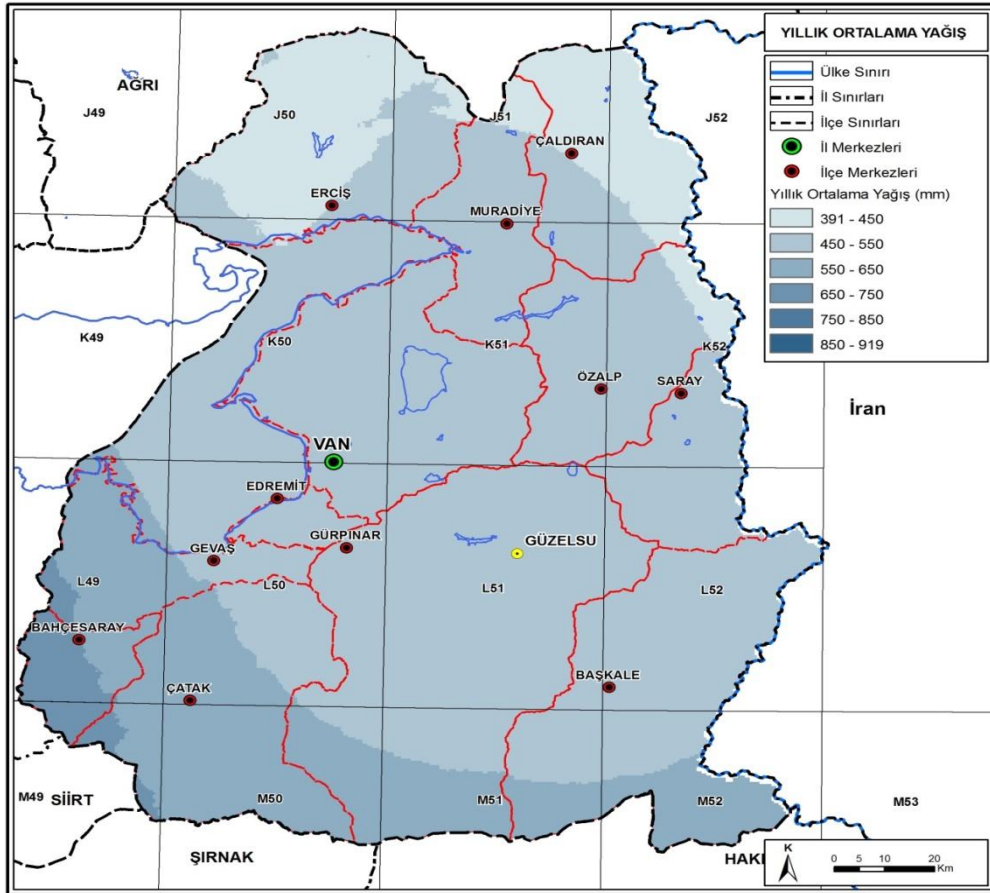

Şekil 13: Gürpınar İlçesi Yıllık Ortalama Sıcaklık Dağılımı

Güzelsu Mahallesi'nde, yıllık yağış miktarı 250,33 mm'dir. En fazla yağış alan ay Mayıs (44,3mm) ayıdır. Güzelsu'nun yağış rejimi ilkbahar, kış, sonbahar, yaz şeklindedir ve Doğu Akdeniz yağış rejiminin 2. tipine girmektedir. Yıllık ortalama nisbi nem Güzelsu Mahallesi'nde %56,5 olup en yüksek kış ve ilkbahar aylarında en düşük ise yaz aylarında ölçülmüştür. En yüksek nisbi nem Ocak ayında %76 ve en düşük nisbi nem Temmuz ayında %27 olarak ölçülmüştür (Adanaş, 2014; Demir, 2009). Güzelsu Mahallesi'nin aylara yağış miktarı verileri aşağıdaki grafikte aktarılmıştır.

Grafik 2 Güzelsu Mahallesi Yağış Miktarı Değerleri

Şekil 14: Gürpınar İlçesi Yıllık Ortalama Yağış Dağılımı

Güzelsu Mahallesi'nde hâkim rüzgâr yönü Ocak ve Aralık aylarında güneydoğu yönünden keşişleme rüzgârı, Mayıs ve Ağustos aylarında ise kuzeydoğudan poyraz rüzgârı esmektedir. Mutlak donlu aylar Ocak, Şubat, Mart, Kasım ve Aralık aylarıdır. Don ihtimali olan aylar ise Nisan ve Ekim aylarıdır. Kurak devrenin yaşandığı aylar ise Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarıdır (Adanaş, 2014; Demir, 2009).

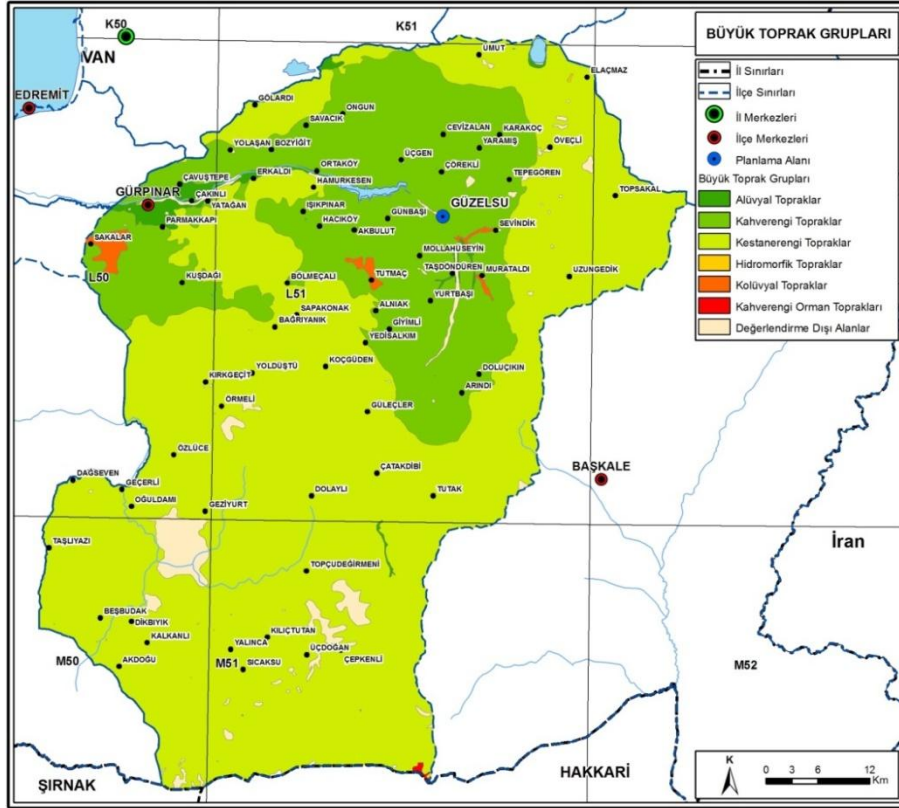
6.4. Toprak ve arazi yapısı ile ilgili bilgiler

6.4.1. Toprak Yapısı ve Kabiliyeti

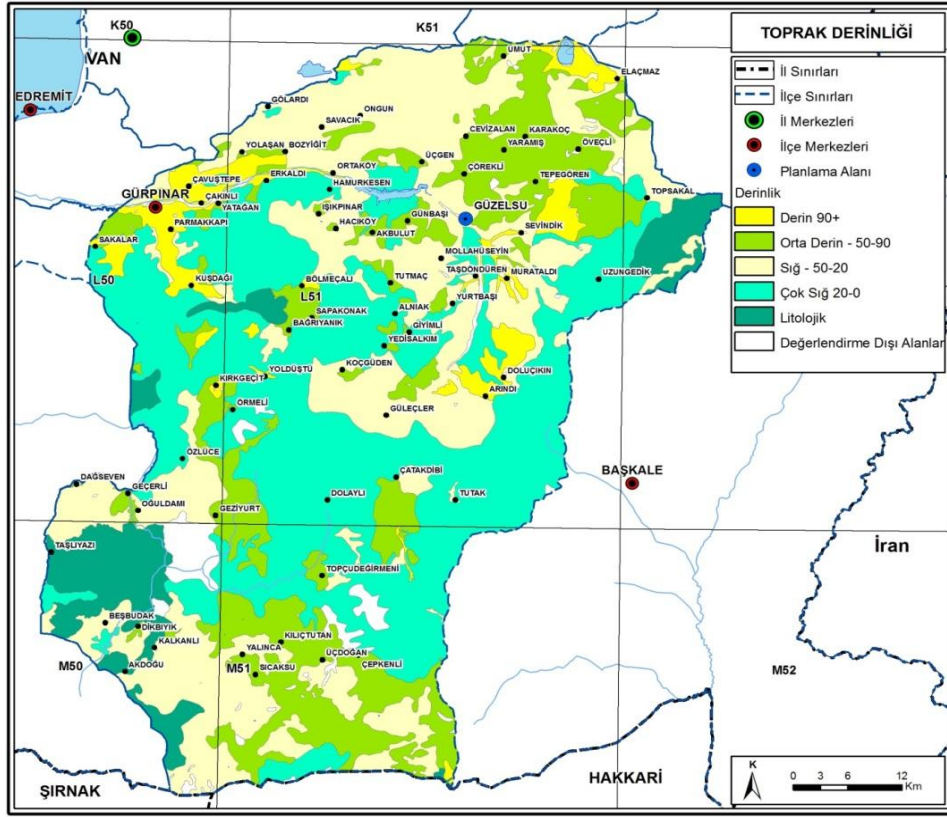
Güzelsu Mahallesi'nin bulunduğu çevrede büyük toprak grupları, ana kaya, iklim, topografya, bitki örtüsü ve zamanın etkisi ile oluşmaktadır. Güzelsu Mahallesi kahverengi topraklar üzerinde yer almaktadır. Kahverengi toprağa özelliğini veren asıl etken ana maddeyle birlikte yağıştır.

Toprak derinliğine bakıldığında, Güzelsu Mahallesi sıg topraklara (50-20cm) sahiptir. Toprak kabiliyeti incelendiğinde ise Güzelsu Mahallesi VII. sınıf tarım toprakları üzerinde yer almaktadır. VI-VIII. sınıf topraklar işlemeli tarıma uygun olmayan topraklardır.

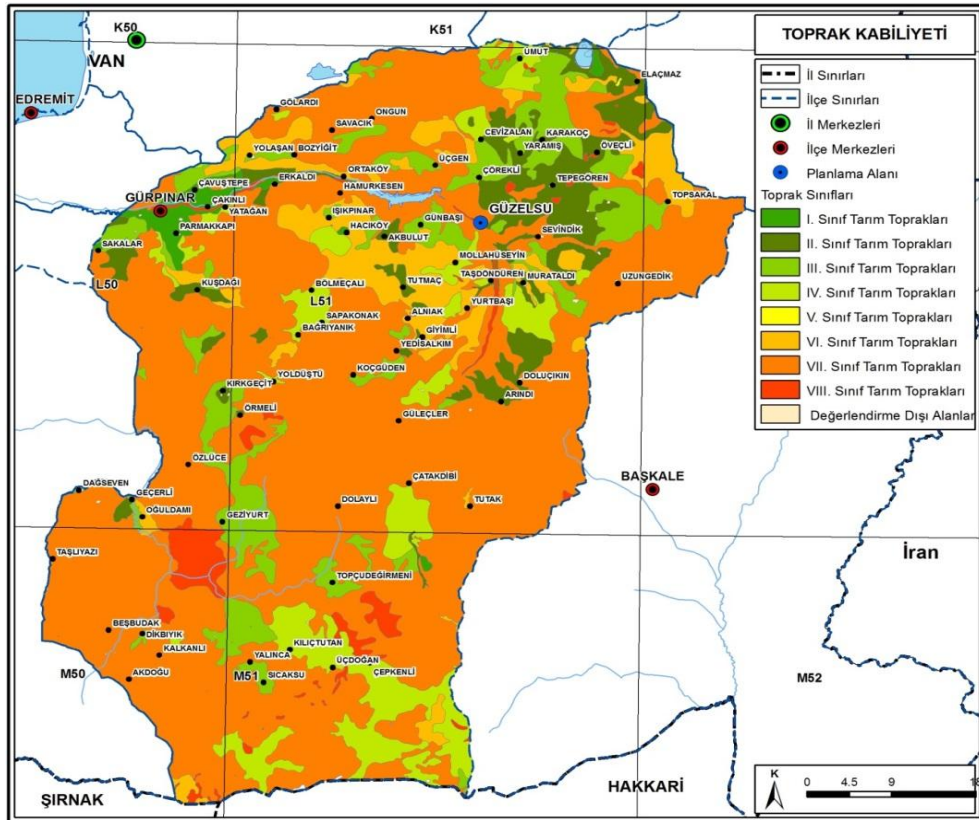
Güzelsu Mahallesi'nin yer aldığı bölge genellikle tarıma uygun olmayan topraklardan oluştuğu için mera arazileri olarak kullanılmaktadır.

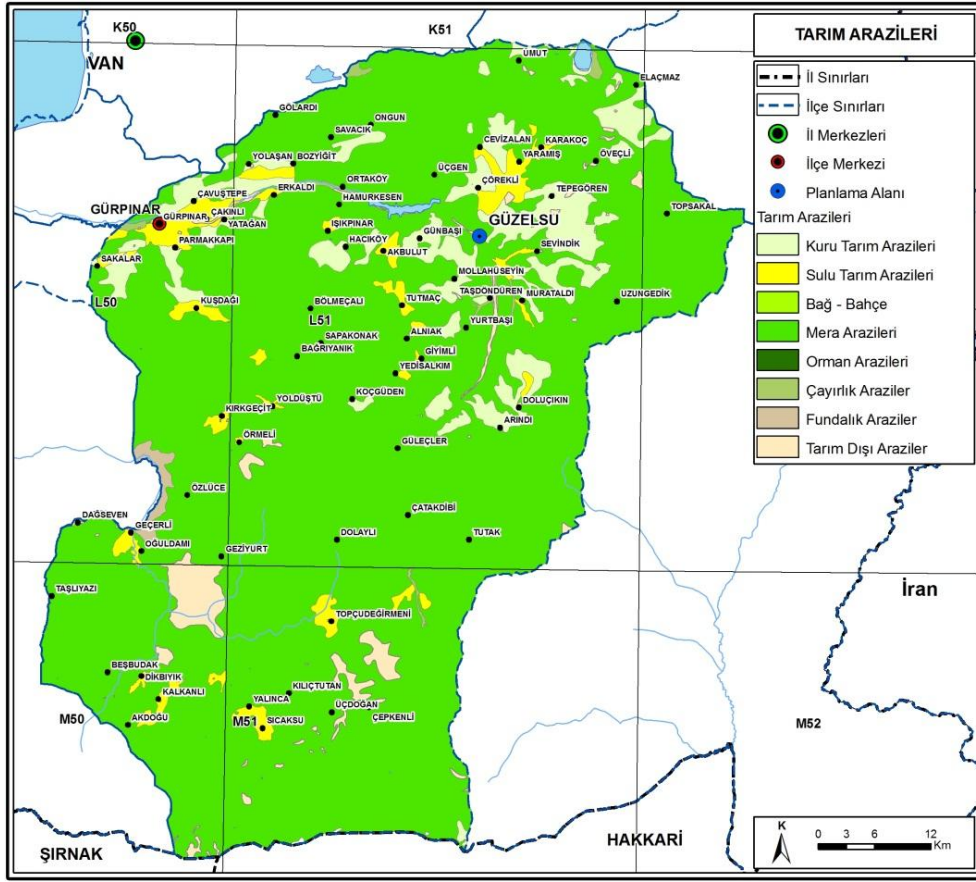
Şekil 15: Gürpınar İlçesi Büyük Toprak Grupları Dağılımı

Şekil 16: Gürpınar İlçesi Toprak Derinliği

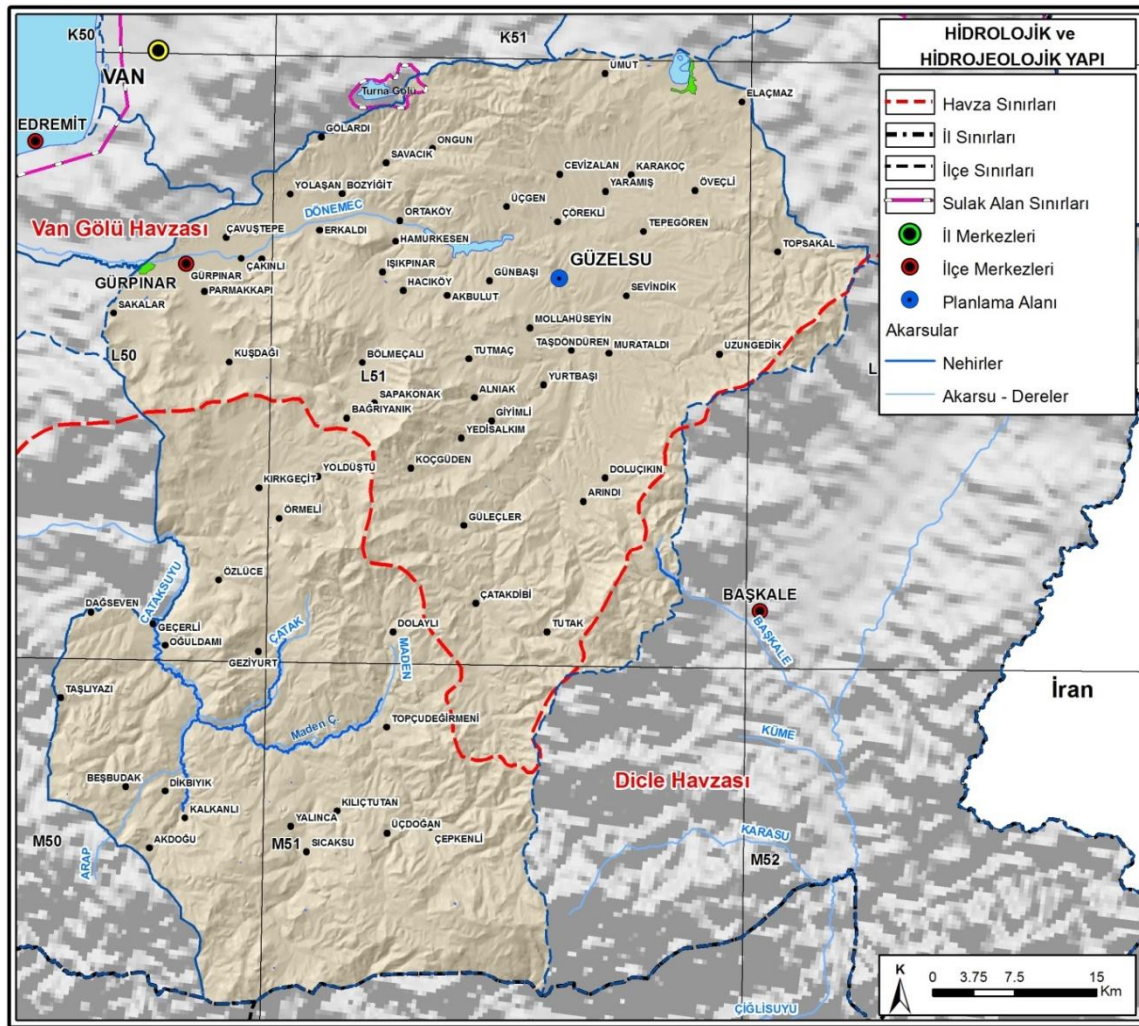
Şekil 17: Gürpınar İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıflarının Dağılımı

Şekil 18: Gürpınar İlçesi Tarım Arazilerinin Dağılımı

6.5. Su Kaynakları

Güzelsu Mahallesi için en önemli su kaynağı Güzelsu (Hoşap) Çayı'dır. İlin güneydoğusunda, Başkale civarındaki İspiriz dağlarıyla, Norduz yaylasından kaynaklanır. Doğu-batı uzanımlı olan bu çay, Zernek baraj sahasını geçerek, Havasor ovasına girer. Barajdan sonra Dönemeç Çayı adını alır. Gevaş İlçesi'nin kuzeyinden Van Gölü'ne ulaşır. Uzunluğu 130 km'dir (Al, Adıgüzel, & Bayat, 2011).

Şekil 19: Gürpınar İlçesi Hidrolojik Yapısı

6.6. Sosyal Altyapı

6.6.1. Nüfus Değişimi

Güzelsu Mahallesi için ulaşılabilen en eski tarihli nüfus sayımı 1965 yılında yapılan genel nüfus sayımıdır. 1965 yılı Türkiye nüfusu 31.391.421kişi iken, Van ilinin nüfusu 266.840 kişi, Gürpınar ilçesinin nüfusu 24.209 kişi, Güzelsu Mahallesi'nin nüfusu 643 kişidir.

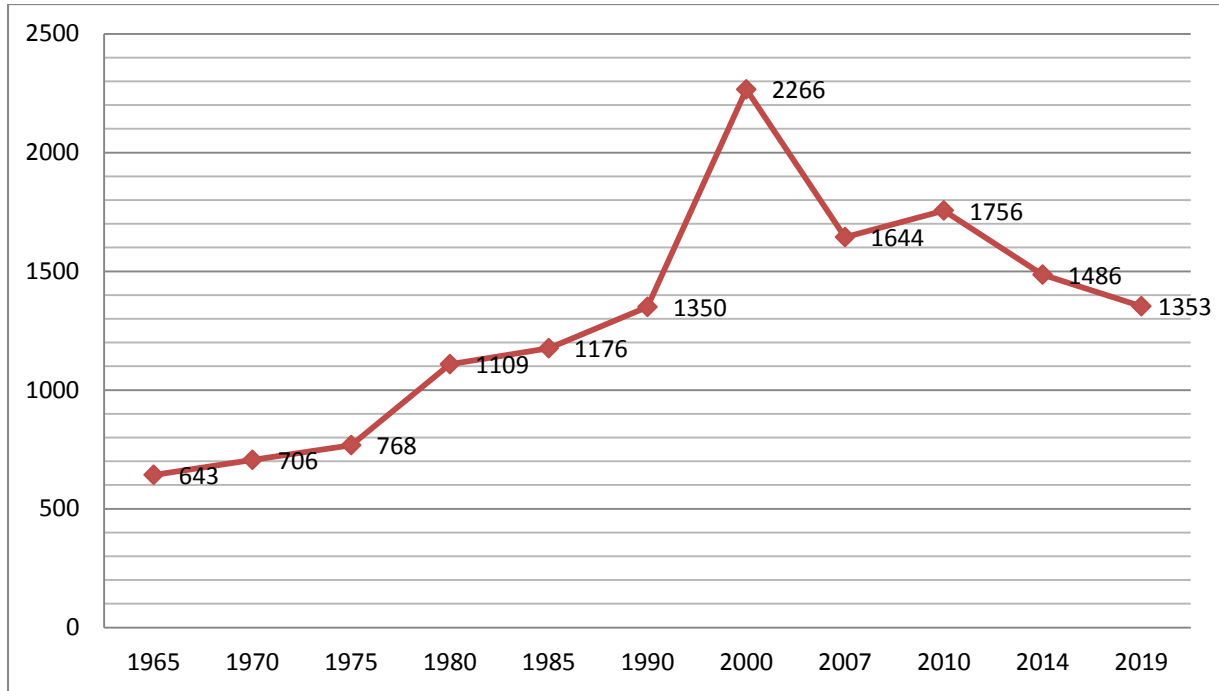
Güzelsu Mahallesi'nin 1965'ten itibaren 2019 yılına kadar olan nüfus değişimi Türkiye geneli, Van ili ve Gürpınar ilçesi ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10: Güzelsu, Gürpınar, Van ve Türkiye Geneli 1965-2019 Yılları Nüfus Değişimleri

Yıl	Güzelsu Mahallesi	Gürpınar İlçesi	Van İli	Türkiye Geneli
1965	643	24.209	266.840	31.391.421
1970	706	28.922	325.763	35.605.176
1975	768	32.187	386.314	40.347.719
1980	1.109	38.289	468.646	44.736.957
1985	1.176	42.356	547.856	50.664.458
1990	1.350	42.947	637.433	56.473.035
2000	2.266	37.226	877.524	67.803.927
2007	1.644	42.629	979.671	70.586.256
2010	1.756	41.167	1.035.418	73.722.988
2014	1.486	37.256	1.085.542	77.695.904
2019	1.353	34.393	1.136.757	83.154.997

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımları ve ADNKS sonuçları

Güzelsu Mahallesi'nin 1965 yılı nüfusu 643 kişi iken, 2000 yılı nüfusu 2266 kişidir. Nüfus artışı 2000 yılına kadar devam etmiş ancak 2007 yılında 1644 kişiye düşmüştür. 2010 yılında artışa devam etmiştir ve Güzelsu Mahallesi nüfusu 1756 kişiye ulaşmıştır. 2010-2019 yılları arası yine düşüş göstererek 1353 kişiye ulaşmıştır.

Grafik 3 Güzelsu Mahallesi Nüfus Değişimi

1970-1980 dönemi ülke genelinde güven ortamının bozulduğu yıllar olup yaşanan huzursuzluklar nedeniyle iç göç hız kazanmıştır. Sanayileşme ve büyük şehirlerde artan istihdam hacmi, iş sahasının yeterli olmadığı Güzelsu gibi illerin nüfus artış hızını olumsuz

yönde etkilemiştir. Bu dönemde Güzelsu yerleşim dışına göç vermiştir. Mahallede 1970’de 706 kişi olan nüfus, 1975’te ancak 768 kişiye yükselmiştir. 1980 yılında nüfus miktarında artış görülmüştür. Bu mutlak nüfusun sürekli büyümesi ile ilgili bir durumdur. Nitekim 1980’de Güzelsu nüfusu yine de 1.109 kişiye yükselmiştir. 1990 yılına gelindiğinde Güzelsu Mahallesi’nin nüfusu doğal nüfus artışının gerisinde kalmıştır. Bu dönemde terör olaylarının yoğun yaşanması dolayısıyla 1980-1990 arasında nüfus 1.109 kişiden 1.350 kişiye çıkabilmiştir. 2000 yılında 2.266 kişiye ulaşan mahalle nüfusu yine artan terör olayları nedeniyle 2007’de 1.644 kişiye düşmüştür, 2010 yılında artarak 1.756 kişiye ulaşan nüfus, 2019 yılında 1.353 kişiye gerilemiştir.

6.7. Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Bu başlık altında Güzelsu Mahallesi’nin nüfus yoğunluğu, hanehalkı büyüklüğü, yaş grubuna göre dağılım, bağımlı nüfus, aktif nüfus, okuryazarlık ve eğitim durumuna ilişkin veriler incelenmiş olup aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

6.7.1. Nüfus Yoğunluğu

Nüfus yoğunluğu, kilometrekareye düşen nüfustur. Türkiye’de kilometrekarede 96 kişi olan nüfus yoğunluğu Van ilinde 50 kişi, Gürpınar ilçesinde ise 9 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.7.2. Hanehalkı Büyüklüğü

Türkiye genelinin, Van ilinin ve Gürpınar ilçesinin ortalama hanehalkı büyüklüklerine ilişkin 1985-2019 yılları arasındaki verileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü Verileri

Yerleşim	1985	1990	2000	2019
Gürpınar İlçesi	5.5	5.4	5.2	4.2
Van İli	7.0	6.9	6.7	4.9
Türkiye	5.1	4.8	4.4	3.4

Kaynak: TÜİK 1985-2019 Genel Nüfus Sayımları

Tablo genel olarak incelendiğinde, 1985 yılından 2019 yılına kadar Türkiye’de, Van’da ve Gürpınar ilçesinde ortalama hanehalkı büyüklüğü düzenli olarak düşerken, Gürpınar ilçesinde düzenli bir artış görülmektedir. 1985 yılında ortalama hanehalkı büyüklüğü 5,5 olan Gürpınar ilçesinde, ortalama hanehalkı büyüklüğü 2000 yılında 5,2’ye düşmüştür.

Ortalama hane halkı büyüklüğünün çok yüksek rakamlarda seyrediyor olması, nüfusun

bağımlı yaş grubuna dâhil olan nüfusun yüksekliği ile ilişkilidir. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımına ilişkin bölümde daha detaylı ele alınan bu ilişkide özellikle 14 yaş altı bağımlı nüfusun yüksek olması, başka bir ifadeyle çocuk sayısının yüksek olması ile ilişkilidir.

Güzelsu Mahallesi, içinde bulunduğu bölgenin ve bağlı bulunduğu ilin-ilçenin demografik ve sosyoekonomik özelliklerine benzer bir yapıya sahiptir. Yukarıda ortaya konulan verilerden hareketle Mahalle’de ortalama hanehalkı büyüklüğünün 3,52 olan (TÜİK, 2015) olan Türkiye genelinin çok üstünde, 7 kişiden daha fazla olduğu söylenebilir.

Nüfusa ilişkin veriler değerlendirildiğinde Mahalle’de TÜİK 2016 verilerine göre 292 hane yaşamaktadır.

Tablo 12: Güzelsu Mahallesi Hanehalkı Sayısı

İl adı	İlçe adı	Mahalle adı	Hanehalkı sayısı	Nüfus
Van	Gürpınar	Güzelsu	292	1353

Kaynak: TÜİK, 2020

6.7.3. Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Güzelsu Mahallesi, Gürpınar İlçesi ve Van iline ilişkin 2000 yılı yaş grupları dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Güzelsu Mahallesi, Gürpınar İlçesi ve Van iline ilişkin yaş dağılımı tabloları incelendiğinde öncelikle her üç veri grubunda da yaş gruplarının yükseldikçe toplam içindeki oranlarının düşmesi dikkat çekmektedir. Bu veriler her üç ölçekte de genç yaş nüfusunun ağırlıklı olduğunu göstermektedir.

Tablo 13: Yaş Gruplarına Göre Dağılım

Yaş Grupları	Güzelsu Mahallesi				Gürpınar İlçesi				Van İli			
	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın	Toplam		Erkek	Kadın
	Kişi	%	Kişi	Kişi	Kişi	%	Kişi	Kişi	Kişi	%	Kişi	Kişi
0-9	702	31.0	400	302	13131	35.3	6733	6398	295375	33.7	153660	141715
10-19	786	34.7	524	262	9268	24.9	4611	4657	219749	25.0	111020	108729
20-29	355	15.7	196	159	6347	17.1	3813	2534	151758	17.3	7153	144605
30-39	181	8.0	115	66	3414	9.2	1709	1705	88482	10.1	44597	43885
40-49	113	5.0	65	48	2343	6.3	1173	1170	55103	6.3	26804	28299
50-59	67	3.0	32	35	1375	3.7	693	682	34149	3.9	16736	17413
60-69	42	1.9	25	17	938	2.5	476	462	21767	2.5	10734	11033
70-79	15	0.7	7	8	316	0.8	151	165	8801	1.0	4284	4517
80+	4	0.2	0	4	87	0.2	41	46	2112	0.2	909	1203

Kaynak: TÜİK 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı

Güzelsu Mahallesi nüfusuna bakıldığında bağımlı nüfusa dâhil olan 0-9 yaş arası %31, 10-19 yaş arası %34,7 oran ile en yüksek dilimleri oluşturdukları, bu grubu %15 ile 20-29 arası yaş grubunun takip ettiği görülmektedir. 30-39 yaş arası grup %8'lik dilimi oluşturmaktadır. Güzelsu Mahallesinde 60 yaş ve üstü nüfusun toplam nüfus içindeki payı %2,8 ile en az orandadır. 50-59 yaş arası nüfus %3, 40-49 yaş arası nüfus ise %5'tir.

6.7.3.1. Bağımlı Nüfus ve Aktif Nüfus

Aktif nüfus ve bağımlı nüfus oranları toplumsal yapı içindeki önemli göstergelerdir. DPT'nin tanımına göre "nüfus bağımlılık oranı, ekonomik açıdan aktif olmayan ve tüketici durumda bulunan yaş grubunun oranını göstermektedir" (DPT, 2004). Nüfus bağımlılık oranı 0-14 yaş grubu ile 65 yaş üstü grubun, aktif nüfus olarak adlandırılan 15-64 yaş arası gruba oranı olarak açıklanabilir. Bağımlı nüfus oranı yalnızca tüketici olan nüfusa işaret etmektedir. Aktif nüfus olarak adlandırılan 15-64 yaş arası grup ise hem üretici hem tüketicidir. Bu nedenle, bağımlı nüfus, aktif çalışan nüfusa bağımlı olan nüfusu ifade etmektedir.

Tablo 14: Yaş Bağımlılık Oranları

Yerleşim	Toplam nüfus	0-14 yaş bağımlı nüfus		65 yaş üzeri bağımlı nüfus		Toplam bağımlı nüfus	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türkiye	83.154.997	19.212.345	34.07	7.550.727	13.39	26.763.072	47.46
Van	1.136.757	387.529	55.06	45.430	6.45	432.959	61.51
Gürpınar	34.393	18.533	49.79	798	2.14	19.331	51.93
Güzelsu	1.353	890	54.81	62	1.41	952	56.22

Kaynak: TÜİK 2019 Yılı Genel Nüfus Sayımı

Türkiye genelinde 2019 yılında aktif çalışma çağındaki nüfus toplam nüfusun %52,54'ini oluşturmaktadır. Türkiye'nin toplam bağımlı yaş oranı %47,46'dır. Türkiye'nin 0-14 yaş grubundaki bağımlı nüfusu %34,07, 65 ve üstü yaş grubu bağımlı nüfusu %13,39 olarak bulunmuştur.

Güzelsu, Gürpınar ve Van iline ilişkin yaş nüfus verileri incelendiğinde özellikle 0-14 yaş bağımlı nüfus oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu dikkat çekmektedir. Tabloda yer alan verilerde Türkiye ortalaması %34,07 olan 0-14 yaş bağımlı nüfus oranı, Van'da %55,06, Gürpınar'da %49,8 ve Güzelsu Mahallesi'nde %54,8 olup ortalamanın çok üstündedir.

65 yaş üzeri yaş bağımlılık oranları değerlendirildiğinde 0-14 yaş bağımlı nüfus oranlarından daha farklı veriler göze çarpmaktadır. 65 yaş üstü bağımlı nüfus oranı %13.39 olan Türkiye geneline göre, Van (%6,45), Gürpınar (%2,14) ve Güzelsu (%1,4) 65 yaş üstü bağımlı oranının altındadır. 65 Yaş üzeri yaş bağımlı nüfus oranının Güzelsu'da Türkiye'ye göre düşük olması mahallenin genç nüfusa sahip olduğuna bir başka ifade ile genç nüfusun yüksekliğine işaret etmektedir.

Toplamda bağımlı nüfusun aktif nüfusa oranına bakıldığında, genel yaş bağımlılık oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Toplam Bağımlı Nüfus oranı Türkiye'de %47,46 iken, Van'da %61,52, Gürpınar'da %51,9, Güzelsu Mahallesi'nde ise %56,2'dir.

TÜİK 2015 verilerine göre Türkiye'de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %8,2; yaşlı bağımlı nüfus oranı %12,2 olarak hesaplanmıştır. Güzelsu nüfusunun bağımlı yaş oranları değerlendirildiğinde, 65 yaş üzeri bağımlı nüfusun oranının % 5 olduğu görülmektedir.

Güzelsu Mahallesi nüfus dağılımı verileri değerlendirildiğinde ilk dikkat çeken, 0-14 yaş genç nüfusun, toplam nüfus içindeki oranının yüksekliğidir. Güzelsu Mahallesi nüfusunun %37'sini 0-14 yaş arası oluşturmaktadır. Yaş bağımlılık oranları açısından değerlendirildiğinde, 0-14 yaş genç nüfus bağımlılık oranı %60 ile oldukça yüksek bir seviyede bulunmuştur. Bu veriler aynı zamanda bölgesel ve il-ilçe verileri ile de benzerlik göstermektedir.

Tablo 15: Güzelsu Mahallesi Yaş Grupları ve Yaş Bağımlılık Oranı

Yaş grupları	Nüfus (kişi)	Toplam içindeki %	Yaş bağımlılık oranı (%)
0-14 yaş arası	550	37	60
15-64 yaş arası	909	60	-
65 yaş ve üzeri	45	3	5
Toplam	1504	100	65 (toplam yaş bağımlılık oranı)

Kaynak: TÜİK 2015 verilerinden hareketle hazırlanmıştır

6.7.3.2. Nüfusun Okuryazarlık ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Güzelsu Mahallesi'nin okuryazarlık durumuna ilişkin genel verileri Van ve Gürpınar ile karşılaştırılarak verilmiştir.

Eğitime ilişkin tablolarda okuryazarlık ve eğitim durumuna ilişkin TÜİK verileri, kişi sayısı olarak verilmiştir. Verilerin değerlendirmesi yapılırken yüzdelik dilimler hesaplanmış ve değerlendirme de yüzdelik dilimler belirtilerek yapılmıştır.

Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus: Türkiye’de 6 yaş üstü okuma yazma bilmeyen nüfusun oranı %11,2’dir. Türkiye’de toplam kadın nüfusunun %19,4’ü, toplam erkek nüfusunun ise %6,1’i okuma yazma bilmemektedir.

Van ili, Gürpınar ilçesi ve Güzelsu Mahallesi’nin 6 yaş üzeri nüfusunun okuryazarlık durumuna göre dağılımı aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 16: 6 Yaş Üzeri Nüfusun Okuryazarlık Durumuna Göre Dağılımı

	Güzelsu			Gürpınar			Van		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	544	218	326	11242	3104	8138	222401	58130	164271
Okuma yazma bilen	1402	985	417	17959	12204	5755	473895	295753	178142
Bilinmeyen	0	0	0	0	0	0	74	20	54
Toplam	1946	1203	743	29201	15308	13893	696370	353903	342467

Kaynak: TÜİK

Van ilinde (6 yaş ve üzerindeki nüfus içinde), okuma yazmaya bilmeyen toplam 222.401 kişi, Gürpınar ilçesinde ise 11.242 kişi bulunmaktadır. Bu verilere göre Van ilinin %25,3’ü, Gürpınar ilçesinin %30,2’si okuryazar değildir. Okuryazar olmayan nüfusun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, Van ilinde okuryazar olmayan nüfusun %73,9’unu (164.271 kişi), Gürpınar ilçesinde %72,4’ünü (3104 kişi) kadınların oluşturduğu görülmektedir. Van ve Gürpınar okuryazarlık konusunda Türkiye ortalamasının altında yer almakta, özellikle kadınların erkeklere göre okuryazar olma oranı oldukça düşük oranda kalmıştır. Van’ın toplam kadın nüfusunun %18,7’si, toplam erkek nüfusunun %6,6’sı okuma yazma bilmemektedir. Gürpınar’ın ise toplam kadın nüfusunun %21,9’u, toplam erkek nüfusunun %8,3’ü okuma yazma bilmemektedir.

Güzelsu Mahallesi’nin okuryazarlık durumuna ilişkin veriler incelendiğinde, nüfusun %24’ünün (544 kişi) okuryazar olmadığı görülmektedir. Güzelsu Mahallesi’nin okuma yazma bilmeyen nüfusunun oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Güzelsu Mahallesi’nde okuryazar olmayan nüfusun %59,9’unu kadınlar oluşturmaktadır (326 kişi). Van ili, Gürpınar ilçesi ve Güzelsu Mahallesi 6 yaş üstü okuryazarlık durumuna ilişkin verileri

değerlendirildiğinde özellikle okuryazar olmayan kadın nüfusun oranı Türkiye ortalamasının üstünde ve oldukça yüksek düzeydedir.

Eğitim durumuna göre nüfusun dağılımı: Eğitim durumuna göre nüfusun değerlendirilmesi, 15 yaş ve üzerindeki nüfusun en son mezun olduğu okula göre yapılmıştır.

Tablo 17: 15 Yaş ve Üzeri Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Nüfusun Dağılımı

	Güzelsu			Gürpınar			Van		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	544	218	326	11242	3104	8138	222401	58130	164271
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	741	503	238	8296	4972	3324	197614	112814	84800
İlkokul mezunu	443	295	148	6550	4529	2021	163415	97069	66346
İlköğretim mezunu	26	22	4	376	213	163	13777	9077	4700
Ortaokul veya dengi okul mezunu	65	58	7	853	788	65	29454	23239	6215
Lise veya dengi okul mezunu	95	85	10	1520	1386	134	53899	41724	12175
Yüksek Öğretim	32	22	10	362	316	46	15628	11818	3810
Bilinmeyen	0	0	0	2	0	2	108	12	96
Toplam	1946	1203	743	29201	15308	13893	696296	353883	342413

Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen nüfus oranı Van ili, Gürpınar Mahallesi ve Güzelsu Mahallesi'nin ikinci ağırlıklı dilimini oluşturmaktadır. Van ilinin nüfusunun %22,5'i, Gürpınar ilçesi nüfusunun %22,3'ü ve Güzelsu Mahallesi nüfusunun %32,7'si okuma yazma bilmektedir ancak bir okul bitirmemiştir.

Van ili nüfusunun %18,6'sı; Gürpınar ilçe nüfusunun %18,6'sı ve Güzelsu Mahallesi'nin nüfusunun %19,5'i (443) ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu olan nüfus aynı zamanda 30 yaş üstü 8 yıllık zorunlu eğitim öncesinde ilkokulu bitirmiş olan nüfusa işaret etmektedir. 30 yaş altı ilköğretim mezunu nüfusun oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Bu oran, önceki başlıklarda nüfusun yaş gruplarına göre dağılımının incelenmesinde de dile getirilen, bölgedeki ve ildeki genç nüfusun yüksekliğine dikkat çekmektedir. Van ilinin %1,6'sı (13777 kişi); Gürpınar ilçesi'nin %1'i (376 kişi) ve Güzelsu Mahallesi'nin %1,1'i (26 kişi) ilköğretim mezunudur.

Lise mezunlarının oranı Van ili, Gürpınar İlçesi ve Güzelsu Mahallesi'nin dördüncü ağırlıklı dilimini oluşturmaktadır. Van ilinin %6,1'i (53.899 kişi), Gürpınar ilçesinin %4,1'i (1520 kişi) ve Güzelsu Mahallesi'nin %4,2'si (95 kişi) lise mezunudur.

Üniversite mezunu olan nüfus Van İli'nin %1,8'ini (15.682 kişi), Gürpınar İlçesi'nin %1'ini (362 kişi) Güzelsu Mahallesi'nin nüfusunun %1,4'ünü oluşturmaktadır.

Eğitim düzeyinin cinsiyete göre farklılaşması değerlendirildiğinde her eğitim düzeyinde erkeklerin kadınlardan daha avantajlı olduğu görülmektedir. Hem bölge hem de il genelinde, ortaokul mezunu, lise mezunu ve üniversite mezunu olan erkeklerin oranı her eğitim düzeyinde kadınlardan daha fazladır. Bu veriler değerlendirildiğinde, okuma yazma bilmeyen nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan kadınların bölgedeki dezavantajlı nüfusu oluşturduğu ve eğitim görme konusunda erkek nüfusla eşit olanaklara sahip olmadıkları söylenebilir.

Tablo 1.15'te, 6 Yaş üzerindeki mahalle nüfusunun eğitim durumuna göre dağılımı gösterilmektedir. Veriler değerlendirildiğinde, nüfusun %82'lik orandaki büyük çoğunluğu ilköğretim veya daha altında eğitim düzeyine sahiptir. Ortaöğretim-lise düzeyinde eğitime sahip olanların oranı %14 yüksekokul veya fakülte mezunu olanların oranı %4'dür.

Tablo 18: Güzelsu Mahallesi 6 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim düzeyi	Sayı	%
Okur Yazar Değil	83	7
Okur Yazar Fakat Bir Okul Bitirmedi	364	29
İlkokul Mezunu	391	31
İlköğretim Mezunu	189	15
Ortaokul veya Dengi Mezunu	97	8
Lise veya Dengi Mezunu	79	6
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	62	4
Yüksek Lisans Mezunu	-	
Doktora Mezunu	-	
Toplam	1265	100

Kaynak: TÜİK, 2016 verileri

7. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM

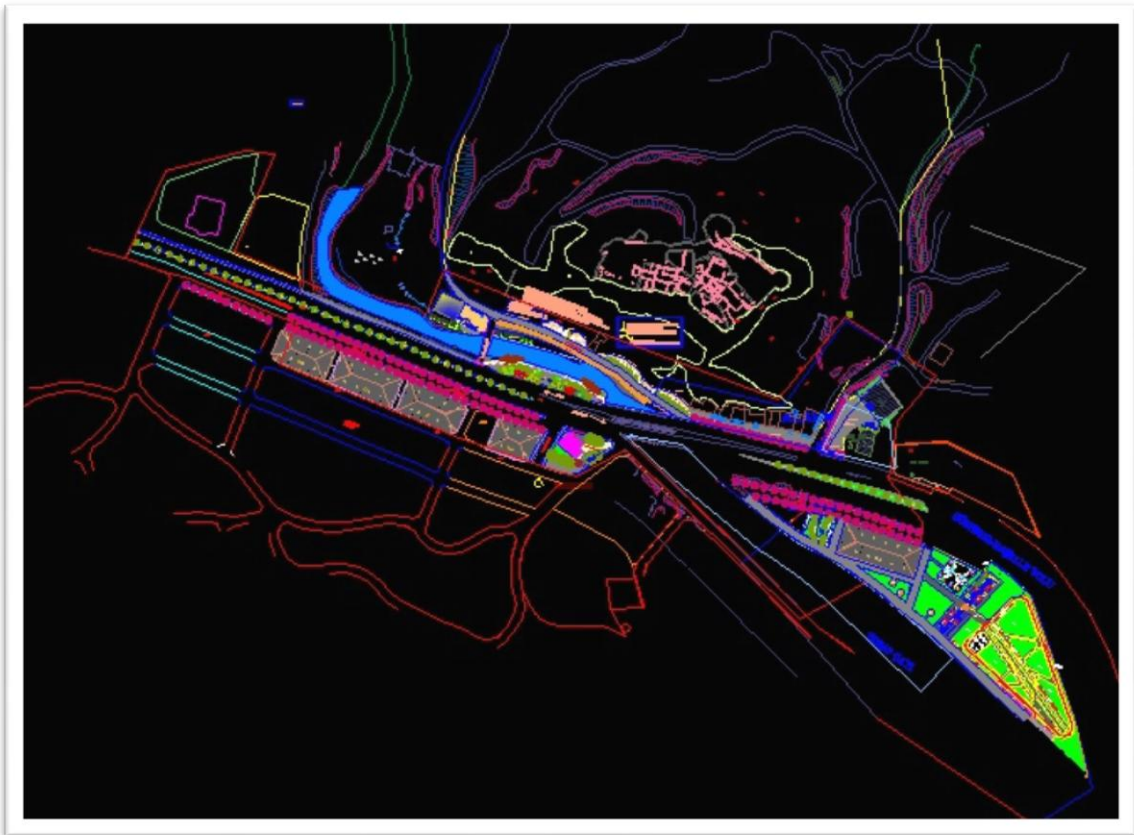
7.1. Kapasite Analizi

TÜİK verileri dikkate alındığında heryıl Güzelsu güzergahından sınır kapılarını kullanarak geçen kişi sayısı ortalama 120.000 kişidir. Ayrıca Başkale, Yüksekova, Çukurca, Şemdinli ve Hakkari güzergahına giden kişiler yine bu güzergahı kullanmaktadır. Gürpınar ve Başkale arasında sadece 1 dinlenme tesisi mevcuttur. Güzelsu bölgesinin alternatif günübirlik tesis, kafe ve restoran gibi imkanları sunması halinde 1. durak noktası olacağı kaçınılmaz olacaktır.

7.2. Teknik Tasarım

Yatırım Alanı tasarım ve projeleri hazırlanırken bölgenin tarihi ve kültürel yapısı dikkate alınarak çalışma yapılmıştır. Proje alanı kapsamı aşağıda sıralanan başlıklar olarak belirlenmiştir.

- ☐ Karşılama Merkezi & Kafeteya,
- ☐ Hediyelik Eşya Satış Büfeleri,
- ☐ Sosyal alan,
- ☐ İşletmeler,
- ☐ Çevre Düzenlemesi ve Peyzaj,

Fotoğraf 9: Yatırım Alanı Vaziyet

Fotoğraf 10: Yatırım Alanı Kuş Bakışı 3B Görünüm

Fotoğraf 11: Cadde Dükkanlar 3B Görünüm

Fotoğraf 12: Kale Altı Dükkanlar 3B Görünüm

Fotoğraf 13: Kale Altı Yürüş Yolu ve Büfeler 3 B Görünüm

Fotoğraf 14: Karşılama Merkezi 3B Görünüm

Fotoğraf 15: Yatırım Alanı Çevre Düzenlemesi ve Güzelsu Dere Düzenleme 3B Görünüm

7.3. Yatırım Maliyetleri

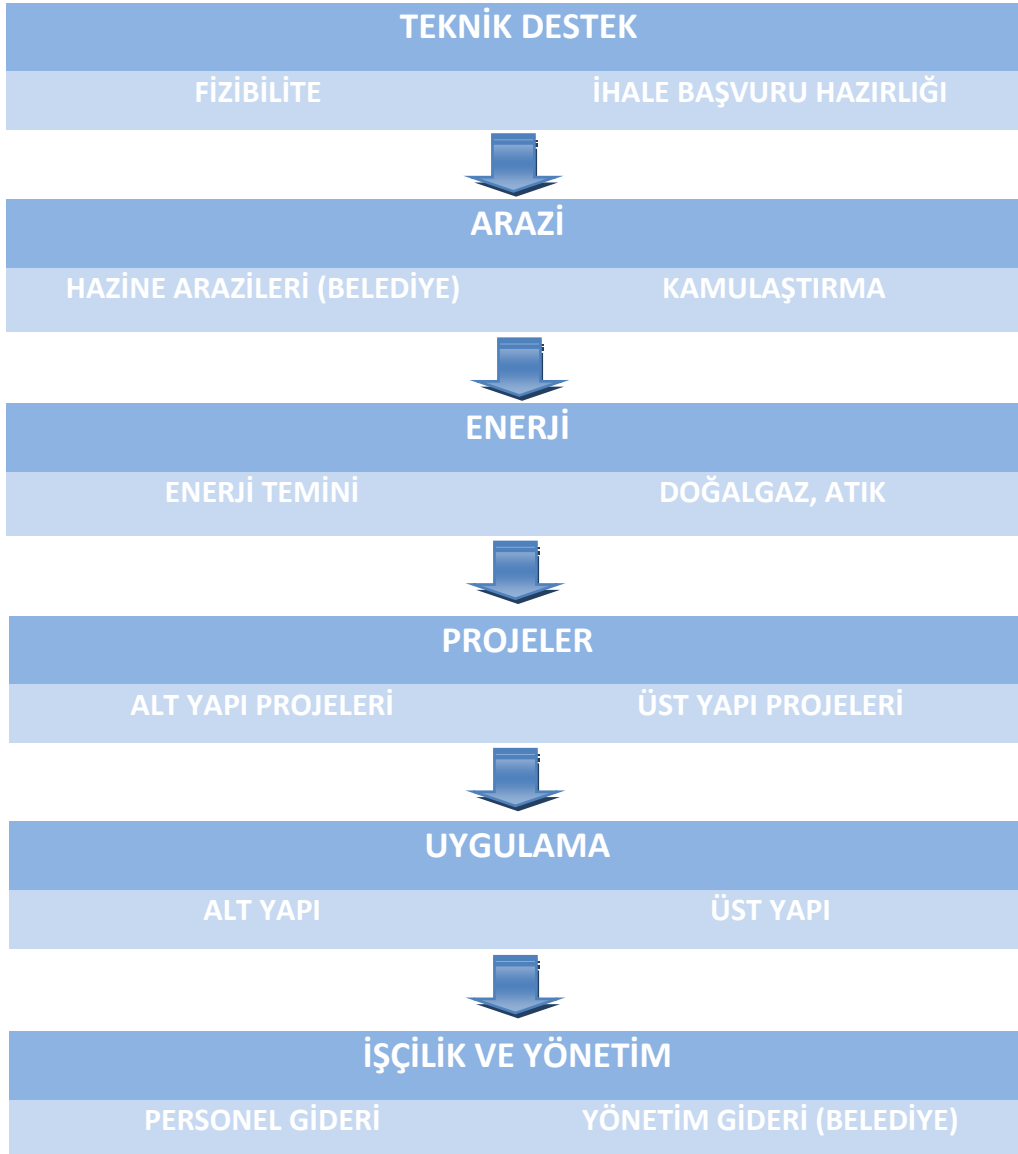
Detayları 12. bölümde verilmekle birlikte yatırımın maliyeti 24.500.000,00 TL olarak öngörülmektedir.

8. PROJE GİRDİLERİ

8.1. Girdi İhtiyacı

Proje tasarımı, alt yapı uygulama ve işletme dönemine kadar birçok girdi bulunmaktadır.

Proje girdilerini projenin tamamlanma öncesi ve kuruluş sonrası işletme girdileri olarak ikiye ayırabiliriz.

8.2. Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini

Girdi fiyatları ve harcamalara ilişkin bilgiler toplam yatırım tutarı bölümünde belirtilmiştir.

Proje kalkınma ve sosyal etki projesi olduğundan girdiler işletme dönemini yansıtmamakta olup yatırım maliyetlerini içermektedir. Yatırımın tamamlanması ile birlikte girdi ihtiyacı insan kaynağı ve tanıtımı kapsayacaktır.

9. ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

9.1. Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi

Proje uygulayıcı kurum Gürpınar Belediyesidir. Hayata geçirilecek olan “Ayağa Kalk Güzelsu(Hoşap) Altında Tarih Yatıyor” projesi Hoşap Kalesi çevresinde bulunan yapıların düzenlenmesi, onarımı ve inşaatı ile birlikte, karşılama merkezinin oluşturulması ve çevre düzenlemelerini içermektedir. Gürpınar belediyesi bünyesinde bulundurduğu ekip ile gerekli ihale süreçlerinin başlaması ve tamamlanması ile birlikte kontrolörlük hizmetlerini yapabilecek insan kaynağına sahiptir.

Projenin sahibi konumunda olan kurumun ortağı bulunmamaktadır. Ancak paydaş bölümünde belirtilen paydaşlar ile birlikte hareket ederek projeyi hayata geçirecektir. Gürpınar Belediyesinin bir sonraki bölümde belirtilen organizasyon şeması yapılan tüm iş ve işlemlerde geçerli olup bu projede de Başkan ve Belediye Meclisi ortak istişareler ile projeyi hayata geçireceklerdir.

9.2. Organizasyon ve Yönetim Giderleri

Gürpınar Belediyesinin var olan organizasyon yapısının çatısı altında hayata geçirilmesi planlanan bir proje olduğundan herhangi ekstra yönetim ve işletme giderleri oluşmayacaktır.

9.3. İnsan gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler

Projenin ana amaçlarından olan tarihi canlandırma ve turizme katma değer yaratma hizmet kalitesinin oluşturulması ve yeni hizmet alanlarının oluşturulması ile mümkün olacaktır. Bu kapsamda proje bünyesinde açılacak yeni “Turist Karşılama Merkezi” kalifiye insan kaynağı ihtiyacı doğuracaktır. Gürpınar Belediyesi bünyesinde bulunan Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bu merkezden sorumlu birimdir. Turistlerin bilgi alabileceği, yazılı ve görsel belgelerin temin edilebileceği, bölge hakkında bilgi alınabilecek karşılama merkezinde bulunan personel en az bir yabancı dil bilen personel olacaktır. Enformasyon memuru pozisyonu olarak istihdam edilecek personel belediyenin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’ne bağlı olarak çalışacaktır. Bölgenin tanıtımı ve markalaşması için gerekli olan ayrıca sürdürülebilirliğini sağlamak üzere “Tanıtım ve Marka Uzmanı” istihdam edilecektir. İlgili personeller projenin tamamen hayata geçmesinin akabinde Gürpınar Belediyesi İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü tarafından ilana çıkılacak, görev ve sorumluluklar belirlenip istihdam gerçekleştirilecektir.

10.PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

10.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş ve Kapasite

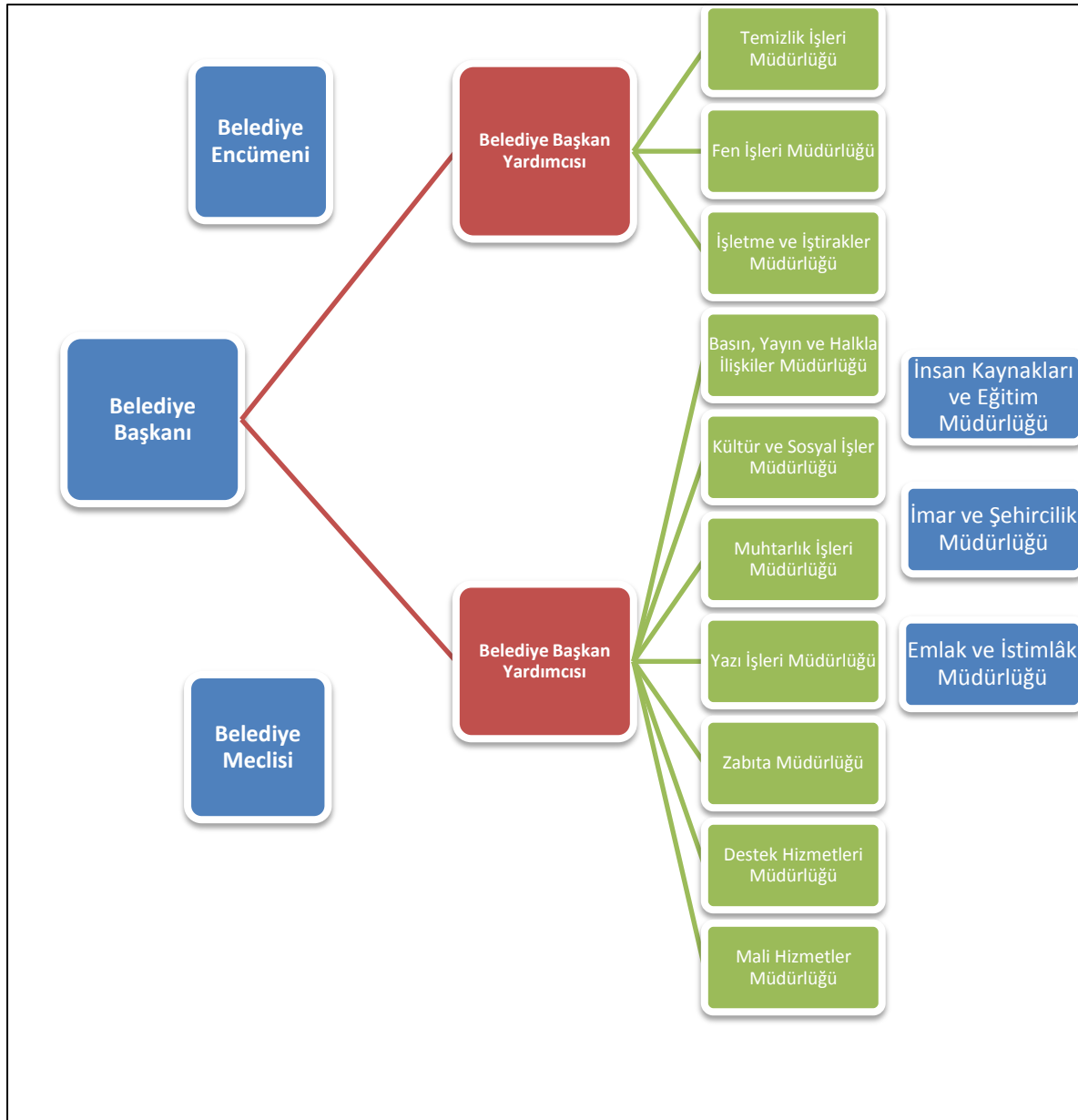
Gürpınar Belediyesi

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelerin görev, yetki ve imtiyazları belirlenmiştir. Buna göre ilçe belediyesi statüsüne sahip olan Gürpınar Belediyesinin yönetim planına esas teşkil eden görev, yetki ve imtiyazları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 19: Faaliyet Alanı - Ürün/Hizmet Listesi

Faaliyet Alanı	Ürün/Hizmetler
1. Çevre Yönetimi	1.1. Katı atık toplama 1.2. Gürültü kirliliği yönetimi 1.3. Arıtma hizmetleri 1.4. Çevre koruma 1.5. İşyerlerinin denetimi
2. Mekânsal Gelişim ve İmar Yönetimi	2.1. Şehir planlama 2.2. Kentsel tasarım, kent estetiği ve kamusal alan uygulamaları 2.3. İnşaat ve kaçak yapılaşmanın kontrolü 2.4. Altyapı koordinasyonu 2.5. Mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı 2.6. Kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokunun korunması 2.7. Tarihsel mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesi 2.8. Afet yönetimi
3. Ulaştırma Yönetimi	3.1. Ulaşım planlaması sürecine katılım 3.2. Toplu taşıma ağları 3.3. Yaya ve bisiklet yol ağları 3.4. Araç yol ağları 3.5. Araç park alanları
4. Sosyal ve Kültürel Yaşam	4.1. Spor, dinlenme ve eğlence yerleri ve parklar 4.2. Dezavantajlı kesimler için sosyal ve kültürel hizmetler 4.3. Mesleki eğitim ve beceri kursları 4.4. Defin hizmetleri

Gürpınar Belediyesi organizasyon yapısı bakımından iş ve işleyişlerin uygulanması temel amacı ile organizasyon şeması mevcut ve görev tanımları belirlenmiştir. Projenin fonlanması ve hayata geçmesi aşamasında belediyenin ilgili birimleri karar alma mekanizması doğrultusunda faaliyetleri yürütecektir. Gürpınar Belediyesine ait organizasyon şeması aşağıda şema ile gösterilmiştir.

10.2. Organizasyon, Yönetim ve İnsan Kaynakları

Proje yönetimi Gürpınar Belediyesi işletmesinde ve yönetiminde olacaktır. Gürpınar Belediyesi Yerel Yönetim olarak güçlü bir yönetim yapısına sahiptir. İnsan kaynakları işe alım prosedürleri bakımından şeffaf bir organizasyon yapısına sahip olan Belediye; proje bünyesinde yapacağı istihdamı yine şeffaflık ilkesinde projenin hayata geçmesiyle birlikte yürütecektir. Ön görülen personel ihtiyacı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 20: İnsan Kaynakları İhtiyacı

Personel Ünvanı	Sayı	Ortalama Brüt Ücret
Karşılama Memuru	2	4.000,00 TL
Tanıtım ve Marka Uzmanı	1	5.500,00 TL

10.3. Proje Uygulama Programı

Yatırım projesi Gürpınar Belediye Başkanlığı tarafından yapım işleri yaptırılması hizmet alımı yoluyla yürütülecektir.

Tablo 21: Proje Termin Planı

1. YIL													
FAALİYETLER	1.Yarıyıl						2.Yarıyıl						Uygulama Birimi
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
0. Proje Koordinaysonu													
0.1 Proje Ekibinin Görev Alması ve İzleme Değerlendirme Faaliyetleri													Başvuru Sahibi
0.2 Kontrolörlük Tanımlanması													Başvuru Sahibi
1. Altyapının Hazırlanması													
1.1 Üst Yapı													
1.1.1 Yıkım Faaliyetleri													Yüklenici Firma
1.1.2 Çevre Düzenlemesi													Yüklenici Firma
1.2 Alt Yapı Projelerinin Uygulanması													
1.2.1 İçme Suyu Şebeke İnşaatı													Yüklenici Firma
1.2.2 Kanalizasyon Şebeke İnşaatı													Yüklenici Firma
1.2.3 Yağmur Suyu Şebeke İnşaatı													Yüklenici Firma
2. Yapı Ruhsatı işlemlerinin başlatılması													Gürpınar Belediyesi
3. Yapım İşlerinin Yapılması													Yüklenici Firma
4. Makine Ekipmanların Alınması													Gürpınar Belediyesi
5. Yasal İzinlerin Alınması													Gürpınar Belediyesi
6. Görünürlük ve Faaliyete Başlama													Gürpınar Belediyesi

11. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ

11.1. Hizmetin Fiyatlandırılması

Yatırım sonucu ortaya çıkacak hizmet yapılan işletmelerden elde edilen kira gelirleri ve binaların satışından elde edilen gelirlerdir.

Dükkan Satışı: Yatırım maliyeti sonucunda 1 m2 birim maliyet belirlendikten sonra dükkan satış bedeli belirlenebilir. Dükkan satış bedeli Gürpınar Belediyesinin Meclis kararı ile belirleyeceği fiyat üzerinden satış yapılır.

Kira Geliri: Yatırım alanı içinde yapılacak ticari birimlere ait iş yerleri Gürpınar Belediyesi Meclisi tarafından alınacak kararla 1 m2 birim maliyet belirlenerek kiraya verilecektir. 1 m2 birim fiyatı 50 TL/m2 olan bir iş yerinin aylık kirası 2.500,00 TL olacaktır.

11.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi

Güzelsu(Hoşap) projesine ait gelir gider hesaplamaları yapılmıştır. Yapılan hesaplamalar işletme dönemine ait gelir giderleri ifade etmektedir. Yatırıma ilişkin giderler bu bölümde işletme giderlerine eklenmemiştir.

Yatırım alanı için inşaat ve alt yapı giderleri ile dükkanların satışından doğan gelir, kira gelirleri ile insan kaynağı giderleri, haberleşme giderleri, genel yönetim giderleri, elektrik ısınma, su doğalgaz, taşıma giderleri gibi giderler ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Tablo 22: İşletme Gider ve Gelir Tahmini

İŞLETME GİDERLERİ		
Hesap Adı	Aylık Toplam	Yıllık Toplam
Personel Ücretleri (3 Personel)	13.500,00 TL	162.000,00 TL
Haberleşme ve Bilişim Giderleri	200,00 TL	2.400,00 TL
Genel Yönetim Giderleri	1.000,00 TL	12.000,00 TL
Elektrik, Isınma, Su, Gaz	1.500,00 TL	18.000,00 TL
Toplam Giderler	16.200,00 TL	194.400,00 TL
İŞLETME GELİRLERİ		
Hesap Adı	Aylık Toplam	Yıllık Toplam
Dükkan Kira Geliri	50.000,00 TL	600.000,00 TL
Dükkan Satış Geliri (ilk yıl %50)	-	7.500.000,00 TL
Toplam Gelirler	50.000,00 TL	8.100.000,00 TL

12. TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI

12.1. Toplam Yatırım Tutarı

12.1.1. Arazi Bedeli

: 0,00 TL

Proje üç bölümden oluşmaktadır. Güzelsu(Hoşap) Mahallesi'nde bulunan yeni iş yerleri yapılacak alan Gürpınar Belediyesine aittir. Belediye ilgili yeri meclis kararı ile kullanabilecek ve yeni yapılacak iş yerlerinin bir kısmını bu arazi üzerine yapacaktır. Projenin 2. ve 3. bileşenlerinde bulunan yapılacak işyerleri mevcutta bulunan yapıların yerinde yapılacağından bu bölümde de kamulaştırma maliyeti doğmamaktadır. Projeye konu olan yapılar içerisindeki işyerleri: iki katlı olarak planlanmıştır. Ayrıca projede büyük önem arz eden bölgeyi ziyaret eden turistlerin bilgi alabileceği, dinleneceği, sosyal mekanları bünyesinde bulundurabilecek yapı olarak ise "Karşılama Merkezi" planlanmıştır. Çevre düzenlemesi içerisinde ayrıca dere ıslahı ve düzenlemesi yapılacaktır. Ziyaretçilerin hatıra olarak satın alabilecekleri hediyelik eşya satan iş yerleri de tasarlanmıştır.

12.1.2. Sabit Sermaye Yatırımı

12.1.2.1. Etüt-Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri

Alt Yapı Projeleri : 10.000,00 TL

Bina Projeleri : 20.000,00 TL

Mimari Proje : 0,00 TL

Statik Proje : 0,00 TL

Elektrik projesi : 0,00 TL

Mekanik Projesi : 0,00 TL

Zemin Etüdü : 20.000,00 TL

TOPLAM PROJE GİDERLERİ : 30.000,00 TL

Etüt-Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının desteklediği fizibilite raporunun bir parçası olarak hazırlandığından proje uygulama aşamasında her hangi bir gider olarak ortaya çıkmayacaktır. Kontrollük işlerine ilişkin olarak Gürpınar Belediyesinin hali hazırda insan kaynağı kapasitesi mevcuttur.

12.1.2.2. İnşaat ve Çevre Düzenlemesi Giderleri

Mimarlar proje kapsamında Çevre Şehircilik Bakanlığı bayındırlık poz numaralarına göre; projenin, inşaat imalatları, kazan dairesi, sığınak, depo, içmesuyu, kanalizasyon ve yağmursuyu şebekelerinin, İcmal Keşif Özetlerine hazırlamışlardır.

Bu giderlere Elektrik, Mekanik ve Çevre düzenlemesi giderleri de eklenerek fiyatlar belirlenmiştir.

İnşaat Giderleri	: 19.150.000,00 TL
Mekanik Tesisat Giderleri	: 1.000.000,00 TL
Elektrik Tesisat Giderleri	: 1.350.000,00 TL
Çevre Düzenlemesi Giderleri	: 3.000.000,00 TL

TOPLAM PROJE GİDERLERİ	: 24.500.000,00 TL
-------------------------------	---------------------------

12.1.3. Yatırım Dönemi Faizleri

Yatırımın finansmanı için her hangi bir kredi kullanımı planlanmamakta olup, öz kaynaklar ve kamu desteklerinden karşılanması planlanmaktadır. Bu sebeple yatırım dönemi faiz gideri oluşması öngörülmektedir. Ancak kredi kullanmak söz konusu olduğu takdirde; Van ili kalkınmada öncelikli iller kapsamındadır. 6. Bölge teşviklerinden faydalanmaktadır.

12.1.4. İşletme Sermayesi

Yatırımın işletme dönemi maliyetleri genel giderler ve personel giderlerinden oluşmaktadır. Bu giderler Gürpınar Belediyesi bütçesinden her yıl işletmeler ve iştirakler olarak ayrılacak ve belediye gereken ek yatırımlar olması durumunda bu maliyetlere de katlanacaktır.

12.2. Yatırımın Yıllara Dağılımı

“Güzelsu (Hoşap) Ayağa Kalk Altında Tarih Yatıyor” proje yatırımı 3 bölümden oluşmaktadır. Tüm yatırıma aynı anda başlanıla bilineceği gibi; art arda da yatırım gerçekleştirilebilir. Yatırıma gerekli kaynak ayrılması durumunda ve gereken alt yapı hazırlanması durumunda başlama ve bitiş süresi aynı takvim yılında gerçekleşecektir. Başka bir deyişle yatırım ilk yıl tamamlanacaktır.

13. PROJE ANALİZİ

13.1. FİNANSAL ANALİZ

13.1.1. Finansal Tablolar ve Likidite Analizi

Güzelsu(Hoşap) Ayağa Kalk Altında Tarih Yatıyor Projesi'ne ait gelir gider durumunu gösteren finansal tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 23: Güzelsu(Hoşap) Projesi Yatırım Giderleri

SAYI	GİDER ADI	MALİYET (TL)
1	Etüt-Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri	30.000,00 ₺
2	İnşaat ve Çevre Düzenlemesi Giderleri	24.500.000,00 ₺
Genel Toplam		24.530.000,00 ₺

Tablo 24: Güzelsu(Hoşap) Projesi 1 Yıllık İşletme Giderleri

SAYI	GİDER ADI	MALİYET (TL)
1	Personel Ücretleri (3 Personel)	162.000,00 ₺
2	Haberleşme ve Bilişim Giderleri	2.400,00 ₺
3	Genel Yönetim Giderleri	12.000,00 ₺
4	Elektrik, Isınma, Su, Gaz	18.000,00 ₺
Genel Toplam		194.400,00 ₺

Tablo 25: Güzelsu(Hoşap) Projesi Yatırım Geliri

SAYI	GELİR ADI	MALİYET (TL)
1	Dükkan Satış Geliri	15.000.000,00 ₺
Genel Toplam		15.000.000,00 ₺

Tablo 26: Güzelsu (Hoşap) Projesi Yatırım Gelir ve Giderlerinin Karşılaştırması

Yıl	Gelirler Toplamı	İskonto Edilmiş Toplam Gelir	Giderler Toplamı	İskonto Edilmiş Toplam Gider (%3)	Nakit Akımı	Birikimli Toplam Net Nakit Akımı	İskonto Edilmiş Net Nakit Akımı (%3)	Birikimli Toplam İskonto Eidilmiş Net Nakit Akımı
0			24.500.000,00 ₺	24.500.000,00 ₺	-24.500.000,00 ₺	-19.500.000,00 ₺	-24.500.000,00 ₺	-19.500.000,00 ₺
1	15.600.000,00 ₺	15.145.631,07 ₺	194.400,00 ₺	188.737,86 ₺	15.405.600,00 ₺	-4.094.400,00 ₺	14.956.893,20 ₺	-4.543.106,80 ₺
2	660.000,00 ₺	640.776,70 ₺	213.840,00 ₺	207.611,65 ₺	446.160,00 ₺	-3.648.240,00 ₺	433.165,05 ₺	-4.109.941,75 ₺
3	726.000,00 ₺	704.854,37 ₺	235.224,00 ₺	228.372,82 ₺	490.776,00 ₺	-3.157.464,00 ₺	476.481,55 ₺	-3.633.460,19 ₺
4	798.600,00 ₺	775.339,81 ₺	258.746,40 ₺	251.210,10 ₺	539.853,60 ₺	-2.617.610,40 ₺	524.129,71 ₺	-3.109.330,49 ₺
5	878.460,00 ₺	852.873,79 ₺	284.621,04 ₺	276.331,11 ₺	593.838,96 ₺	-2.023.771,44 ₺	576.542,68 ₺	-2.532.787,81 ₺
6	966.306,00 ₺	938.161,17 ₺	313.083,14 ₺	303.964,22 ₺	653.222,86 ₺	-1.370.548,58 ₺	634.196,95 ₺	-1.898.590,86 ₺
7	1.062.936,60 ₺	1.031.977,28 ₺	344.391,46 ₺	334.360,64 ₺	718.545,14 ₺	-652.003,44 ₺	697.616,64 ₺	-1.200.974,22 ₺
8	1.169.230,26 ₺	1.135.175,01 ₺	378.830,60 ₺	367.796,70 ₺	790.399,66 ₺	138.396,21 ₺	767.378,31 ₺	-433.595,91 ₺
9	1.286.153,29 ₺	1.248.692,51 ₺	416.713,66 ₺	404.576,37 ₺	869.439,62 ₺	1.007.835,83 ₺	844.116,14 ₺	410.520,23 ₺
10	1.414.768,61 ₺	1.373.561,76 ₺	458.385,03 ₺	445.034,01 ₺	956.383,58 ₺	1.964.219,42 ₺	928.527,75 ₺	1.339.047,98 ₺

NPV= Net Bugünkü Değer**IRR=** İç Verimlilik Oranı**PI=** Karlılık Endeksi

NPV=	1.339.047,98 ₺
IRR=	11,169 %
PI=	1,09

13.1.2. Finansal Fayda-Maliyet Analizi

Fayda Maliyet Oranı; Fayda maliyet oranı olarak da ifade edilen karlılık endeksi yöntemi, İndirgenmiş nakit girişleri toplamının (fayda) indirgenmiş nakit çıkışları toplamına (masraf) oranıdır. Karlılık endeksi “1”den büyük ise proje olumlu kabul edilir.

Fayda/Maliyet Oranı (Karlılık Endeksi / NDB Oranı)

Bu yöntemle göre F/M Oranı, indirgenmiş net nakit akımları (Net Fayda= Nakit Girişi – Nakit Çıkışı) toplamının indirgenmiş yatırım toplamına bölünmesi ile hesaplanır.

PI = Nakit Girişlerinin Bugünkü Değerleri Toplamı / Nakit Çıkışlarının Bugünkü Değerleri Toplamı

PI = 16.744.647,98 TL / 15.405.600,00 TL

PI = 1,09

Karlılık endeksi olarak da isimlendirilen bu oranın 1,09 olarak çıkması, projenin karlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Net Bugünkü Değer(NPV)

Belli bir iskonto oranına göre indirgenmiş nakit giriş ve çıkışları arasındaki fark (eğer pozitif ise proje kabul edilir)

$$NBD = G - Y = \sum_{t=1}^n \frac{A_t}{(1+r)^t} + \frac{H}{(1+r)^n} - Y = 1.339.047,98 \text{ ₺} \geq 0$$

G, Projenin sağlayacağı nakit giriş ile çıkışları arasındaki farkların indirgenmiş değerlerinin toplamı

A, Projenin her bir t'inci (t=1,2,3,...n) yılda sağlayacağı nakit girişi ile nakit çıkışı arasındaki fark (net kar + amortisman)

n, Projenin faydalı ömrü

Y, Yatırım maliyeti

H, Projenin faydalı ömrü sonundaki hurda değeri

r, İskonto oranı

Proje Mali Olarak Sürdürülebilir mi?

EVET

Geri Dönüş Süresi (GDS)

Geri Dönüş Süresi paranın zaman değerini dikkate almaz. Bir yatırıma bağlanan kaynakların kaç yıl sonra geri döndüğünü gösterir.

Tablo 27: Güzelsu (Hoşap) Projesi Yatırım Geri Dönüş Hesap Tablosu

Yıl	Gelirler Toplamı	Giderler Toplamı	Nakit Akımı	Birikimli Toplam Net Nakit Akımı
0		24.500.000,00 ₺	-24.500.000,00 ₺	-19.500.000,00 ₺
1	15.600.000,00 ₺	194.400,00 ₺	15.405.600,00 ₺	-4.094.400,00 ₺
2	660.000,00 ₺	213.840,00 ₺	446.160,00 ₺	-3.648.240,00 ₺
3	726.000,00 ₺	235.224,00 ₺	490.776,00 ₺	-3.157.464,00 ₺
4	798.600,00 ₺	258.746,40 ₺	539.853,60 ₺	-2.617.610,40 ₺
5	878.460,00 ₺	284.621,04 ₺	593.838,96 ₺	-2.023.771,44 ₺
6	966.306,00 ₺	313.083,14 ₺	653.222,86 ₺	-1.370.548,58 ₺
7	1.062.936,60 ₺	344.391,46 ₺	718.545,14 ₺	-652.003,44 ₺
8	1.169.230,26 ₺	378.830,60 ₺	790.399,66 ₺	138.396,21 ₺
9	1.286.153,29 ₺	416.713,66 ₺	869.439,62 ₺	1.007.835,83 ₺
10	1.414.768,61 ₺	458.385,03 ₺	956.383,58 ₺	1.964.219,42 ₺

GDS=	7,2625
	7 Yıl 3 Ay

GDS = Geri Dönüş Süresi

$$GDS = t_1 + \left[1 - \frac{\text{Birikimli } NG_{t_2} - I_0}{NG_{t_2}} \right]$$

GDS = Geri Dönüş Süresi

NG= Nakit Girişi

t1= Birikimli Net Nakit Akımının pozitif olduğu ilk yıl

t2= Birikimli Net Nakit Akımının pozitif olduğu ikinci yıl

I0= Başlangıç Yatırım Tutarı

Proje için hesaplanan geri dönüş süresi 7 Yıl 3 Ay'dır.

İç Verimlilik Oranı (IRR)

Bir yatırımdan ekonomik ömrü süresince her yıl sağlanması beklenen nakit girişlerinin bugünkü değerleri toplamını, nakit çıkışlarının bugünkü değerleri toplamına eşit kılan iskonto oranıdır.

Güzelsu(Hoşap) projesi için iç verimlilik oranı %11,16 sermaye maliyetinden (%1) büyük olması projenin karlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Likidite Analizi

Likidite, “Her varlık için paraya dönüşebilme yeteneği” şeklinde tanımlanmaktadır. İşletmeler için en likit varlık kasadaki paradır ve diğer likit varlıklar bilançonun aktifinde en likit varlıktan en az likit olan duran varlıklara doğru sıralanmaktadır.

İşletmenin cari durumunun analizinde likidite rasyolarından faydalanılmaktadır. Bu oranlar işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme yeteneğinin ölçülmesinde ve çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığının belirlenmesinde kullanılır. Ödeme gücünün saptanmasında, işletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlar arasındaki ilişkiler analiz edilir.

İşletmenin likidite yeterliliği üç rasyo ile ölçülebilir:

Cari Oran

Likidite oranları içerisinde en yaygın olarak kullanılan rasyo cari orandır. Aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Cari Aktifler}}{\text{Cari Pasifler}} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Dönen varlıklar 1 yıl içerisinde nakde dönüştürülebilir varlıkların toplamını, kısa vadeli yükümlülükler ise 1 yıl içerisinde vadesi gelen borçların toplamını gösterir.

$$\text{Cari Oran} = 15.405.600,00/0=0$$

Asit-Test Oranı (Likidite Oranı)

Asit-test oranı, cari oran ile karşılaştırıldığında daha hassas bir orandır. Aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{Asit Test Oranı} = (\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}) / \text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

$$\text{Asit Test Oranı} = (15.405.600,00-0)/0$$

$$\text{Asit Test Oranı} = 0$$

13.2. EKONOMİK ANALİZ

13.2.1. Ekonomik Maliyetler

Yatırımın ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacağı gibi, proje ile kira gelirleri ve dükkan satışından elde edilen ekonomik maliyetler oluşmaktadır.

Gürpınar Belediyesi bu yatırımı yapmasaydı yatırım tutarının öz kaynak oranının (5.000.000,00 TL)'sini bankada faizde değerlendirecekti. Faiz geliri alamayacağı için bu alternatif getiriden yoksun kalacağı için örtülü maliyet ortaya çıkacaktır. Yıllık faiz oranı %7.5 kabul edildiğinde yıllık yaklaşık 340.000 TL ek bir maliyet ekonomik analiz için değerlendirmeye alınmalıdır.

13.2.2. Ekonomik Faydalar

Hoşap merkezinin yenilenmesi ile birlikte istihdam yaratılması, esnafların iş yerlerinin aktif hale dönmesiyle gelir düzeylerinin artması ve ilçe dışından gelen kişi ve turistlerin şehir ekonomisine yapacakları katkı ekonomik faydalar olarak ortaya çıkmaktadır.

İstihdam ile birlikte yerelde kalan halk yerel esnaftan alış veriş yaparak ekonomik girdinin ilçe dışına çıkmasının önlenmesi yine ekonomik katkı oluşturmaktadır. Turizm gelirlerinde artış, turizmin öneminin bölge halkı tarafından anlaşılması ve alternatif turizm çeşitleri ilgilerinin oluşması. Yöreye gelen yabancılara kalacak yer temini (ev pansiyon vs.) ile gelirlerde değişken yükseliş.

13.2.3. Ekonomik Fayda-Maliyet Analizi

Net Bugünkü Değer: Yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağladığı getirinin bugünkü değerinden, yatırım giderlerinin bugünkü değerinin düşülmesi ile elde edilen farkı ifade eder. Yani net bugünkü değer; yatırımın nakit girişlerinin bugünkü değeri ile nakit çıkışlarının bugünkü değeri arasındaki farka eşittir.

NBD = Nakit girişlerinin bugünkü değeri – Nakit çıkışlarının bugünkü değeri

Tablo-26'da yatırımın yıllık net nakit akışları ve net bugünkü değer gösterilmektedir. Her hangi bir indirgenme oranı kullanılmamıştır. Gelir ve giderlerin yıllık enflasyon oranında artacağı, aynı oranın da indirgenme oranı olarak kullanılacağı düşünüldüğünden iki unsur etkisinin de birbirini götürdüğü kabul edildiğinden her hangi bir indirgenme oranı uygulanmamaktadır.

13.3. SOSYAL ANALİZ

13.3.1. Sosyal Fayda-Maliyet Analizi

Projenin en büyük katkısı sosyal fayda olacağı beklenmektedir. Bu yatırımın Gürpınar ilçesinde kültür ve turizme olan ilgiyi ön plana çıkaracağı ve ekonomiye büyük katkı sağlayacağı gerçeği ortadadır. Özellikle Güzelsu (Hoşap) Mahallesi'nin 2000 yılından itibaren azımsanmayacak şekilde nüfus azalması yaşanmaktadır. 2000 yılında nüfus 2.226 iken 2019 yılında 1.353 rakamına kadar gerilemiştir. Neredeyse nüfus yüzde elli oranında azalacak. Nüfus azalmasının ana sebebi insanların ekonomik kaygılarının oluşması, işgücü katılım oranlarının düşük olması (istihdam alanlarının yetersizliği) olduğu söylenebilir. Projenin gerçekleşmesi ile birlikte;

- ☐ Yöre insanının işsizlik sıkıntısını azaltacaktır,
- ☐ İlçede turizmin gelişmesini sağlayacaktır,
- ☐ İstihdama, dolayısı ile devlet politikalarının öngördüğü sosyal refaha katkı sağlayacaktır.
- ☐ Yöre insanının gelir artışı ile beraber milli gelirden alacağı pay artacaktır.
- ☐ Yöredeki bu ekonomik kalkınma, sosyal ve kültürel kalkınmayı da tetikleyecektir.

13.4. GZFT ANALİZİ

Güçlü Yönler-Zayıf Yönler -Fırsatlar-Tehditler-GZFT (SWOT) analizini hazırlanırken Van ilinin mevcut durumu ve saha ziyaretlerinden elde edilen bulgulardan faydalanarak Bölge'nin kalkınmasında etkili olabilecek ve turizm sektörü temelinde güçlü ve zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri belirlenmiştir. Elde edilen bulgular kapsamında geliştirilen SWOT Analizi, temel işlevsel Strateji temel alınarak oluşturulmuştur. Bu stratejiler, “Ürün Geliştirme”, “Markalaşma ve Tanıtım”, “Yönetişim”, “Kalite Geliştirme” ve “Kentsel Hizmetler”dir. Turizm stratejisinin geliştirilmesinde bu unsurların da dikkate alınması gerekecektir. Bu unsurlar çerçevesinde oluşturulan SWOT Analize aşağıda yer verilmiştir:

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Ürün Geliştirme İşlevsel Stratejisi • Zengin el sanatlarının varlığı (ahşap, kök boya baskı, kuyumculuk, gümüşçülük (Savat), iğne oyası, yorgancılık, oyacılık, dokumacılık, kilimcilik, halıcılık (yün ve ipek), • Alternatif turizm ürünlerinin geliştirilmesi (Köy, yayla, inanç, av, doğa, pazar, kış turizmleri gibi), • Farklı din, etnik grup ve mezheplere ev sahipliği yapması, • Bölge'nin birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması ve konumu itibari ile tarihi ipekyolu üzerinde yer alması sebebiyle büyük bir tarihi ve arkeolojik geçmişi olması, • Çok kültürlülüğün getirdiği turizmi geliştirme bilinci ve hoşgörü, • Van Otlı peynirinin Marka değerinin yüksek olması ve bilinirliği, • Van yöresel ürünlerinin Türkiye'nin genelinde yüksek talebinin olması, • Van Kahvaltısının Guinness Rekorlar Kitabına girmiş olması ve tüm	Ürün Geliştirme İşlevsel Stratejisi • Rekabet ve ticarileştirme kaygısı ile yöresel ürünlerin özelliklerinin kaybolması ve Van'da üretilmemesi, • Usta ve zanaatkarların azalması ve yenilerinin yetiştirilememesi, • Yöresel ürünlerin çeşitliliğinin azalması ve taklidin gelişmesi, • Gençlerin ve kadınların üretime katılamaması ve üretim atölyelerinin açılmaması, • Turistlere hitap eden aktivitelerin azlığı ve var olan aktivitelerin Van ve kültürünü yaşatamaması, • Turistik cazibe alanlarının eksikliği, • Turizmin gelişmesine yönelik teşvik ve yatırımların yetersizliği, • Sadece Van ve çevresini kapsayan tur olanaklarının azlığı ve Yerel tur şirketlerinin kapasitesinin yetersizliği, • Profesyonel rehberlik hizmetlerinin olmaması, • Turizm varlıklarının korunamaması, bakım ve güvenlik eksikliği,

Türkiye’de talebin yüksek olduğu bir ürün olması, Van Kahvaltısı standardizasyon’unun varlığı, • Sürdürülebilir turizm ürünlerinin yeterliliği,	• Üretimde yenilikçilik, tasarım, sunum, kimlik ve tanıtım yetersizliği, • Üretici ve/veya esnaf arasında örgütlenme eksikliği, • Ürünler için üretim, kalite ve fiyat standartlarının belirlenememesi,
Markalaşma ve Tanıtım İşlevsel Stratejisi • Van’da özellikle gümüş ve taş işlemeciliği alanında, markalaşmak için yeterli tecrübeye sahip olunması, • Van’ın kendine has özgün yapısı ile markalaşma potansiyeli barındırması, • Özellikle DAP kapsamında sürdürülen tanıtım faaliyetleriyle yabancı heyet ve yatırımcıları bölgeye çekme kapasitesinin olması. • Van Gölü Havzasının iklimsel özelliği sebebiyle yılın her mevsimine yayılmış turizm yapılabilirliği,	Markalaşma ve Tanıtım İşlevsel Stratejisi • Van’ın markasının görünürlüğünü ve tanıtımını organize edecek/yürütecek bir örgütlenmenin olmaması, • Van’ın özel ve cazip hale getiren değerler (tarihi, arkeolojik zenginlik mimari ve doku, müzik, sanat, el sanatları, yeme içme kültüründe bulunan kültürel zenginliği, mistik ve dingin manzarası ve çok dilli insan varlığı) doğru şekilde sunulmaması, • İç ve dış pazarlarda “Van’da üretilmiştir” markalı ürün ve tanıtımı bulunmaması, • Türkçe ve en az İngilizce dillerinde bir Van turizm portalı bulunmaması • Yerli ve yabancı tur operatörlerine Van’ı ve değerlerini anlatacak/yaşatacak organize faaliyetler, yönlendirme ve bilgi akışı bulunmaması, • İç ve dış pazarlarda reklam ve tanıtım faaliyetleri/fuarlar yetersiz kalması, • Profesyonel bir halkla ilişkiler faaliyeti (gezi dergilerinde yazı çıkarmak, güvenlik konusunu işlemek, kitaplarda/filmlerde Van’ı konu ettirmek, doğru şekilde anlattırmak, TV’de Van’ın değerleri hakkında tanıtım programları hazırlatmak...) yürütülmemesi, • İl genelinde Turizm Danışma Ofisi’nin hizmet ve malzeme kalitesi açısından yeterli çalışmaması (çalışma saatleri, hizmet kapsamı, insan kalitesi...), • Bölgeye karşı klişeler ve yanlış bilgilendirme.

Yönetişim İşlevsel Stratejisi

- Valilik ve Sivil Toplum Kuruluşları desteği ile dernek ve vakıfların sayılarının artması,
- Turizme yönelik Van Turizm Dernek'lerinin Varlığı,
- Valilik ve Kalkınma Ajansı tarafından turizmin geliştirilmesine yönelik desteklenen projelerin varlığı,
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi ile özel sektör işbirliği imkânlarının artması,
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın varlığı ve turizmin gelişmesine yönelik çalışmaları,
- Milli Eğitim ve Halk Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde yürütülen turizmin bilinçlendirilmesine yönelik düzenlenen eğitim faaliyetleri,
- Üniversite, İŞKUR ve Halk Eğitim, Milli Eğitim, Van TSO işbirliğinde 2010 yıldan bu yanda düzenlenen turizm alanına yönelik "servis elemanı, mutfak elemanı, kat personeli yetiştirme" eğitimlerine verilen önemin artması,
- Doğal ve Kültürel Mirasın korunmasına yönelik olarak Sit kararlarının alınmış olması, Koruma Amaçlı İmar Planlarının bazı bölgelerde varlığı, Alan yönetim planının hazırlanmaya başlanacak olması,
- Van Urartu Müzesi ve Kent Müzesinin varlığı,
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Valiliğin turizme ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesine yönelik etkinlikleri

Yönetişim İşlevsel Stratejisi

- Turistik ürün Üreticileri ve/veya esnaf arasında örgütlenme eksikliği,
- Van markasının bulunmayışı ve görünürlüğünü ve tanıtımını organize edecek/yürütecek bir örgütlenmenin olmaması,
- Van'ın bir turizm destinasyonu olarak yönetilmesini sağlayacak bir organizasyon yapısının bulunmayışı,
- Turizm Sektörü temsilcileri arasında örgütlülük kapasitesinin zayıflığı,
- Yerel halk arasında turizme yönelik vizyon eksikliği ve yerel sahipliliğin olmaması,
- Turizmi destekleyecek toplumsal gelişim ve katılıma yönelik farkındalık ve destek programlarının olmaması,
- Bütüncül Yönetim/yönetişim eksikliği,
- Turizm sektöründe sivil toplum kuruluşları açısından örgütlenme eksiklikleri ve STK örgütlenmesindeki kapasite eksiklikleri,
- Kuruluşlar arası uzlaşma, işbirliği ve eşgüdüm eksikliği.

Kalite Geliştirme İşlevsel Stratejisi

- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Van Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nin varlığı,
- Orta Doğu'dan gelen turistlere kendi dillerinde (Kürtçe) hizmet sağlayabilecek insan kaynağının varlığı,
- Turizmde istihdam edebilecek genç iş gücü potansiyelinin yüksek olması,
- Genç ve ucuz işgücü varlığının bulunması,
- İşgücü ücret düzeylerinin düşük olmasının işletme maliyetleri üzerindeki olumlu etkileri,
- İstekli ve beklentili genç nüfusun olması
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi'nin yeni ve dinamik olması, gelişme eksenini yüksek programların açılması,
- İŞKUR ve Halk Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde yürütülen turizmin bilinçlendirilmesine yönelik düzenlenen eğitim faaliyetleri,
- Üniversite, İŞKUR ve Van TSO gibi kuruluşların iş birlik çerçevesinde zaman zaman düzenlenen turizm alanına yönelik "servis elemanı, mutfak elemanı, kat personeli yetiştirme" eğitimlerine verilen önemin artması.
- Van Kahvaltısının Marka değerinin arttırılmasına yönelik Kamu Kurum ve STK'ların iş birliği içinde çalışması,
- Van Gölünün doğal marka değerinin olması,
- Yüksek düzey hizmet kapasitesi vermeye hazır otel işletmelerinin varlığı,
- HİLTON gibi uluslararası bir markanın kentte varlığı,
- Van ilinin Büyükşehir olması ile yerel yönetim kapasitelerinin gelişme

Kalite Geliştirme İşlevsel Stratejisi

- Turistik dükkanlardaki sunum ve pazarlama tekniklerinin eksikliği.
- İl genelinde Turizm Danışma Ofisi'nin hizmet ve malzeme kalitesi açısından yeterli çalışmaması (çalışma saatleri, hizmet kapsamı, insan kalitesi...),
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Van Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nde verilen eğitimlerin temel ihtiyaca yönelik olarak işletmeler tarafından kullanılamaması,
- Turizme yönelik tesislerin özellikle yiyecek ve içecek üretim yerlerinin hijyen kurallarına dikkat etmemeleri,
- Yöresel ürünlere ilişkin paketleme ve tasarım bilgisinin noksanlığı,
- Turizm sektöründeki çalışanların İngilizce dil bilgisi eksikliği,
- Doğrudan müşteri ve satıcı arasındaki iletişim sorunu olması,
- Ürünler arasında belirlenmiş fiyat standardının olmaması ve yerli yabancı ayrımı yaparak müşteriye farklı fiyat politikasının uygulanması,
- Bazı dükkanların müşterileri aldatan pazarlama teknikleri uygulaması (el işçiliği denilerek dökme ürünlerin pazarlanması ya da düşük kalite/karışım gümüş kullanılması),
- Üniversitenin turizmdeki ihtiyaçlara yönelik hizmet içi eğitiminin yeterli olmaması
- Kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet kalitesinin geliştirilmesine yönelik eşgüdüm ve işbirliğinin eksik olması,
- Özellikle kadın ve gençler olmak üzere yöre halkının turizmde istihdam edilmesine yönelik kurs ve eğitimlerin yetersiz olması,

potansiyelinin oluşması,	• Otellerin iş geliştirme yatırımlarının ve projelerinin düşük seviyelerde olması, • Konaklama tesislerinin büyük bir kısmında profesyonel turizm işletmecilerinin çalışmaması, işletmelerin aile bireyleri tarafından işletilmeleri, • Turizm sezonunun kısa tutulması ve bütün bir yılın değerlendirilememesi, • Düşük hizmet kalitesi nedeni ile talep azalması, • Van Merkez, tarihi alanlar ulaşım/park sorunu/yetersiz planlı kapasitesi. • Van ilinde uluslararası misafirlere de yerli turistlere de hitap edecek plajların olmaması, • Van Gölünün marka değerinin yansıtılamaması, • Van Gölünün ve tarihi doğal varlıkların kirletilmesi ve halkın bilinçlendirilme faaliyetlerinin eksikliği,
Kentsel Hizmetler İşlevsel Stratejisi • Van ve Yüksekova'da yer alan sınır kapılarının özellikle İran'dan gelen yabancı turistler için giriş bölgesi konumunda olması, • Van'da katı atık depolama ve bertaraf tesisinin olması, • Van Büyükşehir Olması, • AB Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) bünyesinde finanse edilen projeler başlığında Van ilinin Turizmini geliştirmeye yönelik geçmişte büyük çaplı projelere başvurulmuş olması ve fizibilite çalışmalarının yapılmış olması, • Kentteki nüfus büyümesinin bazı hizmetlere yarattığı talep. • Alt yapı projelerinin varlığı gelecek dönemlerde yapılacak altyapı rehabilitasyonları,	Kentsel Hizmetler İşlevsel Stratejisi • Caddeleri üzerinde yaşanan trafik sorunu, • Eski ve yetersiz altyapılar sebebiyle yaşanan aksaklıklar, • Van içi imar planı yokluğu, uygulanmayışı, denetimsizlik, nitelikli işgücü eksikliği, • Demiryolu-otoyol kalitesi ve altyapılarının düşük olması, • İzleme eksikliği nedeniyle enerjinin yasa dışı ve aşırı kullanımı, • Doğal gaz altyapısının yavaş gelişimi, • Yenilenebilir enerji yatırımlarının maliyetinin yüksek olması ve bu sektördeki yatırım açığı, • Eski ve yetersiz elektrik altyapısı sebebiyle sık sık yaşanan elektrik kesintileri, • Sulama amaçlı yer altı suyu kullanımında

	aşırı elektrik tüketilmesi; enerji üretimi için doğal kaynakların verimsiz kullanımı, • Düşük kaliteli kömür ve taşıt yakıtı kullanımı ve gözetim eksikliği, • Kirlilik ölçüm istasyonlarının olmaması, • Yerel belediyelerde altyapı projelerini uygulayacak kalifiye ve kalıcı bir personel gerekliliği, • Çevre ve altyapı projeleri için finansal kaynak eksikliği, • Çarpık kentleşme, düşük mekânsal kalite ve şehirlerde yeşil alanların eksikliği, • Turizm polisinin Bölgede bulunmaması
--	--

FIRSATLAR	TEHDİTLER
Ürün Geliştirme İşlevsel Stratejisi • Van ilinde kadınların hem iş dünyasında hem de sivil toplum kuruluşlarında söz sahibi olmasından kadın- erkek eşitliğinin ön planda olması turizm ve kadın üzerindeki olumlu etkisi. • Van'da 5 yıldızlı otellerin yeterli kapasitede olması ve yatırımcıların kongre turizmüne ağırlık vermek istemesi, • DAP Eylem Planı'nda Van ilinden yeni bir turizm cazibe merkezi olarak bahsedilmesi, • 2012 tarihli 6360 Sayılı Yasa ile Van'ın Büyükşehir olması ve merkezi ödenekten ayrılacak payın artmasıyla turizmin gelişmesine yönelik çalışmaların hız kazanması, • İŞKUR işbaşı eğitimi gibi eğitim olanaklarının sağlanmasından kaynaklı kadınların turizme kazanılmasına yönelik eğitim ve uygulama faaliyetlerinin artması. • Van ilinde STK'ların kamuoyunda sürekli bulunmasından dolayı tüm sektörlerle ve özelde Turizm sektörüne olan ilginin artması,	Ürün Geliştirme İşlevsel Stratejisi • Ülkenin iç veya dış siyasetinde yaşanabilecek gelişmelerin ayrımcılık ve ötekileştirme faaliyetlerini artırarak turizmin ve yöresel ürünlerin gelişimini olumsuz yönde etkilemesi,

Markalaşma ve Tanıtım İşlevsel Stratejisi - Van'da düzenlenen "Festival ve tanıtım potansiyelinin olması ve turizmi olumlu yönde etkilemesi, - Görsel basında Van ve yöresi ile ilgili çeşitli belgesellerin çekilmesi ve bunlar aracılığıyla, insanların yöreye duydukları merak duygusunun artırılması, - Van'da düzenlenen festivallere gösterilen ilgi,	Markalaşma ve Tanıtım İşlevsel Stratejisi - Komşu ülkelerin yaşadığı gerilimlerin Bölge turizmini hakkında olumsuz bir tablo çizmesi, - Giderek artan tanıtım ve pazarlama maliyetlerinin yerel markaların ulusal ve uluslararası markalarla rekabetini güçleştirmesi, - Ulusal ve uluslararası tanıtım festivallerinin yetersizliği, - Komşu ülkelerde yaşanan gerilimlerin Bölge turizmine olumsuz yansması.
Yönetişim İşlevsel Stratejisi - DAP Eylem Planı, DAKA Bölgesel Gelişme Planı ile Van'da turizm ve toplumsal gelişimin sağlanmasına özel bir önem verilmesi ve eğitim ve sağlık alanında bölgeye yapılacak kamu yatırımlarında artış öngörülmesi, - Üniversite ve ilgili kurumlar işbirliğinde Bölge genelinde başlatılan arkeolojik kazı çalışmaları, - Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi, Kamu kurumları işbirliği çerçevesinde turizmin öneminin farkındalığının oluşturulması eğitim ve uygulama faaliyetlerinin artması, - Üniversite, İŞKUR, Halk Eğitim ve VanTSO öncülüğünde düzenlenen turizm alanına yönelik "servis elemanı, mutfak elemanı, kat personeli yetiştirme" eğitimlerine verilen önemin artması,	Yönetişim İşlevsel Stratejisi - Kurum ve kuruluşlar arası işbirliği ve eşgüdüm eksikliğinin turizmin gelişmesinde ortak bir karar mekanizması üretememesi, - Kurum ve kuruluşlar arasında yaşanan sorunlar nedeni ile Van'da katılım mekanizmalarının gerçek anlamda işleyememesi, - Komşu ülkelerde yaşanan gerilimlerin yönetim birimlerini olumsuz yönde etkilemesi ve turizm vizyonuna gereken önemin verilmemesi, - Turizmin gelişmesine yönelik destek ve teşviklerin yetersizliği ve ortak hareket edememe.
Kalite Geliştirme İşlevsel Stratejisi - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin yüksek öğrenim kapasitesinin gelişecek olması. - Van'da bulunan Dernekler ve Kurumların Turizm bilincinin oluşması Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesi ortak işbirliği çerçevesinde potansiyel ile turizm lisesi mezunlarının turizme kazanılmasına yönelik eğitim ve uygulama faaliyetlerinin artması.	Kalite Geliştirme İşlevsel Stratejisi - Turizmde yaşanan istihdam imkânlarının azalması ve Bölge ile batı bölgeleri arasındaki gelir seviyesi arasındaki artan farklar nedeni ile kaliteli genç insan nüfusunun batıya göç etmesi - Uluslara arası uçuşların bölgeye direk olmaması, - Uçuş seferlerinin uygun saat aralıklarında olmaması.

Kentsel Hizmetler İşlevsel Stratejisi

- Ulaşım açısından Van, Muş, Ağrı havaalanlarının önemi,
- 2012 tarihli 6360 Sayılı Yasa ile Van'ın Büyükşehir olması ve merkezi ödenekten ayrılacak payın artması,
- Büyükşehir olma, yeni belediye-yeni uygulama isteği,
- Komşu ve yakın ülkelere vize uygulamasının kaldırılması ve rahat ulaşım,
- Yerel belediyelerde sokak yenileme faaliyetleri,
- Doğalgazın Van'da yaygınlaştırılmasının planlanması,
- Yenilenebilir enerji kaynakları hakkında genel farkındalığı artırma ve bu alandaki yatırım olanaklarının tanıtılması,
- Bölgenin elektrik üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik yapılan planlamalar,
- Yerel yönetimlerin artan çevre bilinci,
- Toplu taşıma entegre yayalaştırma projesinin kentsel tasarımlı uygulanma olanağı.

Kentsel Hizmetler İşlevsel Stratejisi

- Planlanan altyapı eksiklerinin giderilmesinde yaşanabilecek olası gecikmeler,
- Sıkça yaşanan su ve elektrik kesintilerinin bölge turizmini olumsuz yönde etkilemesi,
- Cadde üzerindeki kaldırımların araçlar tarafından işgal edilmesinin önüne geçilememesi,
- Otoparksız yüksek katlı, hızlı, aşırı yapılaşma,
- Kamu tesislerinin artması.

KAYNAKÇA

- Adanaş, R. (2014). *Çat Dağı (Gürpınar-Van) ve Çevresinin Florası*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Al, M. T., Adıgüzel, C., & Bayat, D. (2011). *Van İli 2011 Yılı Çevre Durum Raporu*. Van: Van Valiliği, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü.
- Atatürk Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Yüzüncüyıl Üniversitesi. (2000). *Doğu Anadolu Projesi Ana Planı*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Cihangir, E. & Şeremet, M. (2018). Türkiye’de Turizmin Yapısal Sorunları, Doğan, Ö. S., ve Duran, E. (Editör.) *Türkiye Turizm Coğrafyası*. (343-380), Çanakkale, Paradigma Akademi.
- Demir, İ. (2009). *Zernek Barajı Çevresi'nin (Gürpınar-Van) Florası*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı. (2013). 2014-2023 Bölge Planı: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı.
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyoğlu, S., Kılıç, D. T., & Lise, Y. (Dü). (2006). *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları*. Ankara: Doğa Derneği.
- Google Earth. (2020).
- Kalkınma Bakanlığı (2016). Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi.
- Kalkınma Bakanlığı DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. (2014). *Doğu Anadolu Projesi (DAP) Eylem Planı 2014-2018*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kalkınma Bakanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023*. 2007: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Merkel, A. (2012). *İklim: Gürpınar*. 01 12, 2017 tarihinde Dünya Geneli Şehirlerde İklim Verileri : <https://tr.climate-data.org/location/21488/> adresinden alındı
- Top, M. (1998). *Hoşap'taki Mahmudi Beylerine Ait Mimari Eserler*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Üşümezsoy, Ş. (2011, 11 28). *Van ve Çevresinde Deprem Riski*. 01 19, 2017 tarihinde Türk Solu: <http://www.turksolu.com.tr/344/usumezsoy344.htm> adresinden alındı
- Van Valiliği. (1997). *Dünyada Van: Hoşap Medreseleri*. Van: Van Valiliği Kültür Yayını.

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI

Ayağa Kalk Güzelsu (Hoşap) Altında Tarih Yatıyor Fizibilite Raporu

EKLER

EK I: Mimari Proje

EK II: Mekanik Tesisat Projeleri

EK III: Elektrik Tesisat Projeleri

EK IV: Statik Projeleri

EK V: 3D Animasyon

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ
BAKANLIĞI

@gurpinarbld

0505 193 36 36

www.gurpinar.bel.tr